

Имаше адѣт за-сѣенѣту на-житуту, на-ченицата. Напрѣ-
еше -се едно кулаче куѣту се-месѣваше оше на-прѣвата најат
ка - прет-Бужик таа најатка. Се-напрѣше едно кулаче фнѣтре
сус-дѣпка кату-геврѣк, сѣшту геврѣк. Тава кулаче се-закѣчеше
на-чердѣку и-чѣка кугату дѣјде врѣмету за-сѣене. Кату-дѣјде
тава врѣме да-трѣгнаа за-сѣене, ураче наѣичаа вуловѣту сус-
рѣндол'. Кѣтка напрееја -- врѣза с-црѣвен кунѣц рѣндол' и
лѣбуда и-закѣчаа на-вуловѣту на-рѣгувѣту. А сѣшту и ураче
и-тѣј се-натакне сус-текѣаа кѣтка. И кату-ѣде на-нѣвата, нѣси
и-тава кулаче -- ваф-сѣмету тѣ са-турѣли ваф-врѣтишѣту. И
кату-стѣгне на-нѣвата, кату-заурѣ, најнапрѣш фрѣли прѣвите
зрѣнца куѣто кѣ-и-фрѣли сѣмету, и-фрѣли прес-кулачѣту, прес-
дѣпката на-кулачѣту; и сѣтне си-зафѣти вѣке кѣету си-му-е-
рѣдо -- на-насеѣоци и се-сѣе вѣке на-рѣт.

На-празнику на-Чѣтиридѣсе, куѣту сѣкугаш-е на 22 мѣр-
та, прѣдѣ нѣгу таа вѣчер ѣдѣхе на-рѣката и субѣирахѣ чѣтири-
дѣсе каменѣта и и-тѣримѣ ф-кашчи пу-кѣшѣтата. И пренушѣѣваа
прес-нушѣа тѣја каменѣта и ф-утринта прет-сѣнце си-и-удне-
сѣме па ф-рѣката. Тава се-нѣшчу, тека се-итрѣваше кату-за-
здѣаве на-кашѣтата.

Тѣја каменѣта и-избѣирахѣ сѣ да-са-бѣли. Сѣшту тека
на-тѣа дѣн' штрѣкулу дѣеше.

1
Кочани

Трииполовина

У-војската му-вика "налево", он се-врти надесно. И-мачиле, штуриле,

"Жиф човек не-се жале". Офицерите одат у-царо и-му-викат на-царо: "Ние
имаме еден-војник, се-вика Триипол и-вика оти-керка-ти е-жива и-жиф човек
не-се жале". И-царо наредува да-го-доведат кај-него. И-он отиде кај-царо
и-му-вика: "Честити царе, твојта керка е-жива". Царо вика: "Како мош
да-ја-најдеш?" И Трииполовина вика на-царо: "Јас мојам да-ја-најдам, само
оноа што-ке-трајам да-ми-дадеш". Царо вика: "Што тебе се-ке-ти-дадам".
Трииполовина сега траже да-му-дадат сто еден војник и-еден капетан, ама-
сите да-са-починети на-него. И-траже да-му-се-направе една-лотка за-сто
три човека. И-царо направил се што-му-тражил Триипол. И-војниците качиле-
се у-брдо и-оправиле на-пат да-одат. Одице што-одице по-морето, искочиле
на-некој полуостров. И-заповедува Трииполовина на-официро да-му-даде
три војника. Официро дал-му три војника. Трииполовина зборе на-војниците:
"Каде видете дупка, камен, дрво се да-ми-кажете". И-војниците оправат
по-пато. И ги-сретне една-голема
видат што има. И от-пештерата излезе еден-стар човек и-ги-добредошал:
"Добре дојдохте, госе". Извадува тај старио човек ракија и-послужува-ги.

Ама ракијата била опион и опије-ги, и-убијл-ги. А Трииполовина имал-си огледало, и-он на-огледалото се гледа каде одат овџа војниците. И-видел кога-ги-убил старио. Трииполовина вика пак на-капетано да-му-даде још три војника. Сос-тија војници и-он ќе-иде (Трииполовина). И-вика на-војниците: "Додџа не-видете јас да-апнам или да-пихнам, не-смете никој ништо да-пиете или-пак да-јадете". И-оправиле заедно накај-пештерата. И-они идееки се-наминале у-пештерата. И-излава пак старио човек и-ги-пречекува, и-и-вика: "Добре дојдохте, госје. Вие-сте од-длак пат, изморени-сте, починете малку", и-извадуа пак ракија да-послуже. А Трииполовина и-вика на-војниците никој да-не-пие. А старио човек вика да-пијат. А Трииполовина му-вика на-старецо: "Додџа се-вие не-напиете, ние не-пиеме". И-он зима чашката и-божем пие, лаже-ги. Ама лажааки-ги нџх такнал малку до-устата и-се-опил. И Трииполовина зима убије-го старецо. Потоа отвара вратата на-пештерата, улева унџре, отвара-ги вратите (имало тамока много врати) и-у-една-соба наага-ги царската ќерка и-змео. Змео спие на-царската ќерка на-скуто. И коа-Трииполовина отворил вратата, го-видџла царската ќерка и-познала-го оти-е-од-нинио крај. И-му-рџкла: "Полџа јас ќе-искочам". И полџа искочџла царската ќерка. Искочџла и-сос-Трииполовина тргнале да-си-одат. Добро-ама, царската ќерка забравила прстено да-си-земе. И-им-рџкал Трииполовина на-ониа другите војници да-одат. "Ајте вие одџте, јас ќе-се-врнам да-земам прстено". И-војниците ја-одвџле царската ќерка, а-он се-врнал да-земе прстено. Змејо оште спал и Трииполовина успеал да-го-земе прстено. Кога-војниците сос-царската ќерка стигнале при-капетано, он заповџдал на-сите војници да-не-смеат да-кажат дека-ја-е-нашџл Трииполовина царската ќерка. "Сите ќе-виџате дека-сам-ја-јас нашџл царската ќерка". И-на-царската ќерка капетано џ-вика: "Ако-не-кажеш на-татко-ти оти-сам-те-јас нашџл, ќе-те-убијам". И-потоа качат-се на-бродо и-трџнат. А-Трииполовина останува сам. И-почне Трииполовина тамо

да-се-слуша, да-оде по-планини, по-гори. У-това време се-разбудува змео и-се-каче на-кулата. И-вика: "Да-знам кој а-е-мојата жена земал, ќе-го-наградам оште толку да-биде појунак. "И потоа змео неќел да-оде да-ја-зима. - Војниците и-капетано сос-бродо заминале. Трииполовина го-нааѓа змео, и-он (змео) дума-му на-Трииполовина. Ама Трииполовина се-праве нем. И-змео си-рекал у-себе: "Овај човек ништо не-знае, ќе-го-одведам у-бахчата и-ќе-го-пуштам тамо нека-работе и-нека-се-ране". И кога-го-одвел у-бахчата и-го-пуштил, мукажуа: "Секаде мош да-одеш, само кај-кулата нема да-се-качуваш". Арно-ама, Трииполовина направил у-бахчата шес месеца и-си-рекал: "Толко-ли не-можам да-се-качам на-кулата да-видам што има". И-он почнал да-се-качуа на-кулата. Штом почнал да-се-качува на-кулата и-камбаната почнала да-дрнка. Она била поврзана со-сите стапала на-мердевено. Чуе змео дека-звоне камбаната, дојде, фане-го него и-го-фрле доле, и-му-рекал: "Оште еднаш ако-се-качеш, ќе-те-утепам". Трииполовина направил оште шес месеца у-бахчата у-змео. И-си-вика сам он: Јас па ќе-се-качам, ама-поленка за-да-нема да-дрнка камбанаријата горе. И-почне да-се-качуе поленка. Арно камбаната почне па да-дрнка поленка. Чуе пак змео, дојде и-па го-фрле доле и-му-вика: "Ошт еднаш ако-се-качеш, жиф нема да-те-оставам". Трииполовина направил едно три-четири месеца. И-он си-сам помислил дека-има нешто на-камбанаријата, та-не-дава змео да-се-качувам. И еднаш се-исиле силно да-се-каче горе. И камбанаријата почне силно да-дрнка. И-таман веќе да-се-каче горе, змео го-стаса пак и-го-фрле доле. И-фрлаеки-го доле му-вика: "Сега спас за-тебе нема". И-тогај Трииполовина на-змео му-одговоре: "Јас бидох тај мајстор што-го-утепах татко-ти и-што-ти-земах жената, имаш право да-ме-убиеш. Ако-не-веруваш, те-го прстено от-твојата жена". И-змео му-вика на-него: "Ти-ли-си тај мајстор?". Качува-го горе на-кулата и-му-вика: "Видеш-ле-ги, они оште не-са-искочиле, ти ќе-ги-превареш. Јас ќе-те-наградам една-сабла што-сама

ке-сече, едно-шише водичка и еден-коп што-не-се гледа". И-му-дава сабља, и-коп, и-шише водичка". Водичката да-ја-дадеш на-некој најверен другар, оти-таа водичка парче по-парче да-те-здробат и-да-те-попрскат од-неа пак ке-станеш". И-овај тргне-си по-пато и-ги-преваре војниците, понапрет искоче на-суво. Нашел-си он некоја стара бабичка и-и-вика на-бабичката: "Може-ли, бабо, тука да-преноќевам?" Бабата му-вика: "Може, ама-немам ништо да-те-завијам, немам завивки да-те-завијам да-спиеш". А-он и-вика: "Ништо не-требе, бабо, само да-спијам кај-тебе". И-останал тамо кај-бабата. Отиде у-грат и сè што-требе на-бабата, и-завивки, и-леп, и-месо, сè и-донесе за-јадење. Капетано и војниците искочиле од-морето и-царо ги-пречекува. И-кога-погледнал царо, видел ќерка-му ја-водат сос-них. И-он рекал: "Кoj ја-нашел мојата ќерка, ќе-го-правам зет да-ми-биде". Офицero излава прет-царо: "Јас сам-ја-нашел твојата ќерка". И-царо приима-го за-зет да-го-праве. И-си-поканил царо гoсje да-праве свадба. И-свадбата бидела. Вечерта невестата излава да-цалива рака. У-тоа време Трииполовина се-е-преobleкал у-офицерски алишта. Кога невестата излезе да-цалива рака, сите и-дават пари, а-Трииполовина дава-и-прстено. И она тогај видела дека он ја-е-нашел, и-она веднага оде кај-татко-и и-дума на-татко-си: "Тате, мене не-ме-е нашел капетано, мje-нашел друк човек", и-му-покажала сос-рака кој-е тај човек. Царо сега прво го-фака офицero и-го-пита: "Какви знаци имаше каде-ќерка-ми, кога ја-ти зема?" Офицero не-знае ништо да-одговоре. Потоа царо го-вика онај човек што-му-го-покажала ќерка-му. Фака-го него и-го-пита: "Ти-ли ја-спаси мојата ќерка?" А-Трииполовина му-вика на-царо: "Јас-сам Трииполовина, јас ја-најдох твојата ќерка". И-царо му-вика: "Ти ќе-ми-бидеш зет". И така Трииполовина му-бидел зет на-царо. Добро, ама царската ќерка имала-си некој стар лубовник и-он бил царски син. И-тај, царскио син пишува писмо на-татко-и: "Да-ми-ја-дадеш ќерка-ти за-жена". Царо му-пишува дека-има домазет и-не-може да-му-ја-даде ќерка-си. И-онај цар објавил-

му војна. Дедо-му на-Трииполовина имал мала државичка и-за-тоа бил умислен. И-Трииполовина му-вика на-дедо-му: "Не-се плаши". Отидат на-војна. Царо не-знајал дека-е-толку силен зет-му. Победиле царо и-Трииполовина. И-кога-се-враќат дома, почнале да-си-живеат убаво. Другио цар по-некое време пак пишува писмо до-ќерка-му на-царо: "Ако-сакаш ти да-си-моја да-можеш од-мажо-ти саблата да-ја-украдеш и-да-ми-ја-испратеш на-мене". И-она украде саблата од-мажо-си и-ја испраќа на-љубовнико. А он знајат дека-е-јунаството у-саблата. И-штоа ја-земал саблата, објаве војна пак. Дедо-му на-Трииполовина пак е-силен. А-Трииполовина не-знае оти-му-е-саблата украдена и-му-вика на-дедо-му: "Објави-му и-ти војна". И-му-овај објавува војна. Кога-искочи те да-се-бијат, Трииполовина пушта саблата, ама-она не-сече (била сменета, друга сабла). И така Трииполовина го-убиват. И-царо ја-зима љубовницата. Кога-чу ја бабичката дека-е-загинала на-царо зет-му, отишла у-царо и-дума на-царо: "Цару, ти-се-молам д-идеме да-го-закопаме твојо зет". А-царо ѝ-вика на-бабичката: "Е, мори-бабо, он-е исечен парчиња по-парчиња". Бабата па му-вика да-одат. И-отишле тамо. Го-собрале парчиња по-парчиња сѐ на-купче. Извадила бабичката шишенцето водичка, попрскала-го и-Трииполовина стане па жиф. И-му-вика Трииполовина на-дедо-си: "Дедо, не-се плаши, само ако-сакаш да-бидеме заедно". Царо земал-го Трииполовина и-го-одвел дома. И-Трииполовина му-вика на-дедо-си: "Дедо, ако-сакаш да-е-наше царството да-отидеш кај-ќерка-ти и-да-мош да-ја-украдеш саблата от-царо, таа-е моја сабла. И-тогај ќе-биде наше царството". И дедо-му стане и-отиде кај-ќерка-му на-госје. Зет-му, царо и-ќерка-му дочекале-го убаво. Зет-му отишел на-лоф да-утепа нешто дивина за-да-го-побаво пречека дедо-му. У-тоа време дедо-му ја-украдат саблата и вика на-ќерка-му да-си-оде. Она му-се-моле на-него да-седе да-го-погоде. Ама он си-тргнал и-си-отишел. Довага зет-му от-лоф (мажо на-ќерка-му) и-ѝ-вика на-жена-му: Камо-го татко-ти? Она му-вика: Отиде-си. Царо

6.

си-отишѐл доама, а- Трииполовина го-чѐка. И кога Трииполовина видѐл саблата, зарадува-се, и-му-рекал на-дѐдо-си: "Дѐдо, објави војна". И-дѐдо-му пишува писмо на-другио цар (сѐга зѐт) и-го-вика на-војна. И кога го-приимува зѐт-му писмото, го-прочати и-гледа дѐдо-му го-вика на-војна. И-он собѐре војската и-тргне на-војна. Поче војната. И-Трииполовина поче да-сече. Коли сечи, коли сечи, победи-он и-си-ја-земал жѐната и-царството си-останало нино. И така Трииполовина си-стана-цар.

Свети Ѓорѓи и ламјата

Едно време имало некоја ногу страшна ламја. Она излава́ла сека година од-море́то и тражи́ла од-блискио грат по-една мо́ма годи́шно курба́н. А́рно а́ма граѓа́ните една́ година забрави́ле да-и-да́ат и ку́га излегна́ла ламјата од-море́то но́гу се-насрди́ла оти-не́ма курба́н, улегна́ла у-гра́до и изе́ла стоти́на мо́ми. Оттога́ј уплаши́ле-се граѓа́ните и одреди́ле за́кон сека година да-и-фрла́т на-ламјата по-една мо́ма. И така́ до́шло ре́д да-ја-да́ат мо́мата на-една́ удови́ца. Она си-нема́ла дру́го че́до, са́мо тоа дево́јче и-би́ло едно́ у-ма́јка. Удови́цата о́ке́ла - не́ке́ла мора́ла да-ја-одве́де ке́рка-и по́каре мо́ре́то. Чека́еки-ја ламјата плака́ле и вика́ле на-се́т глас. Дочу́л-ги све́ти Ѓорѓи и ведна́га до́шел да-ви́де шо́-е таа рабо́та. Он носи́л со-не́го еде́н гуле́м буздога́н. Пита́л-ги зашто́ пла́кат и ви́кат то́лку жа́лно. Удови́цата му-ре́кла: "Како́ да-не-вика́м и пла́кам ја́ завали́-јата? Са́мо оваа мо́мичка-ми-е от-че́лат и на-неа́ и-до́јде ре́д да-ја-изе́де ламјата, та еве́ доведе́-ја ку́га ке-изле́гне ламјата да-ја-оста́ам не́ка ја-изе́де чи́м така́ са-нареди́ле гра́цките за́кони." Тогга́ј све́ти Ѓорѓи и-рече́л: "Немо́ј да-се-бо́еш, ја́ ке-куртули́сам мо́мата от-тава́ зло. Ти́ иди-си до́ма, а она́ не́ка оста́не ма́лку да-ме-попо́ска, доде́ка не-изле́гне ламјата од-море́то". Удови́цата си-оти́шла, а мо́мата останала́ та́м да-го-по́ска све́ти Ѓорѓи. Он и-нарача́л: "Ако-заспи́јам, а-ламјата до́јде, ведна́га да-ме-разбу́деш да-ја-уте́пам." Така́ поска́еки-го он заспа́л и у-тоа вре́ме ламјата фана́ла стра́шно да-ри́ка и да-изла́ва поле́ка од-море́то. Мо́мата от-стра́ забрави́ла да-го-разбу́де све́ти Ѓорѓи и почна́ла жа́лно да-пла́че и да-вика́. Како-шо плака́ла, падна́ла-му една́ са́за на-обра́зо на-све́ти Ѓорѓи. Он от-това́ се-расони́л, стана́л и утепа́л са́с-буздога́но ламјата. Ведна́га по́сле тоа све́ти Ѓорѓи исче́зна́л, па мо́мата си-оти́де́ла ди́ма.

Ца́ро куга́ научи́л о́ти мо́мата се-куртулиса́ла и ла́мјата би́ла утепа́-
на, зема́л-ја на-син-му за-же́на и така́ от-сиромашка мо́ма стана́ла
цари́ца.

Илија Захарчев. 1910 год.

Сиромаш човек

Бил еден човек нóгу сиромáх. Имáл шéс дéца. Немáл штó да-ги-рáне и тргнáл по-пáт нис-свéто да-тáже рáбота. На-пáт го-сретнáл гóспот и го-питáл: "Еј, човéку, каде си-тргнáл?" Човéко му-одговори́л: "Тргнáх по-свéто да-тáжам рáбота да-ги-изрáнам дéцата, оти-су-нóгу сиромáх." Гóспот му-рéкол: "Еј, човéку, јас ќе-ти-помóгнам; фáни-ја овáа врéка и овíа кáрти, па-ќе-стáнеш богáт и ќе-си-ги-рáнеш дéцата. Со-кáртите ќе-йграш и сéкого ќе-побéдуваш, а ако-дóјдеш до-невóла, сáмо ќе-вйк-неш "áјде у-врéка" и сéкој по-бóжјето íме мóра да-улéгне у-врéката и тогáј ќе-се-спáсаш од-бéдата." Човéко ја-земáл врéката и кáртите, отидéл у-блýскио грát. Тáму почнáл да-йграе кáрти и-сé победувáл. Спе-нали́л нóгу пáри и стáнáл богáт. У-нéкој грát требáло да-прено́ева и отидéл у-едén дукáн, áма у-тóј дукáн нéшто го-изедувáло. Човéко нé-се плашил, отидéл у-дукáно; на-пóлно́к дошéл гáволо и му-рéкол: "Еј, човéку, ќе-те-изéдам!" - "Мóжеш, áма ќе-йграме кáрти, пá ако-ме-побéдиш, ќе-ме-јáдеш, á ако-те-јá(с) побéдам, нéма да-ме-јáдеш", рéкол човéко. Гáволо се-согласíл и игрáле кáрти. Човéко победíл. Гáволо сáкáл пá да-го-јáде. Човéко ја-раширил врéката и рéкол: "Áјде, гáволе, у-врéка!" И гáволо уле́гнáл у-врéката. Човéко почнáл да-го-тéпа. Доболéло-го нóгу гáволо и рéкол: "Нé-ме тéпај, ќе-ти-дáдам еден кáзán пáри". Човéко се-согласíл и го-душтíл. Áма гáволо одбегáл у-Бéло мóре. Човéко рeшил да-бде на-мóре и тргнáл. На-ср?

свети-Рáнгел да-му-ја-зéме дýшата, оти-почнáл да-пáве пáкос. Когá го-сретнáл свети-Рáнгел човéко, му-рéкол дека-ќе-му-ја-зéме човéко рéкол: "Áјде, свети-Рáнгеле, у-врéка!" И свети-Рáнгел уле́гнáл у-врéката. Човéко го-закопáл у-зémјата (Остáнáл зaкóпан тpи гóдини). И човéко замина́л на-мóре. (Го нéмáло гáволо.) Когá човéко се-вратíл од-мóре, сетíл-се за-да-го-откóпа свети-Рáнгел. Свети-Рáнгел óдма ојдéл кáј-гóспот и му-кáжáл. Гóспот му-ја-земáл дýшата на-човéко. Ёте тáкá завршил сиромáш човек.

Сиромѣ и Циганин

Било некој сиромѣ човек; отишол на-пазар, улегнал у-крчмата да-јаде. Крчмаро му-дава едно јајце варено. Немал пари да-го-плате, останал дужен. После неколку време крчмаро го-туже, наведува-му да-од-јајцето ќе-било пиле, от-пилето кокошка, кокошката ќе-изведе десет пиленца, пиленцата ќе-станат кокошки, тија ќе-снесат толку јајца по-толку динари, има да-плате толку пари. Човѣко бива умислен; среќава-го еден Циганин и го-пита зашто - е умислен. Сиромѣо расправа-му се. Циганино вика да-биде он сведок. Кога дошло време за-судо, Циганино закаснува. Судијата го-пита зашто е - закаснил? Он, Циганино, одговара: Варѣ^х ченица за-сеѣе. Судијата му-вика: "Дали се-сее варена ченица?" Циганино одговара: "Ако-бива варено јајце кокошка, бива и варена ченица за-семе!" Тогѣј се-човѣко ослободѣ.

Офчар и стара оѣца

Некој-си офчар имал-си стара оѣца што-не-магла да-иде сос-оѣците. Нашѣл-е еден вак и ѣ-вика: "Ќе-те-јадам." -- "Што -- вика оѣцата -- мене ќе-ме-јадеш, старо месо. Дојди час у-трлото, имам два сина близнака, ќе-дам едно." И вак ооста - е оѣцата. Вечерта отишол на-трлото и викнал: "Патила, патила, меѓу два сина лежала!" Офчарите изгониле-го. Ошѣл до-негде, нашѣл еден коњ. "Коњу, ќе-те-јадам!" -- "Јади-ме -- му-рекал коњо -- само преброј-ми клинците на-ногата." Он отишол да-му-броѣ. Коњо мање и му-искапе сите заби. Коњо побегнал отат, а вак продолжил да-иде. Нашѣл еден вол и му-вика: "Ќе-те-јадам." -- "Јади-ме -- му-вели вола -- само преброј-ми на-роговето колко години-сам." И вак се-наближил, вола мање сос-роговето и го-пртне у-еден дол, и вола побегне. Вак пак продолже да-иде. Са нашѣл два овна каде се-бијат и им-вика: "Ќе-ве-јадам." -- "Јади-не, ама раздели-ни оваа ливѣда" -- "Како да-ви-а-дел'ам?" -- "Застани на-срѣт; ние еден отат

ке-се-силеме, друг отад, ке-доеме кај-тебе, тука ке-биде меѓата." Удриле и двата у-вако. Овните си-отишле, а вако бил жив и отишол понатака. Нашел едно магаре. "Ке-те-јадам"-- му-вели вако на-магарето. --"Што ке-ме-јадеш, у-мен кисело месо, туку канен-сам кум на-свадба, има там печени јагњина." И вако каже-се на-магарето, оно уврзе-го. Виделе-го ошчарите и викат: "Вак на-магаре, вак на-магаре!" Магарето унело-го вако у-селото. Зберат-му-се човешите и едно маже му-дадат, едвај вако искубал-се жиџ. Отишол у-плакината и седнал-си под-една бука и почнал да-си-зборе: "Татко-ми не-јал два близнека, јазека ке-јадам; татко-ми не-бил налбагин, јазека ке-бидам; он не-бил инцелер, јазека ке-бидам; он не-бил кум, јазе ке-бидам; да-има сак некој да-ме-ударе и да-не-ми-каже зашто!" Ошчаро слушнал и утепал-го.

Маш и жена

Некое време имало некоја жена и маш. Они немале-си порот. Жената молила-се да-има едно дете да-го-чува докај појде у-школо, после да-си-го-земе госпо. Госпо се-смидувал и после извесно време она рoде женско дете. Чува-ла-го седум години. Првата ден при-новањето на-школото сретнува-го детето еден стар човек и вика на-детето: "Момичко, на-ти дедо оваја јабука, ко-ке-си-одиш дома да-а-дадеш на-мајка-ти и да-и-решеш да-спрема даро што-треба да-го-даде. Детето кога се-врнало дома, забраве да-каже на-мајка-си. Играеки загубе јабуката. Така и другио ден. Трекио ден го-сретнува момиченцето тај стар човек. Он дава-му јабука и прстенче на-раката и па му-рече: "Да-кажеш на-мајка-ти да-го-спрема даро што-треба да-го-даде." Идееки-си дома детето пак забраве да-каже на-мајка-си. Добро, ама мајка-му виде прстенчето и ја-праша: "Керко, откаде-ти ова прстенче?" Детето и-кажува: "Мајко, овај-је треки ден како ме-сретнува еден стар човек и ми-викаше да-кажам на-мајка-ти да-го-спрема даро што-го-е-такваа." Утре сабајлето жената обече-го детето убаво и прате-го на-школо и му-рече: "Ако-те-сретне старио дедо, да-му-кажеш: "Мајка-ми рече да-си-го-земеш даро што-е-го-так-

са́ла." Де́тето сретну́ва-го ста́рио де́до и му-кажу́ва думите на-ма́ј-
ка-си. Де́дото го-благосóви де́тето: "Кога́ ќе-се-сме́еш, тренда́фил да-
ца́фте; ко-ке-пла́чеш, бисе́р да-ро́неш; кога́-ке-збо́руеш, сре́бро да-блú-
ваш."

Виница

Од вар момиче

Имáло едно време едén дéдо и-еднá бáбичка. Немáли дéца. Напра-
вѝли-си од-вáр момѝче, оставѝли-го на-сѝдо да-стóе. На-сóн видѝли, нéкој
им-рéкал: "Дунéте-му у-úстата на-дétето и-ке-оживéе. Áма ке-глéдате по-
пáто кóј нáјнапрет ке-помѝне, на-нéго ке-го-дáдете". Óни гледáли, гледáли,
помина́л едén стáр кóн, Увѝли-го у-двóро, оседлáли-го, промени́ли-го убáво
кóно и-качѝли дево́чето. Áма му-рéкли на-дétето: "Дéка ке-те-одвéде кóно
додéка нé-ти рéчат "од-вáр момѝче" нéма да-дúмаш". Кóно бѝл от-цáрските
кóнѝ, остарéл и-го-нападѝли. Кóно тргнáл и-си-ошéл у-цáрските двóрове.
Кугá го-видѝли слúгите кóно сос-дево́чето, отѝшли, кажáли на-цáро: "Кóно
што-го-нападѝ^х ме дојдé-си и-нóсе едно́ дево́че на-нéго". Цáро заповедáл
да-го-одвéдат кадé нéго дево́чето. Óн го-пита: "Откаде-си?" - а-оно ништо
не-дúма. Áма рéкли-си, срамúва-се, затовá не-дúма. Аресáл-го дево́чето
цáро и-го-земáл за-жéна. Нéколку време помина́ло, дево́чето нéма да-дúма;
оставѝл-го цáро и-го-нарéкли "нémата цари́ца". Ставѝл-ја у -еднá сóба
и-оставѝл-ѝ слугѝнки да-ја-слúгуват. И-се-оженѝл за-дрúга цáро. Слугѝнките
сé а-гледáли през-вратáта што-пáве нémата цари́ца. Нémата цари́ца си-рéкла
да-ѝ-до́jde г'ерг'эф. И-г'ерг'эф дошéл. И-му-рéкла: "Зглоби-се, герг'эф!"
Зглобѝл-се. "Уши-се, г'ерг'эф!" И-óн ушѝл-се. "Удéни-се, ѝгло!" Неке́лá
да-се-удéне. Фрлѝла-ја зад-вратáта. Викнáла-ја ѝглата, óна не-доáѓа.
Пресéкла-си нóсо и-пратѝла-го по-ѝглата и-нóсо донéл ѝглата. Слугѝнките
гледáли сé што-правѝла нémата цари́ца и-ошли́ кажáли на-нóвата цари́ца сé
што-видѝли. Óна рéкла: "И-ја́ такá ке-нáправам". Накарáла слугѝнките,
донéли г'ерг'эф. Зглоби-се, г'ерг'эф!" Óн нéке. Зглобѝли-го слугѝнките.
"Уши-се, г'ерг'эф!" Óн пá нéке. Ушѝли-го слугѝнките. "Удéни-се, ѝгло!"
Пá нéке. Фрлѝла ѝглата зад-вратáта, пресéкла-си нóсо, пратѝла-го да-донéсе

иглата. И-он не́ке. И-остана́ла о́на без-но́с, крѣ́ потѣкло од-но́со. Врза́ла-го но́со и-вѣчер куга́ доше́л ца́ро, како́ ја-ви́де така́, пи́та слуги́нките: "От-што́-е така́ цари́цата?" О́ни му-кажа́ли што́ видѣ́ли од-не́мата цари́ца, што́ напра-ви́ла о́на, и-но́вата цари́ца сака́ла да-напра́ве, ама-не-могла́. И-ца́ро ја-на-пади́л и-се-оже́нил за-дру́га. И-слуги́нките па́ гледа́ли у-не́мата цари́ца што́ пра́ве. Не́мата цари́ца ре́кла (помисли́ла): "Пре́сеј-се, бра́шно" И-се-пресе́јало. Па́ си-помисли́ла: ме́си-се, ле́п. Се-умеси́л и-о́н. По́сле ре́кла: "У́гори-се, фу́рно!" Угорѣ́ла-се. Распле́ла-си ко́сите, изме́ла фу́рната. "Испечи-се, ле́п!" И-о́н се-испе́кал. "На́вали-се, о́г'ин!" И-се-навали́л. Стави́ла та́ва сос-зе́јтин, стави́ла-си ра́ците у-зе́јтино, станáли две́ ри́би. Слуги́нките ошли́ и-кажа́ли на-но́вата цари́ца што́-е-направи́ла не́мата цари́ца. О́на ре́кла: "Това́ не́-е-ма́чно, и-ја́ ќе-го-напра́вам това́". Донéли слуги́нките бра́шно. "О́сеј-се, бра́шно!" О́но не́-се сее́. О́тсе́јали-го слуги́нките. "За́меси-се, ле́п!" О́н не́-се замесу́ва. Замеси́ли-го и-не́го слуги́нките. "У́гори-се, фу́рно". Не́-се угору́ва. Угорѣ́ли-ја слуги́нките. Распле́ла-си ко́ста да-ме́те фу́рната. Се́та ко́са изгорѣ́ла. Стави́ла та́ва на-о́гино сос-зе́јтин, стави́ла ра́ците у-зе́јтино, изго-ре́ли ра́ците. Врза́ла ра́ците, врза́ла гла́вата. Вѣчерта доше́л ца́ро при-не́а. Како́ ја-ви́де ца́ро врза́на, пи́та слуги́нките от-што́ е-такá станáла. О́ни му-кажу́ват што́ видѣ́ли од-не́мата цари́ца и-што́ направи́ла о́на, сака́ла да-напра́ве и дру́гата цари́ца, ама-изгорѣ́ла-се. Напа́де-ја ца́ро и-не́а. И-се́га ца́рскио си́н ќе-о́де на-во́јна. И-кога́ би́ли на-почи́пка, испра́кат ца́рскио си́н еде́н слуга́ да-му-напу́нат од-до́ма две́ плóски сос-раки́ја. Оше́л слугата́ до́ма, напуни́ла-му плóските не́мата цари́ца. И-куга́ оти́шел слугата́ при-ца́ро и-пода́л плóските сос-раки́јата, полóските се-удари́ли една́ сос-дру́га и-се-пита́ли: "Те́бе ко́ј-те напуни́?" - рекла́ една́та на-дру́гата плóска. "Ме́не ме-напуни́ од-ва́р момиче́", одговори́ла о́на. И-дру́гата ја-пи́та: "Те́бе ко́ј-те напуни́?" И-ме́не ме-напуни́ од-ва́р момиче́", ре́кла. Ца́ро се-почуди́л на-това́

куга́ видѣл и-пи́та слуга́та: "Ко́ј-ги напу́нѣ плóските?" А-слуга́та каза́л:
"Напу́нѣ-ги нѣматa ца́рица". Ца́ро се-зарадува́л и-ко́га́ се-врна́л и што́м
и-ре́кал "од-ва́р момиче", о́на задума́ла. И-си-ја-зема́л ца́ро за-же́на.

Арамијата и царската ќерка

Имало еден арамија. Сека година по-една мома зимал. Дошло рет на-царската ќерка. Ошел арамијата да-си-ја зима. Ама царската ќерка рекла на татко-и: "Напрај-ми една-кула шо-ке-нема ни-џам, ни-врата, стај-ме тамо и прати-го арамијата по-мене." Како рекла, така царо направил. Коо дошел арамијата со-четириесе војници, царо пратил-го право у-пóлето кај-кулата. Царската ќерка веќе била тамо засидана. Дошел арамијата, гледа-кула ни-џам, ни-врата. Наредува на-војниците да-искацат една-дупка у-зидо. Они искацали дупка, ама кој како мушнувал глава у-дупката, момата со-една-сабја се му-ја-сечела. Разлутил-се арамијата најпосле и-он си-подал главата, ама момата само го-делнала по-образо и арамијата останал жив. Царо дошел по-ќерката, одвел-си-ја дома и наредил да-се-чука барабан: кој прѣ ќе-ја-потраже момата, на-него ќе-би́де. Тогај арамијата се-преправил и дошел прѣ кај-царо по-момата. Царо не-го-познал и дал-му-ја. Арамијата земе-ја момата и киниса по-еден-пат. Оди́ли, оди́ли по-пато, дошли у-едно-широко поле. Земе арамијата четири ко́лца, побие-ги у-земјата и распне-ја царската ќерка на-них, а он иде да-собира сачки да-ја-горе. У-тоа време минал по-тој пат царскио керван и кираџиите видели-ја распената мома, одврзали-ја и скри́ли-ја у-една-ба́ла памук, товари́ли-ја ба́лата на-камитата и тргна́ли да-си-одат како нишчо да-не-би́ло. Коо се-врнал арамијата от-сачки собирање, гледа - момата ја-нема. Загнал-се по-кираџиите, стигнал-ги, пребрка́л-ги, ама момата не-ја-нашел. Она заедно со-кираџиите врнала-се кај-татко-и и ногу години век векували.

Имáло еден-мáш и една-жéна. Мáжо купи́л двé гулапчи́ња. Тури́ла-

си-а гра́дата, и-когá да-вечéрат тури́ла гра́дата пред-мáжо-и да-ја́дат. И

сáле, де́цата фрли́ле пр́во сапу́но и-направи́ло-се кáл. И-óни помина́ле кáлта, и-тамáн ги-стасáле, де́цата фрли́ле чéшел'о и-стана́ло трíа. И-пá ги-престасáле ма́јка-им и тáтко-им. И-де́цата на́јпосле фрли́ле но́жовето и-стана́ло сечíло д-им-се-исечат но́зите, и óни се-врнáле. Де́цата оти́шле у-пустели́ја, у-гóра. Тáм имáло кла́денец и-де́тетото (бра́тчето) сака́ло да-се-напи́е во́дичка от-кла́денчето. А-сéстра-му рéкла: "Не́мој, бра́тче, ке-ста́неш елénче". Óно не-е послушáло сéстра-си, напи́ло-се во́да и-стана́ло елénче. Шо́ ке-пра́ве сéга сéстрата? И-óна се-качи́ла на-едно-др́во висо́ко, топóла би́ла. И-до́шле ца́рските ко́ња сос-војни́ците да-пи́јат во́да. И-óна е-би́ла гóре и како-са́нце греја́ло гóре, би́ла но́гу уба́ва. И-боја́ле-се ца́рските ко́ња да-пи́јат во́да; гледа́ле у́горе и-плаши́ле-се от-шо-би́ла уба́ва. И-по-гледна́ле војни́ците и коа-видéле уба́ва мо́ма, оти́шле и-кажа́ле на-ца́ро. Како́ ке-а-изла́же ца́ро сéа? Пра́те една-ста́ра ба́ба у́ш ке-пе́ре. И-туга́ј óна (ба́бата) стави́ла на́опуку пирости́јата и-кóтелo. И-мо́мата озгóр се-провикна́ла

на-ба́бата: "Ба́бо, не-така́, на́поку ста́ваш ко́телo и-пирoсти́јата". А-ба́бата ре́кла: "Сле́гни, мори-че́до, да-ми-ка́жеш, на-ба́ба не́-и-се-ви́де". И-слег-на́ла мо́мата, и-туга́ј а-излажа́ла ба́бата, и-а-одве́ла при-ца́ро да-му-би́де же́на. И-коа-си-спа́ле на́вечер, до́шло еле́нчето (бра́тчето) и ви́кало: "Во́а е-на-ба́те но́гата, а-во́а на-да́да". И-плака́ло еле́нчето (бра́тчето). Не́-и́-се досви́дело на-слуги́нката (о́на би́ла Ци́ганка), и-стана́ла о́на тури́ла раго́жа на-буна́ро и с-удави́ла у-буна́ро мо́мата. А-на-ме́сто мо́мата легна́ла у-посте́лата Ци́ганката. И-до́шло еле́нчето и-кажа́ло: "Во́а-е на-ба́те но́гата, а-да́да-е у-буна́ро удаве́на". И-туга́ј дозна́л ца́ро оти-е-мо́мата удаве́на и-а-рашчепи́л Ци́ганката на-два́ ко́ња.

Мојата младос

Родена-сам у-Шчип и-мо́мчето ми-е-шчипја́нец; од-де́до, пре́дедо ста́ри би́ле шчипја́ни. Кога́ бе́х дево́јче, седе́х на-ча́рдако, има́ше ста́ри ба́би и-ја́-ги ста́рите ба́би по́сках на-са́нце. И како́-да-ме-ви́дат ерге́ните, свика́а и ја́зека с-излажа́, стана́ и поспна́ от-ча́рдако да-ви́дам ко́и ерге́ни-са. И туга́ј ре́кло мо́јто мо́мче (шо-ме-зема́): "Ја́ ќе-а-изла́жа, ќе-гле́дам да-а-зе́мам". О́н како́ ќе-напра́ве: ви́кнал една-же́на, друга́рска ма́јка, како-стројни́к на-та́тко-ми да-ка́же. И-туга́ј та́тко-ми рече́: "Ќе-пи́там у-гра́до ка́ко-е мо́мчето, да-не́-е пијани́ца или-комарци́ја. (Ни́е бе́ме у-Но́во Село́, а-мо́мчето се́деше у-гра́до). Ојде́ та́тко-ми у-гра́до, пита́л дву́йца свѐт, прија́тели: ка́ко-е мо́мчето. О́ни му-ре́кле: "До́бро-е мо́мчето, не́ма-си ма́јка, има́-си па́рички, има́-си ку́ичка". И туга́ј та́тко-ми одобри́. Бе́х ме на-една-сва́дба, бе́х ме та́мока на-сва́дбата и ве́черта фана́ме-се да-игра́еме ши́рто (фа́лс) и-така́ се-запозна́ме. И мо́мчето уси́гури-се оти-ќе-би́де ва́а ра́бота. И-оше́л до́ма, кажа́л на-та́тко-му: "Та́те, ја́ бендиса́ едно́ дево́јче уба́во, ќе-го-зе́мам, у́тре стројни́к ќе-пра́там". И та́тко-му согласи́л-се. И-дојдо́а

Како Трајчо купил масло

Било пазар и Трајчи рано сабајле ојдел на пазар да-купе масло. Арно ама у-цепо немал ни-скршена пара. Мислил, мислил шо да-прае, и најпосле текнало-му да-се-закаче за-некој сел'ак. Гледал, гледал и у-едно' коше видел еден Јурук шо-продава масло у-една тиникија. Полека дошел до-него и почнал оддалеко да-го-врте, питал-го како-му-са-децата, жената и друго. На-крајо го-питал арно-ли-е маслото. Јуруко кажал оти маслото е-многу убаво и оти-е за-него. Тогат Трајчо речел оти му-е-син на-попо и оти татко-му го-пратил да-му-купе убаво масло. Трајчо е-земал тиникијата со-масло и заедно со-Јуруко тргнале накај поповата кука. Пред-да-улезат унатре, Трајчо на-Јуруко да-почека, а он со-маслото улезел кај-попо и му-речел: "Оче, надвор има еден Јурук и малку е-чукнат да-му-початеш." - "Арно, синко, речи-му нека улезе." Улезел Јурук, бацил-му рака на-попо и таман заекнал да-траже ставил расото на-главата и почнал да-му-чате. Јуруко го-уап'а змијата и рече: "Оче попе, јас дојдо по-пари за-маслото, а-не да-ми-чатеш." - "Арно, арно, синко - речел попо - ке-ти-помине" и па почнал да-чате. А Трајчо со-тиникијата под-мишка дуу да-го-нема. Така Трајчо купи-си масло ако у-цепо немаше ни-грош.

Радовишко

Радовиш

Клапух Јован

Има́ло едно́ вре́ме у едно́ сѐло еде́н сиромáх. Сѐто сѐло вика́ле-му клапúх Јовáн. На-та́ј човéк не-му-било а́рно оти му-вика́ле клапúх Јовáн. И човéко зако́л-а-си во́ло, направи́л вече́ра, купúва ви́но, раки́ја и повику́ва-го сѐто сѐло на-вече́ра и мисли́л-си: бе́лки ќе-ме-забра́ват сос-това́и́ме - клапúх Јовáн да-ме-ви́кат. До́шле го́сјето и ко́ј како́ дојде́л: До́бро ве́чер, ба́тко Јовáн, а не́кој чи́чо Јовáн! и вече́ра́ле, пија́ле, заврши́л цум-му́шо и се́кој на-излева́јнето вика́л: "Збо́гум клапúх Јовáн!" и ојде́ле-си. На-човéко криво му-стана́ло, навече́ра-л-ги и па́ да-му-ви́кат клапúх Јовáн. Станúва ра́но, товарúва-си мага́ре́нцето и о́де на-па́т. Стигну́ва на-по́л па́т и ја́ усре́ка ајду́ти шо-пл'ачка́ле па́ри. Ча́нтите им-би́ле пу́ни па́ри, седна́ле да-ги-де́л'ат, кога́ го-виде́ле оддалéко уплаши́ле-се, остави́ле па́рите и бе-га́ле. Клапúх Јовáн фрли́л ко́жата, това́ра-ги па́рите и вра́ка-се наза́т, доа́га у-сѐлото, видúват-го сел'аните па́ри но́се и пи́тат-го: од-де́ка тие́ па́ри? "Ко́жата шо-продаде́х" - рече́л-им клапúх Јовáн. Та́ то́лко ли́ са-ска́пи ко́жите и сел'аните ре́кле: "мо́ре и ние́ ќе-си-зако́леме по-еде́н во́л да-е-прода́деме ко́жата и ние́". Искла́ле-си во́ловете, однесу́ват-ги ко́жите, а́ма за-ефти́ни па́ри ги-даде́ле. Вра́кат-се у-сѐлото, о́дат-му истегну́ват-го и шо́ ќе-му-пра́ват на-та́ј човéк - ќе-гле́дат да-го-одне́ма. О́ни се-согласи́ле сѐто сѐло се́кој да-о́де и да-му-го-напу́нат дво́ро сос-гу́бре. Кога-станúва клапúх Јовáн, соби́ра-го гу́брето у-една́ вре́ка и тргна́л да-го-прода́ва. Стигну́ва до-не́кое голе́мо сѐло и но́кта о́колу двана́есе са́ато и о́де на-не́кој богáт, на-по́ртата чукну́ва. Изле́ва сајби́јата и пита́л ко́ј-е това́. "Ама́н, прибере́јте-ме, но́сам на-ца́ро зла́тото, задоцне́х, не́кој да-не-ме-опл'ачка́". Прибера́ле-го, ова́ј но́кеска станúва, испу́шча-ги би́шките,

искинуват вреќите и сабајле рано станува сајбијата, гледа — златото го нема, и речел на-жената. "Жено, дај две вреќи да-напуваме од-нашето злато да-му е азар и разбудиле го рано: "Ајде стани, осамна-се". И товарат-му вреќите. "Чичо, ај збогум" — речел клапух Јован, и ојдел-си у-селото. Кога го-виделе селаните еден товар пари носе и пџтат го оддека тџе пари. "Од-губрето — речел Јован, таму губрето го-вџкат мушмули, ке-вџкаш: а мушмули, а-а мушмули! и сџте трчат да-купат, уше еден товар да имаах уште еден товар ке-продадех". И селаните се-договориле и они да-одат да-продават и дватрујца ојделе и почнале да-продават. Кога излеват богаташите, коа отвџрат вреќите, истепува-ги едно убаво, враќат-се дома у-селото и фаљиле-му се да-отепат, а он им-кажал: "И вџе ми-закол'ахте воло, ама и јас ви-направих убаво".

Лисицата и ежо

Имало едно време една лисица и еден еш. Лисицата бџла кума а ежо бџл кумашин, така се-викале еден сос-друќ. Лисицата одџла секоа година на-попо на-лозгето. И таа година на-кумашино ежо му-вџка: "Еј кумашине, к-име-ли на-грџзге на-попо на-лозгето?" "Кума-лисо — речел џ кумашино ежо-ако не-фанат јас ного лажи немам, само три имам". — "А--а, речџла кума-лиса — јас имам лажи сос-товџри". И така секоа година на-попо лозгето му-го-берале. Таа година попо турил фџк. Кога ојделе кумата и кумашино ежо на-грџзге и едно флевајне кумата лџса фџка-се у-фџко. Саа кумашине, как ке-лажеме утре на-попо?" — речџла кума-лиса. "Е-е, кума лџсо, јас ти-вџкам аќ не-фанат, тџ вџкаш имам сос-товџри лажи; а лажи саа" — речел ежо. Лисицата му-речџла: "Е-е, комашине, дај от-твојте лажи да-го-излажам попо". И кумашино ја-дава ваа лажа: "Кумо, утре как ке-дџе попо, тџ ке-се-направеш умрџна и ке-те-клоцне он сџс-ногата и ке-каже: ваа е-умрџна; ке-те-фрле от-фџко, он ке-прошџта низ-лозгето за-да-вџде

колку го-зге си-му-изела, и ти ќе-избегаш". И она го-послушала. Попо ја-фрлил лисицата. Коа ќе-доа попо да-виде дека а-фрлил лисицата, нема-е лисицата и си-вика: а-а, проклета да-си, излажа-ме, ама па ќе-те-фанам јас тебе, чекај. Другата вечер па одат на-грозге-крадејне и па се-фанаа кума-лиса у-фако. "Кумашине, јас па се-фанах у-фако, дај-ми една лажа да-го-излажам попо". Кумашино се-разлутил: "Та-сите-ли лажи јас на-тебе ќе-ти-ги-даам" - речел ежо. - "Аман - речела кума-лиса - уше денеска како да-го-излажам попо. И ежо кумашино дадел-и-ја ваа лажа: "Утре попо как-ќе-дое, как ќе-го-видеш од-далеко како иде, ти ќе-се-теглиш, не-мош да-се-испуштеш. Он ќе-си-носе секира; коа ќе-те-ударе, ти ќе-паднеш и ќе-се-истргнеш убаво и он ќе-помисли да-си-умрена, ќе-те-врзе, ќе-те-товаре на-којно, ќе-те-однесе дома, ќе-те-одврзе, ќе-те-фрле чардако и ќе-викне на-попадијата: попадије, попадије, излези, земи-и таа лисицата на-чардако, ќе-ти-напраам палто". И така било. Фанал лисицата, однесол дома и вика на-попадијата: "Попадије, попадије, излези, земи лисицата". Кога-излева попадијата, гледа на-чардако, лисицата нема. "Абе-попе, дека-ти-е таа лисица?" "И олан попадије, толко-ли не-можеш да-а-видеш, толкава лисица". - "Е-е, качи-се, попе, ти да-а-видеш, шом јас не-можам да-а-видам". Кога-се-качува попо, лисицата а-нема, избегала. И попо се-зачудува. Двапати ме-излажа таа лисица мене, ама дури на-третјо пат нема да-ме-излаже.

И навагат-се па кума-лиса и кумашино ежо. И кума-лиса му-вика на-ежо: "Па ќе-идемо-ли на-грозге?" "Кума-лисо, двапати не-фанаа, страх-ме-е" - речел ежо. "Полчка ќе-идемо, ќе-гледаме дека нема фак" му-вика кумата на-кумашино. Одат па на-лозгето, рипнува кума-лиса преко-трјната и вика: "Ајде, кумашине, и ти рипни сега". Кога-рипнал кумашино ежо, пага он у-трјната и не-може да-излезе. "Е-е, кумо, јас не-мош да-излезам, јас тука коски ќе-остаам, емен кума-лисо, ел при-мене да-се-поздравеме. Јас не-мож да-излезам, мојте деца ти да-ги-поздравеш и ти да-ги-гледаш. Ајде сега за-последен пат да-се-прегрнеме, јас тука ќе-останам". Оде кума-

ліса да-се-поздра́ват, тама́н прегрува́јки-го фа́ка са́с-но́ктите и обесу́ва-
и-се на-му́цката и така́ извади́ла-го комаши́но от-трј́ната. И о́де кума-ліса
низ-ло́згето да-си-собе́ре за-јаде́јне, но́се-го и е́жо, оти-бо́цките и-се-зарија́ле
у му́цката и не-може́ла кола́ј да-го-отка́че. Виду́ва-а по́по— а-а-а проклéта
да́-си! та́ и-зобник си-но́сеш" - викна́л по-не́а. Згону́ва-а по́по и бега́јки ли-
си́цата рипну́ва преко-трј́ната, отка́чува-се и е́жо од-му́цката и избе́гават
жи́ви и дву́јцата.

Двете врапчина и мрзливио

Две врапчина направиле си седалко у лозгето на еден мрзлив човек. Седалкото им било баш у срет-лозге под една грмушка. Дујдело време да се копат лозгината. Секој шо имал лозге ујдел прво да го огриба, па после да го крое и да го копа. Ујдел мрзливио човек у лозгето да го огриба. Флезел у лозгето и право ујдел под едно дрво шо го имал у лозгето, па седанал малко да се одморе, оти од-далеко идел пешки. Шом го виделе врапчината, излетале от-седалкото, застанаа на врв на дрвото и почнаа да си-викат: "Еј море-домаќине — речела-му врабицата — куќата наша ујде, ја-го газдата на лозгето, дујде да го огриба лозгето. Ќе-ни-го-најде седалкото и ќе-ни-го-расипе." Врабецо ја-утешувал: "Како-е госпот, домаќинко, не-е никој. Белки ќе-не-пожале и нема да-ни-го-расипе седалкото." Земјата била ного тврда и не-го копал газдата. Речел-си да-почека некој дош, па после да-го-копа. Најадел-се убаво под една сенка, напијал-се винце, испушил едно-луле сѐс-тутун, заспијал и истерал еден сон како паша. После станал, расонил-се и поздравил-се с лозгето. Ујдел-си дома. По некој недела текнало-мо на човеко да-оде у лозгето барем да-го-крое, па ако не-е скопано. Закачил-го сорчето за-појасо, префрлил-ја торбата преко рамото, и стигнал у лозгето. Прво седнал под дрвото да-се-одморе. Врабецо и врабицата уплашиле-се да-не-им-го-расипе седалкото. Стопано на лозгето најадел-се, напијал се сѐс-вино, испушил едно-луле сѐс-тутун и па си-легнал. После го-фатила мрзевата и речел-си: "Мош-па лозгето повеќе ќе-роде, ако не-е копано!" Ко-било време за-копајне и за-прашејне, ујдел мрзело, ама па беше-го-фатила мрзевата и врнал-се, а седалкото на-врапчината останало нерасипано. Оти не-било работено лозгето изникнала висока трава којмо лозгето, па-си-речел: "Море, ај да-а-запалам травата." Шом-го-чујале врапчината, биле сигурни оти

мрзло ќе е запале травата, оти за-палејне е лесно. Скорнале - ги маленките пиленца, одлетале на-друго место. Мрзло истресел - го лулето у-лозгето у-травата, дувнал неколку пати и запалил - ја целата трава. Ни-лозге останало, ни-грозге, ни-седалко на -врапчињата. Ја, како мрзливио човек е-подолен од-две врапчиња.

Маската, вјак и лисицата

Еден ден лисицата одила низ-гората и сретнала една маска. Ного се-исплашила и избегала. Додека така бегала, сретнала-го вјак и раскажала-му дека-видела едно ново животно, ама не-зна како се-вика. Тугај вјак речел: "Да-идеме задно да-видеме." Двуж-цата ујделе кај-маската. Она и на-вјак му-изгледала чудна. Тугај лисицата ја-питала маската како се-вика. А маската гледајќи да-не-настрада, така одговорила: "Не-го знам својто име на-памет. Ама ако-знаш да-читаш, погледни-ја мојта десна задна нога, на-неа пише мојто име." -- "О господи -- издијнала лисицата -- јас-сум неписмена, а баш сакам да-знам како се-викаш." -- "Пушчи-ме тугај мене -- речел вјак -- јас знам да-читам." Маската му-ја-подадела задната десна нога, а клинците на-потковицата по-мал-ко личеле на-букви. "Не-ги гледам убаво буквите" -- речел вјак.

"Тугај дојди поблиско" -- одговорила маската -- оти букви ного мали." Вјак дујдел, приближил -- ја главата да-ги-виде поубаво буквите на-ногата. Сега маската клоцнала-го и удрила, шо-он паднал умрен. Лисицата наеднајч си-ујдела, а по-пато си-речела: "Дури и писменјо понекогаш не-е доволно аканлија!"

Снегурка

Некогаш си-живејале дедо и-баба у-една мала колипка. На-колипката имало едно-маленко цамче. Дедото удила да-лове риби, а бабата си-работила нис-куката. Ного се-слагале и убаво си-живејале, само им-било тешко шо-си-немале дете. Ко-заврнал снѣк, бабата излезела вон-ка у-дворо и от-снѣк направила едно-женско детенце. Од-ваглено му-направила очички, ставила-му носче од-моркофче, от-црвено конче и-направила устичка. Направила-и и косичка, па-речеа: "Господи, ного ќе-не-зарадуваш ако ни-го-оживиш това детенце." На-дедо геспот ного му-се-дожалило, ухнаа у-детето и речеа: "Нека се-испуе вол'ата на-бабата и дедото, нека оживее това дете от-снѣк." И у-тај момент дет-то оживело. Бабата и дедото му-туриле име Снегурка, оти било направено от-снѣк. Снегурка била ного убава и послушна момичка. Играа-си сас-децата од-нината маала. Еден ден дујделе децата и питаа-а ба-бата дали ќе-а-пуште Снегурка да-иде-сас-них да-збират сусерки. Ба-бата речеа: "Нека дојде, ама да-а-чувате оти-она е-маленка." Децата ујделе на-ридо, наберале сусерки, направиа ора-копа (оган) и поч-наа да-рипат преко ора-копата. Рипнала и Снегурка. Ама оти-била от-снѣк од-огино истопила-се. Дујделе-си децата, а Снегурка а-немаа. Раскажале-и децата на-бабата. И она и дедото плачела три дена и три нока за-нијната Снегурка.

Радовиш

Лоша Мара

Имало едно време еден човек. Он си-имал една убава ќерка. На-тај човек жена-му умрела и донесел-си друга жена. И таа жена имала ќерка колко ќерката на-мажо-и. Маќата била ного лоша жена. Она неќела да-ја-виде ќерченицата. Еден ден му-наредила на-мажо как зна да-зна да-ја-униште ќерката и дома да-не-а-виде. Мажо-и нарачал на-жена-му да-месе едно кравајче леп. Жената месила лепче от-пепал. Таткото земал-ја ќерката и однесел-ја у-гората, тракавал-ил-го кравајчето у-доло и и-речел на-ќерка-мо: "Иди и земи-го кравајчето". Додека она да-слевне да-го-земе, он избегал. И она наместо да-оде у-правец накај нината кука, ујдела у-спротивен правец. Стемнило-се и она почнала да-плаче у-шумата. Видела у-ноќта у-една колипка свете огинче и флезела унatre. Тамо имало едно ма-ченце, кученце и петленце. Она седнала да-вечера, а маченцето поч-нало да-вика: "Мјау-у-у, дај-ми малко лепче". Момичката речела: "Како да-ти-дадам; лепчето е от-пепал". -- "Ако-е от-пепал" -речело маченцето. Заафкало и кученцето и на-него му-дадела од-лепчето. Петленцето од-гредите извикало: "Кукуриго-о-о, дај-ми и на-мене лепче" --викнало оно. И на-него му-дадела. Вечерале сите и легнале-си. На-полноќ дујдела една вештерица и почнала силно да-тропа да-и-отворот. Момичката речела: "Куче, маче, петле, шо да-правам?" "Потерај-и да-ти-донесе еден сандак злато" -речеле кутрето, маче-то и петлето. -- "Донеси еден сандак злато" -- речела момичката. Вештерката донесела еден сандак сас-злато и почнала па да-тропа. У-тава време петленцето извикало "кукуриго-о-о!" И вештерката одеднач избегала и снемало-а. Ко осамнало она го-земала златото и ујдела-си у-татковата кука. Маќата ја-питала утдека-и-са тиа златни работи. Момичката се и-раскажала по-рет. На-маќата и-било ного криво и посакала и нејната ќерка да-заработе толко злато

па и неа ја-испрати́ла.Само на-нејната кѐрка ѝ-меси́ла кравајче од-бело брашно.Ко-седна́ла да-вече́ра у-колиба́та,и ма́чето,и пе́тлето и ку́чето ѝ-посака́ле ле́пче.А Ма́ра им-рече́ла:"На-ме́не ми-го-меси́ ма́ма ле́пчето,зашо́ да-ви-да́вам на-ва́с?"И така́ о́на најаде́на била,а о́ни -- ку́чето,ма́чето и пе́тлето легна́ле-си гла́дни.Но́ќе́ска ди́јдела па́к иста́та ве́штерка и почна́ла да-ви́ка да-ѝ-отво́рат.Ма́ра исплаши́ла-се и почна́ла да-мо́ле:"Ма́че,ку́че,пе́тле,шо́ да-ка́жам?" А о́ни ѝ-рече́ле:"Са́ма ја́ла,са́ма кажува́ла".Ве́штерката тропала,тропала,скрши́ла-а врати́та и флезе́ла уна́тре,раскина́ла-а Ма́ра, а цре́вата и-ги-замота́ла о́коло ку́кичката.Ма́јка-ѝ на-Ма́ра чека́ла,чека́ла, Ма́ра а-нема́ло.У́јдела да-ви́де шо́ станало са́с-неа,са́с-Ма́ра.О́де до-ку́кичката и те́ра-а Ма́ра.И ве́штерката викна́ла:"Мо́т Ма́ра цре́ва о́коло ку́ката".

Заклучок. Лично-Портретна, 1914 г.

Струмица

Мрзеливата жена

Имáло нéкō врéме мáш, жéна и éднa кéрка. Тáа кéрка бíла нóго ајнáцикa, сáмо чекáла азáр и нíкaквa рáбóтa нe-фáјкáлa. Мáјкa-и мeтéлa, вóдa нyсíлa, мeсíлa, пeрáлa, a-óнa нíштo нe-фáјкáлa. Пурáснáлa, стáнáлa мóмa зa-жeнéнe. И дyждéлe ут-дpyгo сéло стрóјници дa-a-сáкaт. И-мáјкa-и и-тáткo-и нa-стрóјницитe им-кaжyвaт oти нíкaквa рáбóтa нe-фáјкáлa, сáмо сeдéлa и jадéлa. Стрóјницитe сe-сaглacíлe и-нaпpавíлe áрмac. И-удрeдíлe врéмe зa-свáдбa. Дoждéло врéмe зa-свáдбa; дyждéлe свáтoвeтe и-a-зeмáлe. Ёбaвo, áмa y-тáа кáштa шo-yждéлa имáло гyлéмa тáјфa. Млáатa нe-вéстa и тáм нíкaквa рáбóтa нe-фáјкáлa. Едeн-дeн, двa-дeнa, мíнáло нeдeли, óнa сé тaкá си-кaрáлa. И eдeн-дeн сeдéлe дa-сyкaт зéлник. Дóмa бíл и-свeкyрo и нaрeдyвa нa-тáјфaтa: "Ти кe -зeмeш тeсттo, к-и-змeсeш". Нa-дpyгaтa: "Ти кóритe кe -ycyкaш", нa-трeтaтa: "Тí зéлникo кe-нaрeдaш". Дyждéло рeт нa-снáатa: "Тí, снáо, шó кe -нaпpавaш?" - пíтa-a свeкyрo. "Jác, тáтe, тyрaм нa-зéлникo дyпкa". Испeчeлe-гo зéлникo и-сeднáлe дa-jадaт. Тyрíлe cофpатa и-сeднáлe сítе. И-свeкyрo ги-пíтa: "Кóј-шo рáбoтíл нa-зéлникo, тáј кe-jадe". И сeднáлe дa-jадaт. Нa-снáатa нeмa jадéнe. "Тí, снáо, шó нaпpавí?" "Jác нaпpавíх дyпкa нa-зéлникo" - рeклa. "Е, тí a нa-зéлникo". И тaкá мíнáло врéмe. Снáатa видeлa oти тaкá нeмa фáјдe, пyчнáлa и-óнa дa-рáбoтe кaкo-дpyзитe. Кyгá дyждéлe тáткo-и и-мáјкa-и нa-гóстe, и-óнa кyгá ги-видeлa дeкa идaт и-пpáвo зeмáлa двeтe пpáзни стóмни и-тpчe мáјкa-и дa-a-пpeсрeтe. Вíкa: "Мáлe, зeми тíа двe стóмни, нaпáни-и вóдa, oти y-тáа кáштa aкo-нe-рáбoтaш нeмa ни-jадéнe ни-пиéнe". И-тyгáј мáјкa-и и-тáткo-и сe-зapaдyвaлe oти кéркaтa пyчнáлa дa-рáбoтe.

Мрзелива жена

Си-живејале маш и-жена. Мажо и-вика на-жена-му: "Мори, жено, преди и-тури платно да-ткааме". А-она му-кажува: "А-бре, мажо, пунеделник - пуседелник, торник - затворник, среда - за-греда, четврток - заврток, петок - за-мажуво здраве, не-се-работе, сабата ќе-си-мииме главите, недел'а - недел'а, куга да-предам јас та-да-ти-ткаам платно". И-капала, капала и-гола устанала. И-вика маш-и: "Мори жено, а-мајка-ти те-вика на-свадба да-одаш". А она му-кажува: "А-бре, мажо, как да-идам јас на-свадба, гола-сам". А он и-кажува: "Ќе -те -туруам у-купо, ќе -те -уднесам на-свадба". "Арно ти-текна, мажо, да-ме-тураш у-купо" - кажала таа. И-клава-а мажо у-купо, уднесува-а на-една-рамнинка, устава-а там и оде на-мајка-и кажува: "Бабо, твојта ќерка не-иде така, сака тапане". "Ау, тек тапане да-сака, ајде ујдејте да-а-земе", кажала таа. Одат тапаанто на-рамнинката, седнуват блиско до-неа. Таа подаде-се, па се-скрие; па се-подаде, па се-скрие. Одат тапаанто до-неа. Она се-усрамила и-летнала да-бега. И-тапаанто сите: "Оа, оа, сите по-неа". И-после засрамена ујдела у-баиро и-маш-и по-неа. А-пак-снэк врнало. Иде маш-и и ќе-седне на-дрвото, ќе-клопне малко снэкче. А-она ќе-каже: "Аман, мили мажо, дејне-ноке ќе -предам, само нем снэк, студено ного". Па ќе-постоо малко, пак ќе -тресне малко снэкче, па она ќе-каже: "Аман, мило пиленце, не-врни снэкче, ного²студено". Ка-усимнало, оди-си дома и-кажува на-нејнио маш". "Мажо, дај бубако да-предам, оти-сам-гола виќе гааре!" И-зима да-преде и-се-ублечува.

Струмица

Лошата снаа

Едан чувек имал ного лоша жена. Ут-ко дуждела дома, мајка-му почнала ного да-слабее. Ден из-ден станувала се послаба. Син-и секуј ден ја-питувал: "Мамо, как та-гледа снаата?" Мајка-му викала: "Арно ма-гледа, синко!" Арно-ама сино усетил оти мајка-му кри нешто од-него. И-еднач куга па кути-секога ја-питал: "Как та-гледа снаата?" Мајка-му речела: "Ак-сакаш да-знааш как-ма-гледе, остани дома скришно, ќе-видаш". И сино едан ден ут-ка-са-јавил на-жена-му оти ќе-оде на-работа место да-оде поврнал-се и са-скријал на-та-вано. Поминало малко време, на-мајка-му и-се-прѣјадело и потеряла от-снаата леп. А-снаата кажала: "Пукни, тресни, додека не-испредаш три вртења, нема да-ти-дам да-јадаш". И ка-ги-испредела трите вртења, па потеряла да-јаде. А снаата кажала: "А-сегат малку пуиграј една-песна, после ќе-ти-дам да-јадаш". Мајката почнала да-и-самоле на-снаата: "Аман, мури-снао, как да-играам ка-сам-стара, ноизте не-ми-држат гаре! А снаата кажала: "Аку-сакаш да-јадаш, ќе-играаш И мајката почнала да-играа и да-пее: "Така, бре-синко, така, така, играам секуј ден!" А снаата ка-чујала оти-така пее, земала сукалто и почнала да-а-тепа оти-така пејала. И мажо не-мужел гаре да-трпа и слегнал и почнал да-а-тепа сас-сукалто на-жена-му се додека не-таксала оти-нема да-праа гаре така.

Трагнал по-пато низ-гората и сретнал-ја лисицата. "Каде, бре мачоре? - рекла лисицата. "Досади-ми-се бекарскио живот и трагнах да-тера касмет, да-се-ожена " - рекал мачоро. " А ти, лисо, каде?" - "И на-мене досади-ми-се немажена и трагнах да-тера касмет да-се-мажа." Согласили-се да-се-зemat двујцата. Мислили-се каде да-идат и решили да-одат кам-лисицата. Така и направили. Едно време огладнели и лисицата почнала да-се-грижи за-јадење. Ојдела низ-гората и видеа каде вако, дивата свиња и мечката јадат едно говедо. Замолила-ги да-и-дадат едно-парче месо за-неа и за-мажа-и. Фалила-го пред-них оти е-ного итро, силно момче. Зверките кажале: "Нека дојде да-го-видиме какво-е и напкун ќе-му-дадеме." Дојдел мачоро и зафанал да-скока,

ени. Мечката качила-се на-едно дрво, свињата зарила-се у-шумако, а едното око и уше оставила-си-ги од-надвор. Вако у-една грмушка закрил-се и гледал от-таму. Мачоро и лисицата зафанале да-јадат. На-свињата на-ушето застанало-и маа и мрднала со-ушето да-изгоне маата. Мачоро видел, мислил оти-е-миш, скокнал и фанал-ја свињата за-ушето. Таа почнала да-цика и избегала. Мачоро исплашил-се и право на-дрвото, качил-се кам-мечката. А таа па от-страх скокнала од-дрвото и избегала. Мачоро и он от-страх слегнал и скрил-се у-држувката кам-вако, а тој па от-страх избегал, мислил дека сега тој е на-рет. И така лисицата и мачоро останали да-јадат сами.

Снаа и свекрва

Си-би́ле е́дни сн̑а, свекр́ва и е́дан сѝн. Ко̑ ке̑ садна́ле да-ја́т свекр́вата ке̑-ѝ-кажа́ла на-сна́та: "Не-ја́ди о́ти ке̑-напра́веш но́еска не́ко ра́бота". Жа́лничка́та сн̑а а́ де

Почна́ле чо́вечи́те да-му-говора́т на-ма́ш-ѝ: "Шо̑ ѝ-пра́ш бе́ ти на-та́ же́на шо-се-то́лко исуши́ла". Чуди́л-се чо́веко́ от-шо̑ не́веста́та му-е-та́ква. О́јдел да-му-да́де а́ка́л не́кој му́дрец. Му́дрецо́ му-кажа́л: "О́ди у́тре на-паза́р, ку́пи едно́ но́го сла́бичко пи́ле, одне́си-го до́ма и ка́жи на-же́нѝ да-го-зго́тве за-ручо́к; ко̑-ке̑-се́днете да-ру́чате не-ту́руви же́нѝта да-се́дне до-ма́йка-ти, а́ми не́к-се́дне до-те́бе". Ка́к шо-му-кажа́л му́дрецо́, та́ка и напра́вил чо́веко́.

Донесѝ́л до́ма е́дно сла́бичко пи́ленце, на́редѝ́л на-же́на-му да-го-зго́тве и о́н се-со́крија́л на-та́вано. Же́нѝта го-за́кол̑а́ла пи́л̑то, го-по́пари́ла, го-искуба́ла, зе́ма́ла да-го-се́че и почна́ла да-гово́ре: "Е мо́ри пи́ленце, и ти ка́ко ме́не, ни си-а́пна́ло, ни си-сркна́ло и та́ка гла́дно и же́дно, та́ка си-о́јдело". До́јдело вре́ме за-рачо́к. Сле́гна́л ма́жо от-та́вано и се́дна́ле да-ру́чат, а́ма же́ната не-тури́л да-се́де до-ма́йка-му. Се́дна́ла не́веста́та, на́јаде́ла-се.

Ве́черта́ па́ та́ка у́баво се-на́вечера́ла и си-ле́гна́ле. Про́клѝ́тта свекр́ва ке̑-пукна́ла од-ма́ка и це́ла но́к мисли́ла шо̑ да-напра́ве. На-кра́јо измисли́ла да-ги-за́кљу́че сѝно и сна́ата. Сѝн-ѝ ста́нува́л до́чно, а сна́та ра́но. Ке̑-ста́не сна́та ке̑-са́ка да-изле́зе, а́ма не́ма да-мо́же и та́ка "ке̑-напра́ве ра́бота" у-ода́ата, ке̑-му-за́смрде на-ма́жо и о́н ке̑-испа́де. Та́ка смисли́ла свекр́вата и та́ка напра́вила. Сѝ́чко та́ка биде́ло, са́мо ма́жо ста́нал по́рано од-же́ната та́ва са́бале. Ко̑-виде́ла свекр́вата о́ти сѝн-ѝ ста́нал по́рано от-сна́та на-ме́стото пукна́ла. Сна́та оста́нала на-ра́т на́јаде́на и на́йна.

Сушица

Рибаро и ќерка му на царо

Имало едно време един рибар, сирумах човек, живеал само сус-риби. Прудавал риби и припитувал се с-риби. Ама имал само една мајка, ништо друго немал. Утишел уф-никој грат негде, у- царскио грат дека живее царо. Врвејќи покрај улицата, излегла ќерка-му на-царо и-гу-пита: "Рибар, колко пари рибите?" А он кажал: "Е, колко пари рибите, сакам да-те-видам боса до- колента и тугај ќе-ти-ги-дадам бис-пари рибите!" И таа отишла, питала мајка-и, рекла: "Тај-е будала, сака да-ме-види боса до-колента, сите риби да-ми-даа." Му-рекла: "Ти утре нема да-го-видеш и он да-те-виде. Нека-те-виде па ки-му-и-зееме рибите!" И така таа запрчила се до-колента, видел-а боса, дал-и рибите. Ошел дома, мајка-му рекла: "Добро сине, кам пәрте од-рибите?" -- "Мале, ќе-донесам топка пари." "Е ајде да-видяме." Друк-пат оде, пак исто, кажал: "Ду-пулвинте да-те-видам, ки-ти-дам сите риби." И таа кажува на-мајка-и пак. Мајка-и дозвол'ва пак. И оде, запрчва-се ду-пулвинте гола, и-дава рибите и си-оде. Мајка-му гу-чека. "Сино — вика-му мајка-му — кам пари?" -- "Мале, топка пари ќе-дунесам!" Е добро. И треки пат оде. Таа пак. Кажува-и: "Цела гола да-те-видам, ќе-ти-и-дам сите риби." Кажува на-мајка-и — така-ј-така. Мајка-и рекла: "Как му-и-зимаае првите риби и тие ќе-му-и-земме." Вижда-а. Арно ама она имала на-десната цицка маслинка знак. Тој ја-видел. Уд-малку време царо дава тилиграма пу-сите села, градове. Ќе-се-жене ќерка-му, ама кој ќе-познае шо има негувата ќерка нишан на-снагата, на-тај ќе-ја-даде. И тука се-врве народо, младежо шо-одат, оде и тај. Арно-ама тие ситили-се, мајката и ќерката шо-се, оти тај рибар ј та на-стражарто кажала: "На-еди-си човек коа ќе-дојде, ја тие пари

да-му-и-даате и нема да-гу-пуштате да-флеше!" Тај оде тука. Даваат-му-и парите. Он оде на-другата порта. Ама и-там толко пари му-даваат. Оде на-треќата порта и-там толко пари. На-четвртата порта и-там му-даваат толко пари и-си-кринува. Не-го пуштат. Арно ама, еџин Евреин иде су-едни големи турлаци на-ин којн качин, к - оде да-земе царова ќерка (к-о-да-поѓажа нишан). Рибаро му-кажал:" А бе-ефенди, може-ли да-ме-качеш на-којн, да-ме-скриш да-флегам јас унатре, мен не-ме-пуштат." Кажал:" Ке-те-качам, ама ако-даш една лира." "Еве-ти -- кажал -- две", мадам пари многу у-него. И гу-турува у-турлаците. Врзува-гу от-горе (широки турлаци, мадам, даце и ни завариме едно време; наште бежан-ци кра-дојдеа тука, такви турлаци носеа). И гу-фкарува унатре без да-гу-виде, и излева уд-натре. И он тука. Доаѓа рет и на-него. И он ка-оде там, кажува:" Царската ќерка има на-десната ццка маслинка!" И оп! Кумисјата веќе усвојува предлогот, нема тука, мадам тоа-е клетва, чим нишано се-каже. И добро. Кажали:" Напуштува-се веќе, погоди-се веќе нишано." Ке-а-зема он. Арно-ама не-се сугласили, сирумах он. Царо не-се сугласува. Е, шо праае сега тука? Рекли:" Ке-ја-даме на-некој министр на-син-мо." Е арно. И рекли:" Ваа вечер ке-ја-затворме момата и на-министеро син-мо и тај рибар н(-)идно место (они не-го знат оти-е рибар де, ама ние го-кажуваме рибар). Сабал'то момата кам-кој ке-леже, на-тој ке-е. И тија затварат-и. Арно-ама тој нал' ногу пари, утишел, наредува-се, дуздисува-се кремове, разни меризби, наредува-се, чинува-се, оде и карамели напалува-се цебовете, бонбони. И-затварат. Момата и тај министерскио син там легнали-си заедно, тај тука у-тава коше сам. Арно-ама кажали-му така:" Тој шо-праа и ти тава да-работеш оти-ке-те-излаже. И по-едно време бајаги му-се-приодило по-нужда. Врше нужда у-кошто, и тај врше. (Кажано-му-е тај шо-ке-пра и ти ке-прајш). Тај пучнува да-јаде бонбони, карамели, рибаро, а тај пучнува да-јаде губрато. "А бе-другар -- кажал-му -- ти шо му-правѝ на-тава шо-го-искара?" "Ими -- кажал -- издех-гу. Нешто у-цебо турих, нешто у-ка-

пата, нешто на-тук на-там, скрих-гу. Утре ки-н- [] утепат ако-наа
 такóв шеј." А он јадел карамели и бонбони. И тај тамока човек угна-
 сил-се. Таа, момата видела тај попаметен и ут-там станува кам-тај ду-
 ага, кам-рибаро. Самнува. Утварат вратта. Кам-него леже момата. И ка-
 жуват: "От така (ко гу-гледат него нечис, угнасен)?" -- "Ми вија ми-
 кажаате он шо-работе и-јас тава да-работам!" А рибаро кажал: "Не, дру-
 гар, јас јадех кармели, ја"-- искара-и.-- И си-станува, закара-и-си
 момата, ушел дома на-мајка-му и-кажал: "Ја мале, топка пари и ја ни-
 веста од-горе!"

Скопје, 10. мај 1980 г.
 Букенински, Ирена
 Рескипура - Скопје 10. мај 1980 г.

Самувил нивеста

Си-бил едно време еден човек. На - дено ка - са - рудил, наречниците му - претскажале жена. Едната викала "та ќе - биде" Друга викала "не та, та ќе - му - биде!" А последната кажала: "Ајде да - му - наречиме, да - даме една уд - нашите моми, една самувилска мома." как претскажале, така направиле. Детто пураснало маш и тргнало да - си - тере жена. Одил, одил, и на - еден мос навајге еден дедо. Тај дедо врзал едно кесе со - пари и вика: "Кој ќе - и - земе пишман ќе - биде, и кој нема да - и - земе па пишман ќе - биде!" Чувико и-зима тие пари и деето му - кажал: "Синко, да - си - купаш една крава, да - а - закол'аш, да - а - удераш, да - са - пикнеш у - неа и ќе - до еден-урел ќе - та - дигне и ќе - те - уднесе на - едно место дека те-е среќата." И чувико така направил. Дојдел урело и го уднесува на-една карпа, раселува коошта и излева. Видел една дупка и са - пикнува у - неа и паѓе право доле уф-долнијо свет. Там навајге една баба. Она варила три казана чорба за - самувил'те. Бабата гу - питала ка - дујдел. Он па ѝ - кажал как шобило. "Јазе - кажала - ком за - вода, ти да - не - и - фајкаш куфчезите!" Арно ама, он не - издржал и утвурил еден куфчек и шоб ќе - виде — една самувил уд - убава побава. Ка-дујдела бабата, му - а - дава за - жена да - а - носе на - горнио свет су - завет да - не - ѝ - гу - дава самувилскио фустан. Арно ама пуминале гудини и на - третата гудина самувил'та раѓе машко дете. и коа пеале на - крштенката, жена-му се - пумулила да - ѝ - гу - даде самувилскио фустан едно оро да - изиграа. Кумо кажал "да-и-гр!" Така чувико са - излажал и она му - избегала у - облаците.

Попо и Јосиф

имало едно време трујца браќа. Погулемјо брат ујдел у-попо да-са-главе за-измиќар. Попо кажал: "Пишин да-са-пазараме, ќе-ми-работаш дудека кукавица да-праќука, кој прѣ ка-са-разл'уће на-него една фаша кожа уд-грбо за-пинци ка-му-изваѓаме." — "Арно — рекъл брато. Утрадента попо му-дадел пет магарина д-иде на-дрва. Ујдел брато, набрал дрва и дуќарал магаринта дома. Пред да-и-фнеће у-јаро, на-сите им-измијал нѣјсте. Арно ама, попо са-намрѣш-чил и рѣчел ѓт не-са-чисти. Зима брато вода теќарден ги-измиња за-да-му-пугѓде на-попо. Друќјо ден уше ут-темница гу-пратил на-друга работа па сас-магаринта. Ка са-врнал, па истата пѣсна са-пуфтурила — требало пу-двапати да-им-ми нѣјсте на-магаринта. На-трѣтјо ден. дѣтто не-мужело да-издрже, са-нал'утило, а попо му-извадил една фаша кожа уд-грбо и гу-нападил. Дујдел фторјо брат и му-рекъл на-попо от-сака да-работе на-братафто место. Арно ама, и он не-мужел да-издрже, са-нал'утил, а попо му-извадил и на-него една фаша пинци уд-грбо и гу-пушчил. "Чим вас ва-испади — речел најмалѣчко брат, — са е-рѣт на-мене; јас к-им да-му-работам на-попо, па-да-вине шѓ ка-направе". Дуваѓа Јосиф (така са-викал најмалѣчко брат) при-попо и му-кажал: "Попче, браќата-ми не-мужѣ да-работат, не-ј-араса, булаки јас ка-ти-пугѓдам". "Арно — речел попо — ама ак-са-разл'утаѣ и на-тебека една фаша уд-грбо Пушчил-гу и него на-дрва. Ка-са-врнал Јосиф уд-гѓрта, растуварил магаринта, наредил дрвата и земал-си балтиѣ: так-тук, так-тук, исечува-им нѣјсте на-магаринта и бутнува-и прако-пѓртта у-јаро. Дуваѓа-си попо. "Е-е, попе, ка-аресаш-ли са ка-им-исчистих нѣјсте на-магаринта?" Попо с-пулвина уста рекъл ѓти аресал. "Да-не-са-л'утаѣ, попе?" — "Не-са-л'утаѣ, олѣн" — кажал попо. Седнале да-ручат, баѣ тугај дѣтто на-попо рѣчело ѓти му-са-ѓде пу-петане (шу-нужда му-са-ѓдило). "Ај, Јосиф, ѓј тва дѣте раскапи-гу" — кажал попо. Он гу-зима дѣтто и гу-фрл'а ут-чардако на-дѓле. Ка-са-врнал

сиф и си-излезел. Попо са-зафатил сас-пупадѣта: "Пупадио, нашта работа не-а-бива, дудека да-пракука кукавица тај ка-ни-растуре кашчата. Ај утре сабаље да-туруме мајка-ми на-црничката нек кука, белким к-о-испадаме". Сабаљ'то ка-чујал Јосиф от-кука кукавица, кажал: "Да-т-ибам ступаницата, уш ут-са-ли ка-кукаш, оше марта не-ј-дујдела!" Зима-си балтита, так-тук, так-тук, прасечел црничката. Излева попо и вика: "А бре-Јосиф, па бел'а си-на-правил, мајка-ми беше на-црничката". -- "Ут-дек да-знам? Л'уташли-са, попе?" -- пита Јосиф. "Не-са-л'утам" -- кажал попо и ујдел при-пупадѣта. Пупадио мури, загазиме сас-тај Јосиф; прво утапа дѣтто, после мајка-ми, на-крајо и нас ка-на-истепа. Ај да-бегаме дудек сме-живи, да-напраме ен сандак, да-си-субераме нешто за-јадење и за-пукривање и да-бегаме; Јосиф нек-гу тука, к-о-устаме у-кашчата". Јосиф запикасал от-ка-бегат и са-бутнал у-сандако пут-јурганто. Дувага попо и так-тук, так-тук, закувал сандако. Сакал да-си-го-туре на-рамото, ама не-мужел сам да-гудигне; викнал пупадѣта да-му-пумогне. "Е мори жено, ного шѣве си-натурила, дигај-дигај, не-са-дига!" -- "Е, попе, длак не пато, ка-треба да-јадаме, земах фасул', брашно, малко масло, сиранце, и черги за-пукривање". Турил - го сандако на-рамута и тргнале. Удиле, удиле ду-едно езеро. Там седнале да-праспят. Попо уткувал сандако, ко уттам излева Јосиф. "Е Јосиф, да-да Госпут да-услепеш, ниа ут-тебе бегаме, а ти па тука!" -- "Така беше пазарлако, дека виа там и јазе" -- кажал Јосиф. Пу вичерта земале да-си-легнат. Попо и пупадѣта си-легнале едно ду-друго, а Јосиф гу-туриле по-на-страна. Укулу срет-нок Јосиф станува, тргнува пупадѣта

по-на-о́нам, а о́н си-ле́гнува ду-по́по. У-му́рката рипну́ва по́по,
грабну́ва пупади́та и фр́ле у-е́зарто (о́н си-мисли́л от-е-Јо́сиф).
Ко́а са-прави́деле, има́ло шо́ да-ви́де по́по: на-ме́стото на-пупади́та
спѝ́ Јо́сиф! "А бре Јо́сиф, да-услепѝ́ш Јо́сиф, така́-ли би́ва да-на-
пра́ш? Ими п пади́та сам-фр́ли́л у-е́зарто". -- "Ко́ј те́-кри́ф, зашо́
а-фр́л'аш? Л'у́таш

утепа́-ми де́тто, ма́јка-ми, а са́ и п пади́та у́јде у-е́зарто!" -- "Е,
ти на-мо́јте бра́ка л'упи́ кожи ут-гр́бо, са́ е-ре́т на-тебе́ка!" И
грбну́ва-си-го́ по́по и му-изл'у́пува е́дна фа́ша ко́жа ут-вра́то ду-
газо.

Тиквешко

Неготино

5. Тиквешко-мариовските говори

Личното Маре

Си-би́ле та́тко и ма́јка. О́ни си-има́ле е́дна ке́рка, а-вика́ле Ли́чно Ма́ре. Ко́га до́шла на-шесна́јсет годи́ни, о́на како-дево́јче си-зи́ма ге́ргефот сфи́лени ко́нци, о́де у-гради́ната да-ве́зе. Од-не́кое вре́ме над-неа́ е́дно пи́ле пее́ и ла́фе: "Ли́чно Ма́ре, уба́во Ма́ре, ти́ ке-зе́миш мр́тво мо́мче". О́на плаче́ки си-и́де кај-ма́јка-и́, и на-ма́јка-и́ и-бе́ше чу́дно о́ти ско́ро си-до́јде од-ба́шчата. Ма́ре и-ви́ка на-ма́јка-и́: "Ма́јко, е́дно пи́ле пее́ на́д-мене и ми-ви́ка: "Ли́чно Ма́ре, уба́во Ма́ре, ти́ ке-зе́миш мр́тво мо́мче". - "И́х, мо́ри ке́рко, е́дна-си на-ма́јка, па-за́р да-те-да́јме на-дале́ко". Та́ка до-три́ де́на пи́лето се́ и-јавуе́ше о́ти о́на ке-зе́ме мр́тво мо́мче. Ма́јка-и́ не́ и да́де ни́како да-се-иско́се. А́рно а́ма, о́ште на-гуди́н]та до́јдоа́ е́дни не́по-знати од-не́познато ме́сто, беа́ двана́јсет ду́ши. И му-ви́кат на-ста́рците: "Ке́ ни-го-да́јте ли́чното Ма́ре за-е́ден на́ш дру́гар". Ни́м ка́ко да-му-се-фа́на у́стата и а-дадо́а. А о́ни ви́кат: "Тре́ба сос-на́с о́ште се́га да-тр́гне". Бе́з да-зна́ат за-ка́коф чо́век а-да́ват, а-зи́мат ви́а и тргну́ат. О́дат низ-е́дна плани́на, на-е́дна шири́на се-отва́ра е́дна ду́пка. Фле́ват шестин́та на́прет, фле́ва и Ли́чното Ма́ре и па́ по-неа́ шестин́]та. Се-нао́гат на-дру́га зе́мнѝ. У-тоа́ ме́сто има́ло са́мо е́дна ку́ка и ба́шча. О́ни и-ви́кат: "Ли́чно Ма́ре, ти́ си доведéна за-у-ва́а ку́ка, а мо́мчето си-до́е ве́чер, на-ра́бота-е". Ве́черта се-сте́мни. О́на се-на́јде у-ту́к сфет́, бес-на́рот. У темни́цата ду́ри си-до́јде не́јното мо́мче. Каа-си-до́јде, се-поздравíа и он и-ви́ка: "Ти́ ке-ми-би́деш же́на, и ја́с ке-ти-би́дам ма́ш, а па́ ке-ти-зада́дам е́дно усло́вие, да́ли ке-мо́јш да-го-испа́ниш. У-на́шјот жи́вот ти́ не́ма да-до́неш сфет́лост, ни-ла́мба, ни-о́гин, ру́чук, ве́чера ке-ти-и́де го́тово. Ја́ саба́ле ра́но испа́гам, ве́чер си-

идам. Воа шо-ти-го-задавам, ако не-го-испаниш, ако-сфетлос донеш уф-
нашџта кџка, ја ке-се-изгубам и нема да-ме-најдиш, додека не-обџш желџзни
опинци и желџзна патерица, па-ке-трџнеш по-сфетот и така мојш да-ме-
најдиш". Се-води́ле чети́ри - пџт месе́ци. Е́дна ве́чер му-ви́ка: "Заса́ка ма́јка-
ми и та́тко-ми да-ги-ви́дам". О́н ѝ-ви́ка: "У́тре ке-ги-испра́там двана́јсте
друга́ри да-те-одве́дат. Два́ де́на посе́ди, ви́ди-се, па́ ке-до́јдат да-те-зе́мат".
У́трента о́на оти́де со́ни у-ма́јка-ѝ на́-госје. "Е́х, мо́ри ке́рко, от-ка́де из-
ни́кна. От-како-те-дадо́ме, се́ се-сетџ́ме на-пи́лџто шо-ти-вика́ше" Ли́чно
Ма́ре, убáво Ма́ре, ти́ ке-зе́миш мр́тво мо́мче". - "И така, ма́јко, изле́зе.
Но́гу ми-е-убáво, јаде́ње, пие́ње, го́ово ми-ѝде. На́-вечер са́мо си-ѝде мо́јто
мо́мче, саба́ле изле́ва и не́-знам шо-чо́век-е и шо-ли́це ѝма". - "Їх, мо́ри
ке́рко, и тоа-ли-е те́шко. Се́а коа-ци-о́диш до́ма, ке-зе́миш три́ сфе́ки и е́дно
шпи́рто. На-по́лноќ коа-се-успие́, за́пали сфе́ката, ви́ди-го шо-чо́век-е.
"Помина́а два́ де́на, дојдо́а друга́рџте. И о́на си-трџ́гна со́ни, па́ си-до́јде до́ма.
Со́-неа си-зе́де три́ сфе́ки и е́дно шпи́рто. Си-до́јде до́ма, рџ́чукот го́ов и
вече́рџта, вече́ра. И коа-се-сте́мни, си-до́јде и мо́мчето. Си-ле́гна и се-џ́спа,
а не́јзе ѝ-бе́ше ме́рак да-го-ви́де шо-чо́век во́де. Ба́ш на-по́лноќ запалу́е е́дна
сфе́ка и ко́га гле́да - тако́ф џ́баф чо́век шо-не-може́ше да-се-нараду́е. У-тоа
вре́ме сфе́ката изго́ре, о́на од-ра́дос и дру́га запа́ли, и тре́ката а-запа́ли,
не-може́ше да-се-нагле́да. От-тре́ката сфе́ка му-ка́пна на-мо́мчето на-ли́цето
е́дна ка́пка. И о́н сри́па: "А́х, Ма́ре, со-изма́мка шо-ми-напра́ви, а́ма да-
зна́јш оти-не́ма да-ме-ви́диш". И о́дма се-изгуби́. У́трента - ве́чер че́ка-го,
не́ма. Та́ка це́л ме́сец поми́на и два́ и три́ помина́а, и го-не́ма, и го-не́ма.
А јаде́њето - рџ́чук и вече́ра редо́вно ѝ-ѝде. По-не́куј пџ́т од-друга́рџте шо-
а-донесо́а а-признџ́ат и а-пра́шат не́што да-н-ѝ-тре́бе. А о́на му-ви́ка: "Ве-
мо́лам ако-мо́јште да-ми-на́јдите е́дни желџ́зни опинци и желџ́зна патери́ца".
О́ни и-најдо́а и ѝ-донесо́а. О́на бе́ше тру́дна, а́ма па́ трџ́гна да-го-са́ка. Оде́ше
но́гу вре́ме по-пати́шта, по-доли́шта, по-пеште́ри и не-може́ше да-го-на́јде.

Една вечер уф-пештерџта ѝ-се-роди машко дете. Коа го-гледа, сето на-татко-му лице, се-изметнало на-татко-му. Утрето го-завива уф-бофчата и пак тргнуе на-пат. Оде до-една чешма со-две чешмурки. Од-едната чешмурка течеше млеко, а од-едната мет. Таа чешма била на-сестрите на-нејното момче. Они биле три. Сабаале идела големата да-лие. На-ручук идела срегната, а вечерта идела најмалџта. Лицното Маре без да-знае си-седнуе на-таа чешма да-се-одморе. Иде сабаалето големата сестра. Она ѝ-вика: "Аман мори-сестричко, дај-ми от-тоа троа да-се-напиам от-шо-било. Ако не-ти-е жик за-мене, за-воа машко дете шо-го-држам у-раците". Она не-а ни погледна, ни-пак даде да-се-напие, ами се-нали и си-отиде. Она сама не-зе да-се-напие - два прста устата ѝ-изгоре. На-ручукот дојде срегната. И-нејзе ѝ-сака и а-моле: "Мила сестричко, дак пат сум-патујала, ако не-ти-е жал за-мене, за-машкото дете барем, устата ми-изгоре, дај да-се-напиам". И она не-а ни погледна, си-нали и си-отиде. Приквечер иде најмалџта. Оше од-далеко е-моле и ѝ-сака: "Ох, мори сестричко, две дојдоа и сабајле и на-ручук не-ми дадоа да-се-напиам, и тебе те-молам, ако-не за-мене за-машкото дете - дај-ми малце да-се-напиам". Она зима и ѝ-дава да-се-напие. Кога го-гледа ваа детенцето, каа да-е-брат-ѝ. Си-налива и си-одуе дома. Дојде мрак и се-збират за-вечера, а и-брат-ѝ ѝ-вика: "Зошто, сестро, некиш да-вечераш, дали си-болна, дали си-лута?" - "Е-море брату, ни су-болна, ни су-лута, ама на-нашџта чешма седе една сиротица со-машко дете у-раци, со-железни опинци и железна патерица, ама детџто, брату, како да-си-ти. Дур не-и-прибериме на-софра, јас нема да-седнам". Тогги братот на-сите три сестри му-кажа оти е-она неговата жена, нијната снаа. Она имаше зарек, она зарекот го-погази и ја се-изгуби от-кај-неа, си-дојду кај-вас. Ѓ она мораше да-обуе железни опинци и железна патерица да-земе; и она сето тоа го испалнила, идите, земите а, да заживејме на ново". Одат сите три сестри, си-а-зимат снаата и си-а-доведуат дома.

Марена

Кел'афко и царската ќерка

Си-би́л некој-ца́р. Ти́а ца́рот би́л сле́п и-и́мал а́јле о́фци. А́рно-ама не́мал о́фчар, и-гла́вил едно-мла́до офча́рче да-му-ги-па́се о́фц^ите. Офча́рч^ето ги-пасе́ло една-неде́л'а о́фц^ите. Има́ло едно-ме́сто ни́кој што-та́му не́-ги па́сел о́фц^ите. Офча́рч^ето знае́ло да-сви́ре убáво, а-на-то́а ме́сто има́ло три самови́ли. И-офча́рч^ето ги-отеру́е о́фц^ите да-ги-па́се та́мо. То́ги самови́л'те го-виде́ле и-му-ре́кле на-офча́рч^ето: "Се́га ќе-ни-засви́риш, и ако-не-нади́граш ќе-ни-би́диш приáтел, а-ако-ни́ те-нади́граме ќе-те-погуби́ме". А́рно-ама офча́рч^ето ги-нади́грáло и-му-ста́нал приáтел на-самови́л'те. Ги-отеру́е до́ма о́фц^ите и-го-праш́уе га́зд'а (ца́рот) офча́рч^ето: "Ка́ј ги-пасе́ш денéска о́фц^ите?" Офча́рч^ето му-кажа́ло на-ца́рот оти-ги-пасе́ло у-самови́лск'о ме́сто. Ца́рот му-ви́ка на-офча́рч^ето: "Мо́јте о́чи се-ка́ј-ним, ка́ј-самови́л'те. Шо́ са́каш са́кај са́мо да-мо́жеш да-ги-зе́миш". Офча́рч^ето ги-те́ра у́треден па́к о́фц^ите та́мо. Испа́гат самови́л'те ка́ј-него и-му-ви́кат не́му, на-офча́рч^ето: "Се́га ти́ нас ќе-не-по́штиш". Офча́рч^ето фана́ло да-ги-по́ште и-пошта́ејки ги-заплети́ло сите́ три, му-ги-заплети́ло ко́с'те на-сите́ три и-ги-врза́ло за-едно-др́во. И-му-ре́кло на-самови́л'те: "Де́ка-се о́ч'те на-ца́рот?" Ви́е (самови́л'те) му-се-молéле: "Са́мо пу́шти-не́, ќе-ти-ги-ка́жине де́ка-се о́ч'те". Офча́рч^ето му-ви́ка: "Пр́вен ка́жете-ми, по́сле ќе-ве-пу́штам". И-самови́л'те му-ги-кажа́ле о́ч'те: "Ќе-и́диш до́ма, на-ра́фто́т има́ две јаба́ки, тие-се не́гов'те о́чи". Момка́рч^ето о́де и-ги-зи́ма јаба́к'те, и́де ка́ј-самови́л'те и-ги-пу́шта. О́ни си-о́дат до́ма, а-офча́рч^ето си-ги-те́ра о́фц^ите до́ма. И-ца́рот го-прече́куе офча́рч^ето и-го-праш́уе шо́ направи́ло о́но. Офча́рч^ето му-ви́ка: "Ги-зе́ тво́јте о́чи". И-офча́рч^ето на-ца́рот му-да́ва е́дна јаба́ка и-ца́рот со-е́дното о́ко превиду́е и-му-да́ва на-офча́рч^ето деве́јсет и-де́вет отво́ри (клуче́ви).

се-измива от-чешмите и-стануе половина злато, половина сребро, го-јануе
кóнч^ето и-бегат двуйц^ата. А́рно-ама ца́рот íмал ма́ска по́брза от-кóнч^ето.
Се-качуе на-ма́ск^ата и-се-пу́шил по-ни́м, по-кóнчето и по-офча́рч^ето. До-
не́кое ме́сто ги-наближуе. Кóнчето му-ви́ка на-офча́рч^ето: "Фр́ли-го ши́ш^ето
со-ма́стило да-се-ствóре ре́ка голе́ма да-не-мо́же да-поми́не ца́рот". Офча́рч^ето
го-фрл'а ши́шето и-се-створуе голе́ма ре́ка. И-па́к бегат. А́рно-ама ца́рот
а-поми́нал ре́к^ата и-па́к ги-наближуе. И кóнч^ето му-ви́ка на-офча́рч^ето:
"Фр́ли-го че́шелот да-се-ствóре плани́на". Офча́рч^ето го-фрли́ло че́шелот и-се-
створи́ло плани́на. И-ца́рот е́двај а-поми́нал плани́нта и ве́ке поста́нал,
и-му-ви́ка он на-офча́рч^ето оддале́ко: "Вра́ти-се, зе́ми-си-а блу́аста да-не-те
гле́дат зла́тен и-сре́брен". Офча́рч^ето не́ке ни-да-чуе. И-о́но оти́шло у-не́кое
ца́рско ме́сто. Ца́рот íмал ба́ача поза́ди ку́к^ата. Офча́рчето се́коа саба́лина
трче́ло крз^с ба́ачата и-го-забележи́ла ца́рската ке́рка. У то́а вре́ме почна́ле
да-и-и́дат стројни́ци. Ца́рската ке́рка му-ви́ка на-ца́рот: "Си́те што-íма ергéни
да-ги-собэ́риш да-поми́нат покрај-ку́к^ата, ко́ј ќе-го-бенди́сам ја́с тиа ќе-би́де".
Собра́ле-се ергéните, помина́ле е́днаш, ни́кој не-бендиса́ла. Ца́рот о́ште е́днаш
ги-извр́тел, па́к о́на не-бендиса́ла ни́кој и-му-ре́кла на-та́тко-и: "Íма о́ште
непомина́то ергéни ту́ка". Ца́рот наредуе́ се́ што-íма ергéни од-ма́ло до-го-
ле́мо да-поми́нат оту́ка. Па́ почна́ле да-се-ре́дат и ца́рск^ата ке́рка фрл'а
јаба́ка на-офча́рч^ето и го-ударíла. (Офча́рч^ето не́-било облече́но у-зла́тните
и сребрените алишта). Царот се-разл'у́тил, за́што ке́рка-му за-офча́рче да-а-
да́де, и ги-затва́ра офча́рч^ето и-ке́рка-му у-е́ден кокоша́рник. Помина́ло

некоа-годи́на, ца́рот отвору́е во́јна со-дру́к ца́р. А́рно-ама а-гу́бе во́јска^ата. Тре́тата годи́на ца́рот па́к отвору́е во́јна и-го-ви́ка и-офча́рче^ето. Оно се-вика́ло ке́ла́вко. И-киниса́ле у-бо́рба^ата. На-ке́ла́фко му-да́ле кри́ф ко́њ. И киниса́ле да-о́дат. Ца́рот на́прет изми́нал со-во́јската. Ке́ла́фко го-повику́е зла́тното ко́нче, го-ја́нуе ко́нчето и а-наближу́е во́јската. Кога-а-наближи́ло во́јската, па́к се-преправу́е со-кри́вото ко́нче. И-во́јниц^ите му-се-смеа́ле: "Ти дури-да-до́јдиш ни́ па́к ќе-се-вр́ниме". И-во́јските почна́ле да-се-те́пат. Ке́ла́фко се́га го-повику́е зла́тното ко́нче и-о́де у-бо́рба^ата. Бо́рба^ата почна́ла. А́рно-ама ке́ла́фко би́на́јсилен и у-бо́рбата го-рани́ле на-ле́вата ра́ка. О́де он кај-ца́рот да-му-а-превр́зе ра́ката. Ца́рот не́-го по́знал. По́сле не́кое вре́ме бо́рба^ата заврши́ла, победи́уе ца́рот. И ке́ла́фко му-избегу́е бе́з да-го-ви́дат и-па́к си-го-ја́нуе кри́вото ко́нче. Во́јската го-сретну́е и-му-се-смеа́т на-ке́ла́фко: "Ни́ победи́ме, а те́бе те-ни́где не́ма". А ца́рот му-ви́ка: "От-те́бе ни́што не-би́ва". И замину́ат ца́рот со-во́јската, си-оду́ат у-ца́рск^ите ку́ки и почну́е веселба. Ке́ла́фко се-облечу́е у-зла́тните и сребре́ните али́шта, си-го-ја́нуе зла́тното ко́нче и-о́де кај-ца́рот и му-ви́ка: "Честі́та-ти, ца́ре, побе́ата!" Ца́рот погледну́е у-ра́ката на-ке́ла́фко и-а-виду́е превр́ска^ата на-ра́на^ата. И то́ги ца́рот му-го-поклону́е ца́рството на-ке́ла́фко.

Дебриште

Царот с-имал ќерка и-он сакал зет шо-да-му-најт триста души сватови и-триста коњи едно влакно и-сватовите во-едно рубо облечени и-токмоглавци и-еднолико. Бил тоа гаволот. Он нашол такви коњи и-такви човеци и-си-до-шол кај-царот на-свадба. Тога-веќе а-зеле невестата. Испаднале од-градот и-и-снемало. По-три години царот имал три галаби. Ќерка-му и-зела со-неа. И-како-трите години немало никаков абер од-неговата ќерка, пишала писмо на-првиот галап. Го-пуштила да-му-носе абер на-татко-и. Си-дошол гаволот, го-посакал галабот. Жената рекла: "тука-је". Почекал неколку време, го-немало и се-пуштил по-него да-го-баре. На-стрезде патот го-вана галабот и-го-изел, го-гатнал. Фтората ден па напишала на-тата-и писмо по-галап-чето. Па гаволот си-дошол, го-побарал галабот па. Па се-пуштил по-него, го-вана и-го-поништил. Со-трекиот напишала писмо порано, го-пуштила; му-напишала она на-тата-и: "Ја-сум во-едни стени; да-најдиш јунаци да-ме-спасат оттука". Галапчето отишло кај-царот. Се-пикнало на-оцакот и-на-царот на-скут се-застанало. И-царот и-побарал тие петина синови. Бабата му-рекла: "Ја имам пет синови, ама-се-голи". Му-рекол царот на-бабата: "Ти да-и-питај што-јунасто имаат". Си-дошол прв^иот син. Царот и-дал нешто да-му-шије некои алишта. Си-дошол прв^иот. Она (мајка-му) си-шије, си-шије некои алишта. "Мајко, шо-е тоа?" - "Синко, гаки". "За-кого ќе-бидат?" - "Кoj-шо-е појунак", му-рекла. Он му-рекол: "Од-мене појунак нема". - "Еј-синко, шо јунаксто имаш?" - "Ја - рекол - имам јунаксто од-мајка детето г-извадуам". Ете си-иди фториот син. "Шо-работиш, мајко?"

"Га́ки ши́јам". - "За-ко́го-се?" - "Ко́ј-што-е по́јунак". - "Од-ме́не по́јунак не́ма". "Шо́ јуна́ксто има́ш?" - "Ја́ јуна́ксто има́м: пи́лето да-је-у-не́бото ќе-г -уда́ра со-стрелка́та и-па́к ќе-го-прече́ка у-ра́цете". Се́га тре́тиот си-и́де". "Шо́ рабо́тиш, ма́јко?" "Га́ки ши́јам, туку-шо́ јуна́ксто има́ш?" - "Со-ту́паница да-уда́ра^м ќе-напра́ам са́рај да-не-мо́же ни-му́ата да-влéзе". С -и́де четвр́тиот си́н. И-ти́ја та́ка. "Шо́ јуна́ксто има́ш?" - го-пра́ша ма́јка-му. "Шес́ ду́ши да-јава́ат на́-мене за-три́ годи́ни ме́сто за-три́ са́та ќе-г-одне́сам ја́". Си-и́де пе́ттиот. И-ти́ја си-ре́кол та́ка. "Ја́ јуна́ксто има́м за-три́ годи́ни што-е-далечи́на, ја́ мо́жам да-го-чу́ам што-ла́фе". И-се́га о́на му-кажу́е на-ца́рот. Е по́сле си-киниса́ле да-о́дат на-ке́рка-му на-ца́рот. Не́кој му-ре́кол: Ко́ј се-ја́ви ју́нак на-ма́јка шес́ ду́ши да-но́се? И-ти́ја се-ја́вил: "Ја́-сум. Четвори́цата ја́нале на-ти́ја и-и-но́си ти́ја четвори́ца бра́ќа. Не́кој од-бра́ќата ре́кле: "Ко́ј се-ја́ви ју́нак на-ма́јка за-три́ годи́ни ме́сто мо́же да-чу́е што-ла́фе чо́век? Ти́ја му-ре́кол: Ја́-сум. Те́рај, уште-ма́лце има́". Наближи́ле. Во́ја му-ви́ка: "Че́кајте". Па́ не́кој ви́кнал: "Ко́ј ви́каше: ја́-су ју́нак шо-кра́де од-ма́јка де́те? "Ја́-сум" - ре́че е́ден. "Е́не-а — ре́кол — у-сте́ната ке́рка-му на-ца́рот". И-ви́ја оти́шол. Га́волот си-спи́и. Га́волот би́л бо́с, и-ви́ја му-го-ва́нал опи́нокот, му-го-вр́лил е́дн^иот кај-шо-са́нце огре́ва, а-дру́гиот кај-шо-са́нце за́бга. Ке́рка-му на-ца́рот а-у́крал, ја-зе́л и-се-вра́тил. Се-качи́ја на-ти́ја шо-и-но́се шес́тина́та, по́сле ќе-бе́гаат. Се-се́тил га́волот оти-ја-не́ма не́говата же́на, се-пу́штил да-а-ба́ра. А-ба́рал же́ната-му, и-сти́гнал на-сре́т па́т. То́гај ре́кле: "Ко́ј-е што-се-кажу́еше на-ма́јка оти-е-ју́нак да-мо́же сос-ту́паница да-напра́и са́рај?" - "Ја́-сум" - ре́кол е́ден. Ма́внал сос-ту́паница, напра́вил са́рај. Га́волот прессти́гнал и-ви́кнал: "А́ман-те, о́твор^ите е́дно пенце́ре са́мо да-а-ви́дам". Ви́ја му-ви́каат: "Мо́ре не-отво́раме". По́сле си-ре́кле: "да́ј ќе-му-отво́риме", и-му-отвори́ле. И-га́волот му-а-зе́л. И-ти́ја ре́кле: "Ко́ј се-ви́каше ју́нак шо-мо́же со-стрелка́ да-уда́ре и-па́ да-го-прече́ка со-ра́цете да-не-па́дне на́земи?" И-ти́ја ре́кол: "Ја́-сум". И-ма́нал со-стрелка́та,

го-удáрил гáволот, го-отéпал гáволот. Óзгора пáга на-цáрот кéрка-му и-вíја
а-пречéкал во-рáцете да-не-се-убíе. И-сéга пá óдат во-на-цáрот двóрот.
И-цáрот тíја шо-бíле пéтина брáка и-наградúе. И-цáрот а-пíта кéрка-му:
"Кóго тí го-сáкаш од-вíја петíната?" Óна му-рékла: "Јá го-сáкам нíја
шо-ме-носéше". И-цáрот си-го-зéл тíја за-зét шо-а-носéше.

Кога се жениле и се мажиле на педесет години

Уф-ста́рто вре́ме се-мажи́ле, се-жени́ле на-пе́десет годи́ни. Се-то́кмил
не́куј, и од-дале́ку ќе-му-би́де невестта. Отишо́л по-невестта, а́ма коа-курди-

И му-реко́л: "Е́денот во́д ва́к да-те́гне - е́денот
на́ки и-спрегна́ле си́те севга́ри. И коа-наближи́ле де́то
ва́ка?" - Га́зта ни-ре́че та́ка да-о́риме! - "Ко́ј-ви-е га́зда?" - Ти́а на-неде́ла а'
се́ло".

варе́ни, а-ма́ските си-игра́ат по-ца́е то? - "Е, та́ка ни-ре́че га́зта". - На-
ко́го-сте ви́е? - "На-ти́е чо́век сне-ни́е на́нде́ла шо-се-оже́ни". И-о́н му-в'
на-сино́ви-му: "А, си́нко, у́лаф чо́век, ви́ди се́стра-ви шо́ на́капа! Ви́а не-
дома́кин чо́век-е". Коа-о́дат та́му ви́ке-вече́рта, зе́тот и-пра́ша: "По-ко́е ца́де,
де́до, дојдо́те?" - Е по-то́а ца́де. Туку-зо́што, бре-си́нко, то́а та́ка го-пра́виш
ти́: мага́рињата товаре́ни, товаре́ни, а-ма́ските си-игра́ат по-ца́е то; зо́што
та́ка пра́виш? И-ти́ шо́-се сме́еше то́ги ке́рка-ми кога-а-зима́ше? - "Не́, де́до,
не-ви-се-сме́е ва́с ја́зе, ами-ви́е - седе́ла пе́десет годи́ни и-а-пла́чте; ќе-
дојде ва́кате седумна́јсет годи́ни ќе-се́де и-са-ома́же, седумна́јсет годи́ни

и- а-оже́не. Е-та́ков ве́к ќе-до́јде". - Ами-воло́вите, си́нко, о́ти е́ден та́тки -
е́ден та́тки?" - Ами-ке-до́јде ве́к е́ден та́тки ќе-те́гне, е́ден та́тки ќе-те́гне". -
Ами-кири́ците о́ти та́ка" - Та́ка, та́ков ве́к ќе-до́јде, е́ден но́гу ќе-би́де
пртова́рен, а-е́ден-па́ ки-игра́е".

Никодин

Немушти јазик

Беја троица браќа. Кинисаа, ке-одат, ке-бараат живејачка. Излегоа како-на-планината. На-планината видоа ог'ин. Отиде постариот да-посака ог'ин. Му-рекоа самовилите: "Кажи-ми што не-било?" И-му-рекоа: "Ќукш!" Се-стори маѓаре. Отиде посредниот. И-тој му-посака ог'ин. И-нему му-рекоа: "Ќукш!" И-тој се-стори маѓаре. После отиде малиот, и-тој му-рече: "Дајте-ми ог'ин". И-нему му-рекоа: "Кажи-ни што не-било?" - "Чекајте да-ви-кажа: кога-идев вршеа на-едно гумно; згора излеваше житото, здола остануеше сламата. После се-сторија ораи. После пријдов на-реката, беше замрзнала. И-си-ја-симнав главава. Го-скршив мразот со-главата. И-испадна една-ѓаолска лисица, ми-ја-зеде главата. Овде, онде ја-побркав лисицата и-ја-зеф главата. И-она исврли верман, и-ево-го, вие пејте-го верманов". И-ми-рече: "Тија гавослки самовили да-и-пуштат браќа-ти и-да-ви-кажат немушти јазик. И-што сакате да-си-земите со-браќата". И-тија се-зачудија, и-отпуштија браќата и-му-кажаа немушти јазик, се да-знајат. И-после најмалиот стана најголем. И-се му-кажа како-било.

Поп и слуга

Си-беше едно-време еден-поп. Он како-чорбаџија у-сёлто не-му се-работеше, па-се-договорија сос-попадијата да-глават еден-момок. Каа шо-се-излафија така и направија. Момот колку беше кадер си-работеше, ги-пасеше говеата и-помалко ореше на-голёмта нива; малко по-малко од-ден на-ден он а-сеа пченица. Коа-дојде време за-жниене, момот секоа ден одеше на-нивата да-жние. Ама пред-да-почне сос-работа, он прво ќе-седнеше пот-сёнката на-една-круша горница у-срёт нива и-ќе-а-питаеше горницата: "Е, денеска ќе-жнийме ил-ќе-спийме?" "Чекај прво да-видме шо има у-торбата турено за-јадење" — ќе-рече крушата. Шо-ќе-виде, каа секоа ден така и-денеска леп и-кромит и у-една-крпа пипер, па-и-така му-удговоре на-момот: "Е, ќе-спийме". Така момчето цала недела се-врвеше на-истата нива и-никогаш не-жниеше. Секоа вечер попот го-питаеше: "Како оде жниен'то?" Ама-момот уго исто му-одговараше: "Па, попе, оште краиштата и-срејто". Еден ден попот рекол: дај да-идам ја, да-видам шо работи мојот момок. Отиде на-нивата и-се-качи на-крушта пот-коа момот спиеше секоа ден. Ёте-го момот каде-иде, па-си-седна пот-крушта и-истото и-го-вика на-крушта. Попот чу се-шо-а-пита крушта. Откоа заспа момот, попот полёко слезнал на зёмјата и-си-отишол и се-расправил на-попадијата шо-работеше момот. Утрото му-дале подобро јадење. Па отишол на-нивата и-па истото и-го-веле на-крушта; вана да-жние оти-у-торбата имаше добро јадење. И-така момот за-два-дни а-ожна пченицата на-коа и-се-врвеше цела недела со-кромит и-пипер у-торбата.

Митра турска каџана

Јазе кога-бе млат ерген а-сака од-нашто село Митра на-Најдо Малин-кин. Јазе у-тоја време бе ного личен бекер. Сите моми ме-сакаа и-јазе сос-сите си-лафе. Ама Митра го-сакала и-еден-Турчин. Тија Турчин беше от-турската влас поставен како-турско заптие. Јазе не-а знае оти-Митра го-сакала и-Илаза. Тија Илас ного пејеше. У-нашто село имаше една-кула направена на-три стажа и-тамо седеа турските заптија. Тија Илас кога-ке-се-каче на-највисокото чикме, ке-почне да-пее. Он а-пејеше најного псната:

Пијан идам од-града
Велико, мори-Велико,
право теглам у-ливада..

И-тоги ке-викне: "О, Митро, моме калешо". И-Митра тоги ке-земе две стомни шарени и-ке-киниса да-оде по-вода от-чешмата за-да-можат да-се-видат сос-Илаза. А-јазе тоги не-оде по-работа, само и-гледа која мома каде оде. Еднаш а-виду Митра одеше по-вода и-она кога-се-врати от-чешмата, јазе а-пречека на-патот и-и-вела: "И-и, мори-Митро, шо-те-личе каџана да-бидеш, шарен шалвар да-носиш сос-бело чевре да-се-покриеш". Она ми-веле: "Оти така ми-велиш?" И-јазе и-вела: "Оти ного си-лична, имаш црни очи, имаш бело лице, убаво уста". Она ми-вика: "Ного убаво ми-велиш, ама тоа сето на-твоот грп ке-се-збие". А-пак-јазе и-викам: "Аман, бре-јагне калешо, немој да-ми-се-валиш, јазе-сум младо момче, од-ништо не-ме стра".

После еден ден, два, Турчинот Илас ми-веле: "Ајде, ти јунаку, пред-мене". И јазе киниса. Одиме до-племјата на-Андо Миновски и-тоги Илас ме-вана за-косата и-ме-наведе и-почна да-ме-тепа. После ме-натера да-одиме на-кулата. Јазе киниса да-одам пред-него и-се-мислам дека да-спрснам, да-избегам. И-така направи. Одиме, одиме до-Стојан Јанчев и јазе спрсна да-бегам. Илас викна: "Стој!", а-јазе бегам. Влегу у-нашиот

двор. Имаше една-мала вратничка и јазе а-тисна таја вратничка и влегу
у-нашта одаја. И тога туа до-вратничката коvéше нешто брат-ми Пáвле
сос-една-тэсла. И-тамán Ёлас се-наведи да-влéзе у-таја вратничката и
брат-ми му-веле: "Каде, бре-Ту́рчине, сос-тэслата ке-ти-а-ска́пам гла́вата".
То́ги Ёлас заста́на на-вратничката. Имаше ста́ри же́ни, дојдо́а и-почна́а
да-го-мо́лат: "Ама́н, а́го Ёла́зе, не-го те́пај". И-о́ни се-вра́ти до́ма. Та́ка
се-спа́си. По́сле една-годи́на Ёлас а-зе́ Ми́тра за-же́на. Та́ка Ми́тра ста́на
када́на.

Крали Марко и непослушната жена

Коа се скарал со жената и си јавал на коњот отишол во Солун
 кај Марко. Па му рекла мајка му: "Море синко, кај ќе одиш и што се
 разлутути?" "Не се разлутути, мајко", рекол, "не ме послуша моата жена."
 Отиде Марко во Солун, праќа писмо жената му: "Дојди си Марко!" ре-
 че. "Мор" "Ќе се мажа!" Она му вика: "Три години
 те чекам, повеќе не те чекам!" "Мори, ќе чекаш шес!" вика Марко. Арно
 ама она се разлутила, се омажила она, отишла во Костур за некој крал,
 Делја, Делја се викал, бил голем чорбаџија, и него го зела. Едно време,
 коа дочу, тоа му прати мајка му, коа дочу тоа нешто Марко, се разлуту-
 тилу. Коњот го јавна от Солун, дојде во Прилеп. "Што направиме?", му
 рече мајка. "Што направиме, мајко?" и рече он. "Ќе отиде жената, ќе
 се премажи во Костур", рече, "за Делја." Отаден вија рече: "Како да ја
 извада, и да да го отепам Делја", рече, "Синко", рече, "како ќе го изва-
 диш ти да го отепам Делја и неа да ја извадиш да ја земиш? Ќе идиш",
 рече - она е, да извините, во пложење била на Марка жената - "Ќе кр-
 штават дете, ќе и кане", рече, "сите на гости. Ќе и кане да дојдат
 на ручук, да се веселат. Ќе идиш и ти!" рече. Ама он се направи на дер-
 виш, на Египтин, што викаме по право, со кинати алишта, се, и ќе рече
 на стражарот на портата што е: "Абре, дали може негде да ручам овде-
 на у некоја кука?" ќе речеш! "И он отишол таму и на стражарот на ис-
 тиот
 страрот: "Дали има негде у кукава да ручам?" "Ао", рече, "баш овде", рече
 неа на кралот детето се крштава, тука ќе ручам", рече, "си збира
 алот сите, на ручук ги вика". Си дојдба от црквата. Детево се донесе
 на ручук и он го повика и него и он си отиде. Руча, пија, се веселија
 сега, на
 сега и вика на жена му: "Е сега", рече, "ти ме познаваш ли?" вика.
 рече: "Те познавам, како не те познавам?" "Е, сеа, сакаш
 служиш или среќа да ми сретеш?" Она му вика: "Слуга да ти служа.
 Се погреша", вика. "Не бива!" "Вака, среќа ќе ти срета." И се ругу-
 јани, ги завртка и насипа видело, и ја запали и изборе жената. И си
 ја зима сабјата, си го зима детето и на коњ. И си дојде во Прилеп
 кај мајка му. "Шо направи", рече, "синко?"
 Го закла Делја и сабјата си ја зе и детето си го зе отаден."

Мрзен

Имáло нéкој двајца бра́ќа.Кинисáле ќе-óдат нéгде нá-гурбет на-јáбана.Óни сéа се-прашáле: кáко ќе-пéчáлиме ние сéга, бра́тко -- му-вéли éдниот на-дру́гиот -- со-правинáта или со-кривинáта ќе-печáлиме? Эдниот рече "со-правинáта ќе-печáлиме". "Кáко со-правинáта,кóга ќе-спечáлиме ние? Со-правинáта нé-се печáли! Му-вика дру́гиот:"Печáлба бива-ли со-кривина? Нé-бива, бра́ту,ти што-кажуеш.Ќе-се-пра́шаме на-нéкој чóвек пóстар дáли кривинáта е-пóарна,дáли правинáта."Óни пооди́ле мálку кóлку до-рeкáта и éве-го éден чóвек стáр кај-си-сeдe на-пáтот.Му-викаат: "Еј,дéдо,ние ќе-се-пра́шаме нá-тебе:дáли,дéдо,правинáта е-пóарна, éли кривинáта е-пóарна?" Он му-вика:"Кривинáта е-пóарна!" "Е-му-вика éдниот бра́т на-дру́гиот -- é ко-ти-вика јá кривинáта е-пóарна, а ти правинáта е-пóарна". "Ќе-се-пра́шаме на-дру́к чóвек -- му-вика тој што-вeле правинáта е-пóарна -- пá кáко ќе-рече, тáка ќе-рабóтиме".Пооди́ле мálку уште,кó на-пáтот дру́к чóвек кај-си-сeдe. И му-викаат:"Дéдо, ќе-те-пра́шаме нéшто ние, áмá прáво да-ни-кáжиш." -- "Ако-знáм јá,прáво ќе-ви-кáжам." -- "Дáли дéдо,правинáта е-пóарна,éли кривинáта е-пóарна?" Он му-вика: "Кривинáта е-пóарна!" А óни биле заобложéни двоицáта бра́ќата: ако-испáдне кривинáта да-е-пóарна,ќе-му-и-извр́те óчите на-тој што-вeлел правинáта е-пóарна.Оди́ле,оди́ле, на-една-чéшма оти́шле. До-чéшмáта имáло éдно дрвo.Под дрвoто éдно-кладeнчe.Го-нáшле тýка éден-чóвек во-пóпски али́шта облéчен.Рeклe:ви́ја е-пóп,ќе-го-пра́шаме нéго; ако-е-пóарна кривинáта,ќе-ти-и-извр́та јá тeбе óчите,ако-е-правинáта пóарна па-ти́ мeне ќе-ми-и-извр́тиш óчите." Го-прашáле нéго,пóпот,му-рeклe:" Дéдо пóпe,штó-е пóарно -- пра-

вината ели кривината?" Он му-рекол: "Кривината е поарна, бре-син-ко!" Тогај му-рекол едниот брат на-другиот: "Е, брате, сеа ќе-ти-и-изврта очите тебе." Му-извртел очите и го-оста̀вил да-седи туа. Тој си-отишол на-јаба̀на. Брат-му слеп зна̀л оти-дрво има тука и по-малку го-наланчал дрвото и се-качил на-дрвото. Е вечерта се-собрале сите ̀гаволи тука. И сеа се-прашаат тије што-направи́ле денеска. "Што-направи ти денеска? -- му-викаат на-е́ден ̀гавол. Му-вика е́пен од-ни: "Ја денеска влегу поме́гу дво́ица бра́ка, на-е́денот очите му-ги-изврту." Имало едно ма̀ло ̀гаволче и ре́кло: "А мо́ре, ништо не-си напра̀вил ти. Да-има да-нале́е чо́век от-кладенчево во́да да-се-измие, да-си-измие очите, ќе-му-се-провиде." -- "Ти што-напра́ј денеска?" -- му-вика на-другиот. "Ја ке́рка-му на-ца́рот а-сфе́лаве, ни́којпат ле́к не-ќе на́јде." Па ма̀лово ̀гаволче ре́кло: "Ич ништо не-си напра́јло; да-има чо́век да-зна́е да-се-измие од-во́да-та одма ќе-се-излеку́е." Го-прашат тре́киот: "Ти што напра́ве денеска?" -- "Ја -- ре́че -- денеска има́ше дво́ица бра́ка, се-деле́а, има́а триста и едно бра́ви о́фци; ти́ја триста си-и-де́лат по-сто-ј-пе́де-сет, а за-е́дната ќе-и-ска́рам да-се-иско́лат." Ма̀лото ̀гаволче па́к ви́ка: "Ништо не-св напра̀вил; да-има е́ден чо́век да-нале́е от-кла-денчево во́да, и да-и́де да-му-ка́же за́што се-ка́рате за-е́дна о́фца; на-де́лбата да-пови́каат го́сти и да-се-го́стат сите." Ко-пе́јале пе́тлите ̀гаволите сите избега́ле. Чо́векот усети́л оти-се-оса́мна̀ло, си-сле́гол од-дрвото, ка-слеп чо́век побара̀л под-дрвото, го-на̀шол кладенче́то; си-и́змил од-во́дата очите и му-се-провиде́ло. Си-на-то́пил едно шами́че, ќе-о́ди се́га кај-дво́ицата бра́ка што-се-де́лат, би́ло по́близу, што-му- кажа̀ло ̀гаволче́то да-не-се ка́раат. Отишол та́мо. Бра́ката се-ка́раат. "Што-се-ка́рате, бре-бра́ка?" Они му-ре́к-ле: "Си-и-де́лиме о́фците, се́га за-е́дна се-ка́раме." -- "Е, ле́сна-е та́ја рабо́та, за́што за-е́дна о́фца да-се-ка́рате. За́колете-а на-ва-шата де́лба, напра́јте е́ден ру́чок, ќе-си-ја-просла́вите де́лбата, за́што да-се-ка́рате за-е́дна о́фца!" И о́ни а-закла́ле о́фцата. И му-ре́кле

нему: "Брату, и ти ќе-бидеш овде на-ручок, зашто ми-кажа да-не-се кара-ме." Е он му-вика: "Не-можам да-седам, имам ра-бота." Они му-викваат обоецата бра-ка: "На-ти по-една ли-ра, зашто ни-кажа да-не-се кара-ме, па-оди кај-ке-одиш." И он тргна-л ќе-оди кај-ца-рот се-га. Ца-рот докту-ри вика да-а-оздравеат к-рка-му; еден викни -- не-може да-а-оздравее, и викни-го це-латот: за-колите-го, не-може да-а-оздравее к-рка-ми. Дру-к викни, и ти-ја за-коли-го, не-може да-а-оздравее к-рка-му. Е ви-ја му-вика: "Е че-стити ца-ру, да-а-ви-да ја, да-ја-полеку-ја не-што, ако-може ќе-а-излеку-ја." Оти-шол кај-не-а. Шо-го-но-сил шами-чето ва-нал, а-попр-ска-л и си-ки-ни-са-л. Му-викат ца-рот: "Ами то-лку-ли ќе-би-де?" -- "И у-тре са-ба-јле пак ќе-а-из-ми-ја гла-ва ја." Ца-рот но-кта ста-нал, а-ви-дел к-рка-му; ко-га-а-ви-дел, оздраве-на а-би-ла гла-вата. И по-малку ко-сичка им-а-ло. У-трен-то са-ба-јле па- до-ш-л он. Па а-из-мил гла-ва со-шами-чето уто-пе-но. Ко-га-а-ви-дел та-тко-и, ца-рот -- оздраве-ла и ко-са го-ле-ма и-по-рас-на-ла. И му-ре-че на-слу-гите што-би-ле: "Вика-јте-го чо-ве-кот да-го-на-гра-да." До-јде чо-ве-кот и ца-рот му-ве-ле: "Е, те-бе ќе-те-по-ста-ва се-га управител да-бидеш ти (да-ре-че-ме на-око-ли-ја) и ќе-те-на-гра-да то-лку па-ри." Ко-га из-ле-гле на-двор ца-рот и ти-ја чо-ве-кот, го-гле-да бра-та-му го-те-ра-ат ца-ндари и му-вика: "Што ва-ка, бра-ту?" Бра-тот му-вика: "Ја што ва-ка, а ти што ва-ка?" -- "Ја - ре-че - ук-ра-ду и е-ве ца-ндар-те ме-те-па-ат. А ти, бра-ту, што ва-ка? Ел ти-ги-из-вр-ту о-чите те-бе, ка-ко ва-ка?" А бра-тот, дру-гиот, му-вика: "Ел ти-вика ја оту-со-пра-ви-на-та ќе-до-би-е-ме. Им-а-ше еден та-му на-кладен-че-то, он ми-ка-жа. Си-из-ми о-чите и ми-се-про-ви-де. Па-е-ве се-га, фа-ла на-бо-га, па но-гу до-би." -- "Ами, из-вр-ти-ми-и и-ме-не о-чите" -- му-ве-ли бра-тот. И он му-ги-из-вр-те о-чите и го-до-ве-де на-то-а ме-сто кај-што-бе-ше бра-т-му, сле-пиот. И му-вика се-га на-бра-тот: "Ка-чи-се на-др-вото се-га, слу-ша-ј но-ке-ска ќе-до-јдат га-во-лите, слу-ша-ј што бе-ре-чат, па-у-тре сле-ви од-др-вото." Се-со-бра-ле но-кта па-си-те га-во-ли. Му-вика ти-ја ста-риот га-вол: "Ка-ква-је ва-а ра-бота, ко-ј му-

кажал на-цáрот да-оздравее ќерка-му?" -- "Не-знам" -- му-вика
тија. На-другиот му-вика: "Кáква-је ова рабóта; тија двоицата бра-
ќа шо-се-делеа за-таа о́фцата, едната о́фца, викаше ќе-ги-скарам
за-една о́фца. Некој му-кажал." Па тоа малото гаволче што-му-ка-
жујало: "Видите на-дрвото да-не-има некој качен да-слуша." И о́ни
настана́ле сите. Коа-виделе на-дрвото -- човек сто́е. "Слèгни ва́му
ти!" Слèгнал човекот. "Ти-ли му-кажа на-цáрот ќерка-му да-оз-
дравее?" -- "Не[су ја!" -- "Ти-ли двоицата браќа му-кажа да-а-
заколат о́фцата да-не-се-караат за-неа?" -- "Не-бе ја, брат-ми
беше." -- "Еј брат-ти со-правината бил, а ти со-кривината. Еј
ко́га си-пóчнал со-кривината, кривината нека те-на́јде" и го-уте-
пале.

Знаменитиот Г. В. Ивковски
Мило Калев Бугарски 1881

Мариово

Дуње

Тровица браќа

Имáло нéкој трови́ца бра́ќа, кинисáле да-ода́ја на-па́т. Оди́ле, оди́ле, и на́шле нéкој дра́ки. По́старйò бра́т ре́кол: "О, гóсподи, да́ј-ми óвие дра́ки лóзје да-би́дат, на-сé шо-ке-по́мíни ке-му-да́да грóзје". Гóспо дра́ките му-и-сто́рил лóзје. Сре́дниò ре́кол: "Да́ј-ми, гóсподи, óвие гарва́ни да-ми-ста́нат кóзи. Шо́ ке-по́мíни, на-сé ке-да́да мле́ко да-ср́ка". Му-и-сто́рил гóспо кóзи. Гóспо óдел со-ни́ф. На-по́мáлијò му-ре́кол: "Тí, сiнко, шо́ са́каш?" То́ј ре́кол: "Јáс са́кам да-ми-да́де гóспо неvéста да-и-е-ср́цето ка́ко мо́јто". Гóспо ре́кол óту ке-му-да́де та́ква неvéста. Ка́-оти́шле кај-чу́пата, та́ би́ла сврше́на и ве́чер к-а-зема́а свато́јте. Ко́-сeднал гóспо сeте си-прикажу-ва́ле. Тíе му-ре́кле: "Óти, де́до, тí ни́што не-кажу́ваш?" То́ј му-ре́кол: "А́ми јáс шо-зна́м да-кажу́вам. Са́мо да-ми-на́јте е́дна пра́чка лозóва от-три́ годи́ни скина́та". Му-на́шле и а-поса́дил де́дото. Вати́ле óблок со-свато́јте, ако-ро́де лóзата грóзје, неvéстата да-му-а-зeмат, ако-не-ро́ди лóзата грóзје, гла́та да-му-а-зeмат на-де́дото. Ко́-станáле у́трото, лóзата би́ла по́лна грóзје и му-а-зeл де́дото неvéстата. Му-а-да́л на-на́јмалиò бра́т. Уба́во си-живеа́л со-неvéстата. И-да́л гóспо де́те. По-вре́ме се-вра́тил гóспо кај-ни́ и та́ткото го-пра́шал: "Де́до, шчо́-си-уви́лен?" Му-ре́кол то́ј: "Ка́ко да-не-би́да уви́лен, ко́-ми-са́кат де́те от-три́ годи́ни печeно?" Гóспо са́мо го-обиду́вал шо́ ке-рeчи. Óвој ре́кол: "И́, де́до, ни́е íмaме де́те, нeго́ ке-го-опeчeме". А-угорeле вур-ната, го-кла́ле де́тетò да-се-пeчи. Ко́-по́шле да-го-изва́дат испeчeно, виде́ле кнíга ка́-др́жи и чiта во-вурната, нe изгорeло. Го-благослóвил бóк да-не-изгóри.

Витолишта

Си имал маана човекот

Еден мераклија морјовец срéтнал една-убáва неvéста и-си-помíслил да-а-обíде на-шó ўм е-таá. Пóчнал да-и-намигнуá дé со-дéсното, дé со-лéвото óко. Áрно-ама неvéстата нé-била от-тиа шо-и-бáрал óн, та-го-измаскари́ла на-стрéд ўлица. И-нé-само шо-го-измаскари́ла, ами-му-кажáла на-мáжа-си и-го-замоли́ла да-му-одмáзди на-нéкој нáчин. Мáжот, како-сéкој мáш, се-налў́тил, си-зéл една-сóпа и-му-оти́шол да-го-натéпа чóвекот. Чóвекот си-ја-имал мýата на-кáпата и-шóм го-вíдел мáжот оти-влéгол во-пóртата, тр́гнал преку-двóрот насмéан и-пóчнал и-нéму да-му-намигнуá со-двéте óчи како-фчéра шо-и-намигнуáше на-жéна-му. Мáжот веднаш се-раздобросрдíл и-си-помíслил: вíди, вíди шо-мáна си-имал чóвекот, крíво го-разбрáла жéна-ми. Така се-врáтил и-а-иска́рал жéна-си шо нé-и разбíра лў́гето шо-имаат мáна да-му-намигну́ат на-млáдите жéни во-сéлото.

Може пак ќе му притребе

Двайца приатéли одáмна нé-беа се-видéле. Ёднаш се-сретíа на-пазари́шчето во-гpáдот и-éдниот забелéжа на-али́пчето на-дру́гиот цр́но кр́пче, па-му-вéли: "Шó та́ка цр́но? Кóј?...". "Мóре, óстави, побрáтиме; има еден-кóн — да-би-вáкот го-истýрил — петна́есет годíни го-вјáа јáс, нíеднаш ни-клóцна ни-рíпна пустéлникот, тóлку шо-бéше крóток. Áма ёднаш а-ка́чи жéната нá-него, коа-се-разрíпа пустéлникот, а-вр́ли на-една-грамáда и-нá-место издíна. Ёте шó напра́ви; ме-остáви без-жéничка сéа". Приателýт го-изжáла своот приател, рéче нéколку пáти: "Бóг да-а-прóсти", пá као-да-се-присéти нéшто и-му-рéче: "Áј, прóдај-ми-го кóцот, коа-бíл та́коф!" Вóј бéз-да-му-се-чўди веднаш му-одговóри: "Áаа, кá-ке-ти-го-прóдам, мóже пá ќе-ми-притребе".

Мачуково

2. Кукушко-воденските (долновардарските) говори

Враг Чедо

Един ма́ш и же́на нима́ле де́ца. Фто́рата же́на му-би́ла на-то́а. Ут-

"Да-зе́миш

- ти́а три́

Фърл}и́ла сто́мнѝта — са́-чини́ла во́да — на́-мужа́ла да-ј-фта́се. Прѝпл'ува́ла

Чини́ла

бри́чут, да-са́-чи́не о́стри ка́мѝне, да-на́-мо́ж да-на́-сти́гне. О́ни па́ бе́гат.

- па́ за́д-ни́х и́де. О́ни "ла́мја" не-ви́кат - туку "се́стра-ми и́де" -

Ко́а са́-за́вѝрта́ват, а́ да-ј-фта́се, ко́а гле́ат па́ пу-ни́х. "Фърли,

че́шил'ут, да-са́-чи́не га́ста го́ра - да-не́-на́-сти́гне мо́јта

се́стра". Ду́р да-и-сти́гне ни́х гле́дат на́за́ди и-стри́ту́ве а́ди́н ста́р де́до. И

де́то и-пи́та: "де́к та́ка бре-де́ца?" Де́уто би́л Го́спут. Му-да́л-е́дно о́стро

но́хче. Ду-че́ста́та го́ра ка-до́шле. "Ја́с к'и-ти-пу́штум два́ аршла́на..."

Уста́нало у́ше е́дно да́рво... "За́стани се́га, се́стро. Ус-но́зи иде́јте, и с-

кри́ла да-ле́тте (лѝта́јте) и жи́вут не́ма га́јре на́-на́с. За́стана́ле ти́а аршла́јнто.

На-не́а и-ве́л'ѝт се́га: "А́ шо́ има́ да-има́ - си́те да-и-избл'у́виш, да-ј-иска́-

риш!" Избл'ува́ла и жи́ви и умре́ни. Е́н на-кусу́рут, ма́јка-му и та́тко-му -

жи́ви. Мра́фката, шо-но́се ма́рвите и-на́прави́ле.

Свадба

Правно дујде свѣкурут. Ма-ариса сус-вѹјкото на-момчѹто. На-нидѣл'та дујде момчѹто. Са-глицаме сус-него така уд-дилѣко, са-арисаме. Он дујде уф-нидѣл'та, уф-пунидѣлникут дујде стрѹјникут. "Вашта мома са-ариса, дојдеме да-на-а-дајте да-а-армасме". "Дил'ми виа ста на-арисале, и ниа арисаме". И му-кажа, оти к-а-дадме, и уф-нидѣл'та нишан миниме. Ниа ки-им-дадме цало (сребарна пара), алтанче, заманска пара, и цвѣке и к'итк'ичка (кармафил'че), вярзани ус-царвен кониц, сус-варак, бухчалак: кушул'а, гашти, риза, чивре (пачета), чурепе, варкузун. Малѣчукт нишан уф-нидѣлчин ден. Дури на-гудина и пуливина гулем нишан миниме. Гулемјут нишан бише уф-питокут, уф-нидѣл'та бише свадбата.

Пишин ки-доат линарк'и, дванајсат жени (армасарк'и) пу-малѣчкјут нишан. Десит души армасаре; свѣкурут, девирут, ки-донесат алтанче, пипуци, купринин каврак, шампа, колба, сенка, спалето. Ки-јм-бакниш рака, ки-ј-дарувиш, на-кој риза, на-кој пачета, и они к-та-даруват, куј пари, куј алтанче и к-с-оат. За-гулемјут нишан дујдеа пак тог'иска осум души: свѣкурут, вѹјкото на-момчѹто, тетинут дујде, девирут (брат-му), кумут дујде и друзи нијни руднини, барчедавци. Носаа пѣчаво, риба уф-тава. Дунсеа вино, рикиа, са-густиа, са-пуиа. Си-ричеа "свато". Свѣкурут или таткуто си-бакнуват рака, кој-е-помлат. Ки-си-лафат. Стана свѣкурут гу-кладѣ нијнут нишан прат-татко, стана татко - нашут гу-кладѣ прат-свѣкурут. Дунсеа дупл'ан (мамудиа) и два стамбола (алтанче), пипуци, чурепе, каврак, еѣн за-клајнајне, два, за-пукријувајне еѣн, три. Дванајсат бухчалак на-момчѹто. На-свѣкурут бухчалак, на-свекарвата едношка, на-чѣтри девире, на-сите бухчалаци, на-золва, на-чин - му, на-вѹјку-му, на-негувут тетин, на-кумут (по-отсади). Ки-доат на-читвартокут вѣчарта; оти

дилеко, уф-нас спаа; сабаалинта уф-питокут и даруваме и си-утидаа.

Цајут¹ питок шо-имиш чииз ки-гу-искариш да-гу-глеат. Уф-питокут на-вечарта, спрути-сабутта, таткуто, мајката, сојут сат ки-са-збере. Ки-ти-чинат тислим руабта шо-те-ј, ки-фарле таткото ичумен и бубакерно семе уф-куфчегут и пари. Напкумта ки-земе таткото шо да-биде ут-руабта, ки-благушове, ки-фарле уф-куфчегут. Ми-ј-даве гажре, алал ми-ј-чине. Мајката ки-фарле она така. Ами имше момта пусестрими? Они ки-ј-надипл²аа руабте, ки-ј-напалнаа куфчејзте и ки-ј-закл³учат, — и ми-ј-дадеа кл⁴учавто на рацте. Уф-сабута гутоват за-госте на-вечера. Уф-нидел⁵та сабаалинта ки-доат сфатаве. Нивестта ки-ј-прачека на-вратта, ки-гу-пуледне момчто низ-прастанут, ки-ј-праесе сфататто сус-учумен, шикер и бубак⁶ерно семе. Они носат на-нивестта цубе — к-а-ублечат; папуци, а-убујве девирут, к-а-носе прат-кумут.

Пусестрим⁷те пеат:

Води, браче, води,

Прет кум да а носиш-

Кум к-а а даруве

Дујна ем наранса (портокал)

И к-а-носат прат-кумут, ки-м-са-заклајне три пата. (Боже, шо баа будалести!).

Напкум к-а-зимат, к-а-клаат на-стреди, ки-гу-зимат и момчто — и двујцта ду-едно друго. Ки-зимат една бела риза, тог⁸и ки-ј-прегнат хумут; уф-една чаша вино, к-а-напалнат, ки-пуштат пари уф-наatre. Пусестримте па ки-пеат. Ки-мо-а-кладе кумут белта риза на-гла⁹вта. Ут-винцто ки-даде правно на-момчто, напкум на-нивестта. Напкум ки-гу-прафарл¹⁰ят винто праку-нивестта и праку-момчто, ки-стоат тамка враху-нихка. Чашта ус-парте и с-винто к-а-скапе тамка на-земјата. Пусестримте к-а-носат вонка да-са-пруштаве.

Пеат:

Уф-јунака́ви дво́ри
Сла́нце пра́пиче́ло,
Уф-мо́мини дво́ри
Ро́са за́русі́ла.
О́тдили-се мо́ма
Од-ма́јка ут-та́тко,
Уд-бра́тја ут-се́стри
И уд-ро́д-рудни́на.

Ка-а-ка́чат на-ко́јнут, ка-а-иска́рат ут-се́л[то на-во́нка, ки-са́ -
про́сте ус-та́ткуто, ус-ма́јката, ки-чи́не мита́јне, ки-ба́кне ра́ка, да-та́ка
ка-а-ка́чат на-ко́јнут. Двју́ца де́вире ка-е-за́водят. Пу-па́тут ка-а-ма́чат
ниве́стта, ка-а-но́сат де́вирто: "Ре́чи: г'вг'илча́јне ба́зрига́јне, стуи́ача́јне
ма́га́ријна!" А́ма ве́ле ниве́стта? - Не́-веле, мо́лче. Ка-ути́ахме на-мо́стут,
ма́-за́ста́наа та́ма-па́: "Ка́жи, шо́-те-ј-воо, шо́-та́-но́се; ре́чи-му: ти́ ку́че, ти́
ма́га́ре, ти́ кл'уч на-вра́тта!" А́ма ниве́стта не́-веле, па́ си-мо́лче. И мо́стут
та́ка са́-л'у́л'ше да́-ма́-субо́ре. И ут-та́м, і́мше е́дин Ту́рчин - пра́вика:
"Бре́е, нусе́јте мла́ата ниве́ста, мо́стут ки-па́дне". И ни́а пумо́нама на-
и́динај́стте, на двана́јсте са́-скина́ мо́стут.

Ма́-за́ста́наа на-вра́тта уф-мо́мчто, испа́дна све́курут и сва́ка́рва́та,
ми-да́дее е́дин ле́п пра́д-ме́не, ма́-пра́чикаа́ сус-ле́п, му-са́-за́клајна́х три́
па́та, им-ба́кна́х пиши́н на-ни́х ра́ка, гу-ба́кна́х ле́бут, ка-ми-гу-да́деа́, гу-
фа́рли́х вра́з-ку́кта. Му-да́де́х ри́за на-све́курут, на-сва́ка́рва́та - ша́миа. На-
вра́тта ми-да́деа́ е́дно ма́шко де́те пра́д-ме́не; му-да́де́х а́дна кушу́л'а и
а́дна ка́рпа и а́дна јабу́лка. Уф-пуниде́лникут пу́сестримте ца́-са́-убле́чат уф-
ниве́стни фуста́јне, пубра́тимте ус-ша́мијки (тул'бе́јне) на-гла́ва - игра́ат
о́ро, са́-ца́рнат, ма́чки са́-пра́ват, ниве́стта пу́лиаве на-све́курут и сва́ка́рва́та,
о́ни туру́ват пе́пал: "ниве́стта гу-дунсе́ то́а са́пун!"

Ѓуптин и змех

Си-биле не́кој Ѓуптин и не́кој зме́х. Сака́ле да-се-нади́трат и да-ви́дат ко́ј ќе-изле́зе по́јуна́к. Ѓуптино ви́кал о́ти он-е на́јси́лан, а зме́о ви́кал-па о́ти он е-на́јси́лан. И се́а тре́бало да-се-ви́де ко́ј е-по́си́лен. Зме́о ка́жал: "Чи́м си-ти́ по́си́лен, зе́ми е́дин ка́ман, сти́сни-го и уд-не́го не́ка по́тече во́да." Ѓуптино на́место ка́ман и́скарал е́дно па́рче си́рне и гу-сти́сна́л. И уд-не́го и́стина пртиче́ла во́да. Ма́л е́дин ка́ман, гу-сти́сна́л, то́а са-напра́вил пра́х, а́ма во́да не-пртиче́ла. Така́ Ѓуптино о́ти би́л по́итар и́спадна́л по́јуна́к, Зме́о са-зачу́дил и ка́жал да-са-про́бат и уф-дру́го не́што. Са-догво́риле о́ти по́јуна́к ќе-би́де то́а шо-ќе-и́ска́ре по́ве́ке во́шки уф-гла́афта. Зме́о а-пи́кна́л ра́кта уф-гла́афта и и́скарал не́колку во́шки. Ѓуптино па́к и́ска-ра́л це́ла ша́ка во́шки и па́к и́спадна́л по́јуна́к. Зме́о па́к ка́жал да-са-про́бат и уф-тре́то. Да-но́сат во́да на-ри́до и ко́ј ќе-о́днесе по́ве́ке во́да, ка-би́де по́јуна́к. Зме́о зе́мал не́колку ко́жинки од-во́л, и на́па́л-ни́л и тргна́л да-и-но́се. На-по́лџви́на па́т го-сре́тна́л Ѓуптино ка́к ко́пе и го-пи́тал шо́ пра́ве. Ѓуптино му-ка́жал о́ти он ми́сле да-о́днесе во́да ус-ка́нал, а не́ да-си-и́грае ус-то́лко ма́лку. Ѓуптино, зна́чи, и ту́ка и́спадна́л по́јуна́к. Ко́а-са-сте́мни́ло, си-ле́гна́ле да-спи́ат. А́рно а́ма Ѓуптино о́сетил о́ти зме́о не́ма така́ да-го-о́ста́ве ва́а но́к и за́тоа са-спре́мил. На-ме́стото де́ка шо́ ќе-спи́јал он, напра́вил о́т-сно́п а́ржа́ње чуве́к и о́д-една́ ле́јка гла́ва и оти́шал го́ре на-тава́но да-спи́а. На-сре́т но́к зме́о ста́нал и ус-но́жо не́колку па́ти гу-про́боди́л. Дру́го ден го-гле́да Ѓуптино жи́в и здра́в и го-пи́те ка́к спи́јал ва́а но́к. Ѓуптино ка́жал о́ти но́гу уба́во спи́јал, са́мо шо-це́ла но́к го-штипа́ло не́што. Зме́о се-зачу́дил и си-по́мисли́л о́ти Ѓуптино е-ста́рно но́го си́лан. А́ма па́к не-са́кал да-му-се-преда́де, на-то́лкаф чуве́к да-му-призна́а о́ти е-по́си́лан. За́тоа му-предло́жил да-се-бо́рат и то́ј ко́ј ка-по́беде, ста́рно е-на́јси́лан. Са-грабна́ле и Ѓуптино по́чна́л да-и-бе́лее о́чте, а зме́о го-пи́тал шо́ то́лко са-куко́те. Во́а му-о́дгво́рил о́ти гле́де на

кој рид да-го-фрле. Е сега дури змео са-исплашил и му-признајал на-гуптино оти е-посилян од-него. А чувéко не-оти-посилян, туку бил поитар, излезел куту стварно да-е-појунак од-змео.

Кучто и мечката

Си-бил еден уфчар, имал офци. Арно ама са-настрвила една мечка и секуј ден му-земувала пу-една офца. И воа чувек разгласаве низ-неговата околија дали ка-се-најде некуј да-а-униште мечката него ќе-гу-награде. На-тоа се-јавуве еден чувек сус-едно малечко кученце. Тоа чувек оде уф-селто и пите дека-е уфчар. И откоа му-кажуват, он оде уф-трлто. Уфчаро коа гу-видел ус-малечкото куче, почнал да-са-смее, оти он имал него кучиња и тоа гулеми. И они одма му-се-нафрлиле на-малечкото куче. Арно ама тоа било него луто и сите офчарски кучиња са-разбегале. Газдата на-кучто му-кажал на-уфчаро да-не-се-секире за-тоа, туку да-му-каже от-коа страна влеве мечката уф-трлто. Така и било. Гу-однесават кученцето там и си-легнуват. Околу срет-нок мечката иде. Офчарските кучиња са-разбегават, а малечкото куче и-се-фрлило на-врато на-мечката. Мечката почнала да-беге, ама-кучто и-се-држало за-врато и-и-кинало дел по-дел од-него. Уфчаро коа гу-видел тоа, кажал оти не само шо-мечката избегала туку и кучто го-снемало ус-неа. Чувéко му-кажал да-не-се-секире, туку утре да-одат да-видат дека-е мечката удавана. На-тоа нешто уфчаро му-одговорил оти ќе-го-награде со-шо саке, само ако-мечката е-удавана. Утрата ден тргнале да-а-бркат мечката. И стварно а-најделе дека леже удавана, а кучто живо си-седе до-неа. Уфчаро задуволян от-тоа шо-го-видел, му-дадел на-чувéко пари, вална и не-коа јагне. И така и двујцата биле задоволни от-сфршента работа.

Трујцата братја и ламјата

Трујца братја сã-нагувуриле кã-одат к-а-тѣпат ламјата. Утишãл пишин ѓн гулѣмјут. Фурнаџијте му-рѣкле: "Дѣк к-оиш?" - "К-ом к-а-убиãм ламјата". "Е,~му-кажãле—ако-а-изѣјш ваã фýрна лѣп, мојш да-а-убијш". Нã-мужѣл да-а-изѣде. Кã-утишãл, там имãло градина јабулки. Ламјата гу-тирãла нѣнто дѣте да-ви́де да́ли усе-листе и-ја́де и́ли сãму-јабулки́те. Воã ка-утишãл уф-ламјата до́ма, ваã му-рѣкла: "Ду́ни, јуна́че, да-сã-запа́ле о́гинут". Кã-сã-навидѣл да-ду́не, гу-издѣла.

Двујцата братја кã-гу-чика́ле, чика́ле, гу-не́ма. Среднѣт кã-утишãл на-млика́рница, гу-пита́ле: "Дѣк к-оиш, јуна́че?" Ричѣл па́к куту-бра́т-му и-утишãл. Дѣтто рѣка́л: "Ма́мо, па́к дујде́ идин-јуна́к". И-не́го гу-издѣла. Најна́сади утишãл ѓн-ма́лѣчкѣут. Дѣтто па́ ричѣло: "Ма́мо, па-дру́к јуна́к иде"; рѣка́л: "Ма́мо, и-ли́сто и-ја́де". И-на́пкум куту-по́ирбап гу-нака́рãве и-не́го да-ду́не. Воã вика́л: "Го́сто не́-дуат". Ко-сã-навидѣла, а-удри́л ус-са́бајата и-двујцата бра́тја испадна́ле уд-не́а.

Гулемта бишка

Некуј заминал, видел гулема бишка. "Јас - рекал - ус-как да-палум крај да-а-удисум. А-така, рекал, ус-некуа лажа к-им-а-зеам". Утишал; сама била таа жента куту-мене, мажут-и не-бил дома". "Дубру-тро, сваке!" Она рекла: "Ут-шо дудека сма-сватаве?" Ут-шо дудека! Нашта и-вашта бишка биле сестри, ма-тираа да-а-зеам на-сканиста (крштенка). Измиј-а рекал-, сореди-а, јас ка-а-закарум". Ка-дудел мажут-и, му-расправе оти-бишката а-дадела. "Дек-е тоа којнут, д-ом да-гу-фтаcum"? Тоа-пак а-врзал бишката. И-воа гу-пите: "Да-не-виде такоф и-такoф чувек?" "Сеа замина. Свал -се ут-којнут, бел'ки тарчиник ка-гу-фташ". Напкум ко-са-в'рнал, гледе и-којнут му-гу-нема. И-воа, лажадут му-даве две јажца и-гу-накарал да-и-кваче. Напкунта тоа ко-му-и-дадел тие јажцата му-рекал: "К-ош на-тие камајнто, к-и - квач". Мистеки-се ут-студинилто (имало силан ветар), никуј каман са-истаркал'аве; сукнал зајак, он гу-лагал муле и-фатил да-вике пу-него. Ка-дудел дома, жента гу-пите, а-он и-расправе се.

Попут и пупăдиатă

Едну време си-живăјале едін поп и една пупăдиа. Пу-некулку гудіни уф-ніјнит браќ пучна́ла несло́акта. Пупăдиата́ често па́та са́-на́јдува́ла ус-е́дін ніјн кумшіа́. Попут на́-мужел да́-гу-пика́се тоа́. Он секо́а ниде́ла а-ва́га́л ца́рквата́. Ца́рквата́ би́ла о́дма́н ду-ніјнта́ ку́ка. Ут-ку́кта за́-ца́рквата́ има́ло е́дна ва́ртичка́. Ејн де́н пупăдиата́ и кумшіата́ реши́ле да́-са́-венча́т она́ бе́з да́-усете́ попут. Кумшіата́ за́кажа́ве ва́нча́вка ка́да попут. Попут о́де уф-ца́рквата́. Пупăдиата́ са́-убле́ча́ве уф-бе́л нивис-ти́нски фу́ста́н. Попут пучну́ве да́-пе́. Пе́ и уф-неа́ глеа́. Пе́ и уф-неа́ глеа́. Риче́л: "Ча́кајте ма́лце да́-о́дам ду-до́ма, си-гу-за́бра́ви́х та́мја́нут". Дуде́ка да́-изле́зе он, пупăдиата́ си-гу-субле́ча́ве фу́ста́нут и са́дну́ве уф-не́јнта со́ба да́-пре́де буба́к. Попут ви́ке уд-во́нка: "Пупăдиа́! Мо́ре пупăдиа́!" - "Шо́, бре-по́пе?" - "До́ма-ли-си, мури́ пупăдиа́?" - "Ми-де́к ка́-би́ам, бре-по́пе?" Попут па́к о́де, а-пупăдиата́ са́-убле́ча́ве па́к уф-бе́лит фу́ста́н. Он па́к пе́ и уф-неа́ глеа́. Па́к ути́шал да́-пруве́ре да́ли-е не́га́вта же́на. За́-да́-се-у́праве пра́д-мла́дуже́нците ви́ке о́ти са́-за́бра́вил кніа́кта. Пупăдиата́ па́к пра́ку-ца́мут си-фле́ве до́ма́ и а-гра́бну́ве фу́рка́та. Попут ви́ке: "Пупăдиа́, мо́ре пупăдиа́, до́ма-ли-си?" - "Ама́н бре-у́ла́в по́пе, ми-де́к ка́-би́ам. О́ди ве́нчи т́е лу́ге, и-зда́рви ча́каки." Пу-некулку па́та ва́рнува́јне и-ва́нчу́ве. Пучна́ла висе́лба́та. Гу-упи́ава́т попут, гу-убле́ча́ва́т уф-а́рна-у́тски ру́би и гу-испра́ка́лава́т уф-до́лут. Ут-ко́а утризне́л, са́-гле́де и ми́сле: Бо́же, да́ли са́м-би́л ја́с поп! О́де ка́да-не́го да́-пруве́ре. Ви́ке уд-во́нка: "По́пе, а бре-по́пе!" Изле́ве пупăдиата́ и му-ви́ке: "Попут спи́е". Она́ гу-пукрија́ла кури́тто и мо́-а-жладе́ла ка́пта за́-да́-би́де убидли́во. Гу-на́са́ска́ва́т на́-кучи́јнта́, а о́ни си-живе́ат сре́кно.

Пирава

Бабта Среда

Некоа жена придела спрути-среда вѣчѣрну време. Уф-тоа време дујдела една жена, ама не асѣл жена. Ут-ка-дујдела ваа жена, сѣ-зѣфѣне зѣ-рѣбота и ѝ-ричѣла нѣ-жѣнта шѣ рѣбутила: "Ајде кѣ-гу-сновѣме" — и а-тѣрѣла ду-кумшѣјте дѣ-зѣме крѣсно. Кѣга ујдела ваа жена ду-кумшѣјте, викѣнала: "Стѣрице мури!" Кѣга испѣдѣнала кумшѣкта и рѣкла: "А мури, шѣ воа време си-сѣ-рѣзвикѣла?" Жѣнта ѝ-кѣжѣла ѣти кѣга рѣбутила и дујдела една-жена и ѝ-кѣжѣла "ајде кѣ-гу-сновѣме". А кумшѣкѣта сѣ-дусѣтве и ѝ-рѣкла: "Таа жена нѣ-ј тѣкѣва жена, таа је-бѣбѣта Среда, и ваа нѣк кѣ-тѣ-вѣрше тѣбе. Емѣн вѣди шѣ кѣ-нѣпрѣвиш; кѣа к-ѣдиш дѣма кѣ-и-ј-вѣкниш: "Рѣшлѣндѣјце мури, кѣкта ти-изгурѣ и дѣцѣта ти-изгурѣа уф-нѣа!" Откѣга кѣ-и-ј-гу-рѣчиш тоѣ, ѣна к-избѣга, а тѣ ѣбѣво кѣ-с-измѣјш и кѣ-сѣ-бѣбниш мигу-дѣцѣта и дѣ-сѣ-испѣтиш, а ѣку дѣјде пѣк, нѣ-кѣ мѣже дѣ-тѣ-рѣзлѣче ут-дѣцѣта". Кѣга нѣпрѣвѣла жѣнта тѣка, бѣбѣта Среда избѣгѣла и жѣнта шѣ-рѣбутила спрути-среда си-легѣнала мигу-дѣцѣта. Арѣно-ама бѣбѣта Среда пѣк дујдела и вѣдѣла ѣти кѣкѣта не-сѣте. Прѣбѣркѣла уф-стѣмните, нѣма вѣда. И кѣга а-вѣдѣла жѣнта ѣти си-легѣнала мигу-дѣцѣта, си-ричѣла уф-сѣбе: "Ах мѣре, јѣс с-излѣжѣх ка-тѣ-пуштѣх пу-крѣсно. Нѣго тѣ-прѣучѣле тѣбе, исѣ јѣс кѣ-тѣ-нѣѣчаах кѣк сѣ-рѣботѣ спрути-среда".

Дојранско

Дојран

Иван и Тина

Некугаш уф-градо Дојран живајале маш и жена. Ти имале два деца -- Иван и Тина. Маш бил рибар и често уди́л на-лоф, а-жента устанувала дома. Дудека таткуто лувил риби, децата си-играјале крај-гол'о. Така уф-игра растеле. Ама то не-трајало да́лго време. Ка-имал Иван десат гудини, а Тина седам, мајка-им тешко са-разбуле́ла и умрела. И така радосни́о живо́т на-децата пу-смърта на-мајката гу-заминил тешко и ма́чан живо́т на-сираци. Пу-една гудина таткуто пак са-ужинил. Уф-кашчата дунцел млада жена. И она гутвила плануве как да-ги-маче децата, оти сакала да-са-услужо́де уд-них. Таткуто, измачан дојрански рибар, уз-денуве не-са-вәрнувал дома, спијал уф-гол'ската кулиба. Един ден Иван и Тина раши кашча и удделе уф-шумата. Фатани за-рака Иван и Тина нис-шумата та́ргна́ле да-одат. Ка-са-ј искачиле на-вәрхо на-ридо, уф-далечинта гу-виделе градо и радосно са-упати́ле према-него. То́ грат бил данешни́о Гивгили́. Дудека да-стигнат ду-него, угладнеле и но́гу са-измури́ле. Прад-гратските врати ги-сратнал един стар човек и ги-питал дека одат. Иван му-раскажал за-се. Старацо тугај ги-пуканил да-дојдат при-него да-живеат. Он бил но́гу бугат, ама намал ни-жена, ни-деца. Иван и Тина устанале при-деуто. Он са-трудил да-им-ги-замене руди́ал'то, а они растеле и са-прагутвувале за-поаран живо́т. Ка-напалнил Иван усумна́јсе гудини, бил но́гу силан ирген. Он секуј ден шатал пукрај Вардар пу-заленте ливади. Уз-негувата стрела пугудувал и пиле куга лете. Тина-па станала но́гу убава мо́ма, ка́ку ви́ла града́на. За-нејнта убавина да́лгу време са-раскажувало.

Дојран

Търговацо и наречниците

Имало едно време некуј търговац кој шатаџ на-грат. Шатајџи дуждел на-неко пристаниште, испаднал уф-неко село. Било доцкана и то търговацо видел дека свате уф-неко кашча свитило (тугај намало ламби, саделе на-кандила, на-свешчки) фл'азел уф-дворо и-чукнал на-вратта. Ти испаднале газдите и-о-праимале на-госте. Та вѣчар они-па ки-правиле паржешка, имале родано дете, женцко. Правиле шо-правиле тамка, вѣчарта, адетто и-направили и-си-л'агнале. Оти селцк кашча, сирумашка, уф-една удаја сите спијале, и то л'агнал пра-них. Ама не-о-фати-ло сон, рачел: "Стој да-видум ва вѣчар шо-ки-дојдат, на-та мома шо-ки-кажат!" Тамам са-чинио пулунуш дужделе наречниците и-пучнале да-кажуват. Първата рачела: "Е, де-ј-жива и здрава, да-пурасне гулема, убуф касмет д-има." Другата: "Ка ки-пурасне, то шо-ј-дојдан на-госте мах да-ј-биде". Третта па-рачела: "Уф-гулем грат д-оде". Ут-там станале ти, си-удделе.

То госто си-рачел: "Та мома енус са-ројце, јас-сум двајсе гудини и-ошче двајсе да-чекум, јас саке да-устарѣм. Шо-не-биват работи. Туку дај да-зем, да-носум вонка". Зимуве, кути ка-била уф паленте а-дигнуве (мајката и таткуто си-заспале), а-наде-нуве на-кол вонка. Са-качуве на-бродо, с-избегуве. Они ка-станае сабајле, гледат -- нема момичка. Дека ка-најдат? Едно време слушат ка-плаче вонка, на-коло наденна. Ка-виделе от-еј жива, а-развијале, само на-куремо малце била судерана. С-ја-побрале. Вървеле гудини, момата пураснала. Ус-селцките моми на-орто удице, шатале, растела кути-сите селцки деца.

Ут-ка-пуминале двајсе гудини, са-дукарало рет то търговацо да-до па уф-то село. И иде. Вѣчарта си-нојце акрано, уф-каването пусаделе и удделе на-орто, Тугај, едно време, се на-пато са-брале

играјале н-ејн тапан, н-една гајда, главно играјале. Оришча имало.
Одат и на-орто најубува та мома, селцката, на-сјурмашко чувек.
И рачел на-ти пубратимто: "Та мома ва вичар да-зему, ништо не-
сакум". Пубратимо му-удгубурил: "Ти тарговац, та селца мома, нај-
алчак, на-гувадар еј, как ка-земиш? Слуши, рачел, јас мојта ки-т-ја-
дам, та ним-га-зими". "Не, рачел, или она или друк никуј".

Е, кандисуват, одат. Таткуто фатил да-крачке. "Как да-дам
мојта мома на-тарговац, ко н-сме сјурмаси, дур-не-личе". "Јас —
рачел — им пари и-да-ублечум и-д-и-купум са то! Удделе у-дуканто,
накупиле, спримиле. Извикале селто, направиле една вичар цимбиш,
стануват уд-надел'та си-одат. Тамам си-удделе дома, кути млади
си-лагнале, зепа та да-с-сублече. Он и-рачел: "Ти имиш нишан, удде-
ка те-ј то нишан?" "Мајка расправиле, неко време, некуј тарговац
дудел на-третта вичар, ка-видел оти бабек има, замал ма-наданал
вонка на-коло, багал. И-така, ут-то ми-бил то нишан". "Е мур — ра-
чел — навесто, ми-јас бих то шо-та-наданак. Не-сакан да-та-
зем, оти наредниците кажа: "Да-пурасниш, ка ки-бидиш гулема мома
да-са-варнум да-та-зем. Зарди то јас та-наданак на-коло, да-не-
та-зем. Ама шо-са-напишало то ки-биде, па-јас дудех да-та-зем.
Ајде — рачел — са назад д-одеме, пра-дедо и пра-баба, па пу-ново
свадба да-прават". И-така, шо рачели наредниците, то му-са-испал-
нило на-тарговацо.

Застапувајќи се, ...
Криво ...
(Криво ...)

Итруто измикарче

Имало едно детанце, измикар са-главил. А па-газдата кра-дел, чинувал, ама повике ут-сирмаштите. На-измикаро, на-тва дѣтто, мо-ј мака оти оде на-сирмашките да-убераве. И-така, газдата си-вачарал, а-он удил у-тимницата гу-уждирал пу-ајн-шамар. Идал дома кажувал: "М -еј мака, викал, зашо да-краде пу-сирмаштиј. Не-ј арна та работа. Ка к-о-земе шејо, ка к-о-уткраде му-уждирум пу-ајн-шамар".

И, напкунце то му-кажал: "Чорбаци, газда, ак т-еј мака уд-мене да-установи--рачел. "А шо ки-м-еј мака ут-тебе!" А па-бил за-един лепче, за-един леп, пари не, само за-леп. Шо ки-м-еј-мака ут-тебе? Само един леп, нек има ак-саке пет души, ки-ј-ранум" -- викал. "Ми тогај шо са-мислиш толко, ајде кажи". "Јас --ричел-- така, така, одум пу-крадане на-вечар. Ама ма-уждират -- ричел-- пу-ајн шамар. На-можум да-видум кој ма-уждире". Е, напкумта изми-карчато му-кажал: "То -- викал -- т-еј истинта. Зашто -- рекал-- ти сирмашките ојш да-крајш? А-бе, дојме на-маро да-му-дигнуме. Д-има бар-шо ки-украјш" -- вике. "Ај д-ојме задно на-царо пәрте ки-му-ј-дигнаме". "Ки-биде, ти само на-мене уртак да-ма-земиш и ич ним-са-плаши кој ти-уждирал шамар". Е, уттам ки-ма-уберат на-царо мазаата. Ма-скапали мазаата, уддели на-пәрте. Му-ј-зели.

Сабајле ка-видел царо: пәрте земани! И, са кулај терат д-о-фатат. Имало некуј арама затворан. Нели крадец па крадец, о-питат там шо да-направат: "Как кулај да-најме, да-ни-кајш?" "Кулај -- ричел--ки-түртөдин казан катран на-вратта. То катрано не-пуште кулај да-излезе правиле така. Другата вѣчар тиа пак удице да-крадат, гѣзта удил напрет. Ама има примка сја. Измикарчато устанаве, а газдата напреди и тап у-катрано прапажде. Прапажде и дудека му-загине главата, ма-зел измикарчато. Ма-зел главата да-не-гу-пузнат.

Снагата значи на-можат да-пузнат на-кој-е. Е, главата ма-зёл и га-уднѝсёл на-жена-му. И ричёл: Главата -- кажал--на. Те так-ва, таква-ј рабѝтта. За-да-не-гу-пузнат ас ма-зех главата. Зати и-такá к-умрише, и-такá к-умрише. И да-не-плачиш, ки-та-пузнат. Ут-тамка, е, сега терат кој-е. Удделе па на-то арамѝјта шо-ј-затворан. Па да-са-питат. Он ин-кажал: "Сја, дими таква-ј рабѝта, туварејте една камила пари. Ка-шетте наис-сёлто, кој саке пари, кој колко саке да-му-дајте. Кој не-ки-дојде, ко кашта не-ки-дојде да-земе пари да-билејште, да-ј-удрите дамка, да-не забарките, уф-то са-парте. Он кандисан на-пари, не зѝме пари".

Добро-ама, то ка-дујдел ду-негавата кашта, место пари да-саке, уддел и на-камылта тап угламнико, гу-сече, гу-свале туваро. А то си-оде сус-пулвин угламник. Он штае камылта оде пу-него. Ка-заварте едно време--нема камила. "Егиди, ми-сега? Морум да-му-кажум, нема как". "Шо биде?"--ричёл. "Ами -- риче--га-загубих камылта. Угламнико гу-сичеле и камылта уддела и парте уддели". О-питат то арамѝјта, уф-алсаната шо-ј-затворан. Он ин-кажал: "Сја ки-пуштате едан просик да-саке ут-камыла пастарма. Знаи, кој ки-даде пастарма уф-него-ј сичко, и камылта, и парте, сичко-ј уф-него". И направили така, фатили адин просик. А-па-то се там, дека гуворат, слүше и на-жена-му на-газдата кажал: "Да-не-са-излѝш да-дадиш ут-камыла пастарма, ѝти думан не-ј рабѝтта". Е, арно-ама, ка дујдел ду-нијната кашта ут-камыла пастарма нема, ут-камыла пастарма нема"--викал и та са-излѝхала. Фатила, да-дела. Адна дамка удрил на-вратта, да-са-зна уф-ко кашта да-са-варнат. Арно-ама то измикарчато дујдел. Ка-видел на-вратта има дамка удрано: "Ах --ричёл--има дадно пастарма. Дѝм-је само та кашта билѝжина, има дадно". Га-питал газдарицата: "Даде ти пастарма?" "Са-излѝхах, забравих, дадѝх". И то шо направил напкум: на-сите врати пу-адна дамка удрил, да-н'а пузнат кашта. Е, ка-гл'ат

сите врати имат такви дамки, на-можат кашта нејна да-га-најдат.

И напкумта царо ги-збрал сите уф-сѐл
ги-зе, да-са-каже к-ѡ-наградум оште. На-только кулај теране д-ѡ-
фатуме, на-мужеме. Нек-са-каже к-ѡ-наградум оште. Напкумце дѣтто,
измикарчато, рекал "А
Аска бјах сус-мѡ газда. Ми-са-пугоди газдата крадец, ама ут-сир-
маштијте краде. На-мен-па ме-ј мака зашто така и му-кажах: "Ај
к-ѡме ут-царо ки-крадаме". Се си-искажал он: "Пишин --рекал
га-убраме мазата. Ё шо кулај најдете: катранин казан турите, там
да-прападне уф-казано. Добро, прападна мѡ газда, ама дудека му-
загине главата, ас м-ѡ-зех и на-мужете д-ѡ-пузнајте кој ч век-е.
Е, такова, напкумта ут-камила пастарма тарате. То јас бех шо м-ѡ-
сачех на-камиларо угламнико. Камилта а-тагл'ах дома, а он си-удде
сус-пулвин угламник".

Забелешка: Копирајте

Датум: 1979.08.18

Настрадни - Оџа

Долчево

Какво постанала ластовицата

Била-си една мома која била от-сиромашна фамилија. Долго време да-се-ожени и нивите ја-дали за-неког својето мениче. рид-да-иде кај-момчето, мајка-ѝ ја-учила како-да-работи, да-опука што-ѝ-рече, да-не-одвртала, да-работи по-кашчи. Ѕвие свадбата, она работила се така кат-што-ја учила мајка-ѝ. Ѕвие си-трајале, секу-ка секој што-ѝ-рече, на-никој ништо не-одвртала, а кога-читала по-ици за-работа да-сврши по-кашчи и други домашни работи. (Кашчи имало још една снаа, која ногу ѝ-заклечила и збогто се-свекрва-ѝ често ја-папаѓали пред-момчето. Тие секој ден ја-плевотали ка-него оти не-работи и лека-е-нечиста и го-наговорили да-ја-остава ка-си и си-земе друга.

Ошло момчето по-нова невеста и една вечер ја-довеа дома. Собрали-се комшиите да-ја-видат новата невеста, а меѓу-них била и првата жена на-момчето. Излезнаа сите домашни прет-кашчи да-ја-пречекат новата невеста. Арно-ама на-свекрвата ѝ-се-заклечила ракаво от-светилото. Новата невеста кога видела оти-ѝ-тори ракаво ра-каво: А-мари слепуче, угаси-си ракаво, ѝ-изгори жива." -- "Те-раки-си свекрвата -- тракиме поарна снаа, а најдехме полова. Старата снаа толку време како-е кај-нас на-никој не-е-одвртала и сварила, а тас ош-от-коно не-спаднала почна да-се-кара."

Кога го-видела тоа старата снаа, помолила-се на-господ да-ја-створи ластавица, оти не-искала да-се-вртне дома кај-мајка-ѝ и баба-ѝ за-да-не-ги-срми. Господ ѝ-ја-испанил ластавица и ја-створи ластавица. Тогат она си-направила гнездо на-ка-оти од-позната момче, и оттогаш ластавиците си-прават гнездата по-позната.

Копирајте го овој текст...

Вирче

Така станала габата

Маш и жена имали-си една-штерка. Еден ден таткото и маката
шли ф-едно село да-крштават дете. На штерката рекли да-викне друш-
ка каде неа да-спие, оти било-ја страх. Придвечер повикнала на-друш-
ката, арно ама она не-чула, туку чул вампире. Вука и бил вампир и-рекол:
"Ке-дојда, ке-дојда, само спржи јајца за-вечера". Она спржила-ги јајца-
та, а на-вечера дошъл вампире и почнала да-пита вука и: "Зашто-ти-са-
таквие очите?" "За-да-ти-се-кокола", рекол вампире. "Зашто-ти-са-таквие
рацете?" "Да-те-гмеча". "Зашто-ти-са-таквие забите и-устата?" "Да-те-
јама". Тогaј она рекла дека к-иде да-нарани
д-иде при-офците, ошла при-матурицата. Куга дошъл вампире, матурицата
подушила-го и станал габа. Ете така станала габата.

Маж и жена добиле дете

Маш и жена немали-си деца. Еднаш ошел маж на-пазар и една
жена рекла-му да-си-земе едно грне неокотлано и да-го-затне со-не-
каква затка и да-го-нува два дена и две ношти. После да-го-одзатне,
ке-види оти си-има дете. Човеко така направил и ставил го грнето под-
ноштите. Жената другие ден ка-си-меси́ла ручок на-маже и рекла: "Ах,
Боже, Боже, зашто-сам-жива-куга-нема-сега-некое-дете-да-ми-однесе-на-
човеко-ручок!" Тогaј откаде-ноштите-едно-дете-рекло: "Мале, дај-јас-
ке-однеса". Она радосна дала-му да-однесе-ручоко. Куга ошло-тамо-де-
тето-рекло: "Тате, оддека-да-дојда?" Таткото одговорил: "По-крае, синко."
Детето изело краиштето на-зелнико. Па-питало: "Тате, оддека-да-дојда?"
"Прес-стредата!" Оно изело и-зефето.

Скржави браќа

Били двамина братја ногу богати, ама и скржави. Имало и еден
спромах човек кој чувал само пет оци. На-ручок-куга-еднаш-ошел, една
оца-загинала-му. Другие ден па-така. На-третие-ден-не-ошел-на-ручок,

ами чекал да-види кој му-зима официте. Таман накрамил-ги официте, до-
шел еден в'к. Офчаре фанал-го и ставил-го ф'ф-вреќата. Вечерта прода-
л-го на-богатите братја како к'ч за-еден саан ж'тици. Братјата пушти-
л-го при-официте да-ги-мрка. Осаран куга станале, официте биле с' издавени.

Царск'и син

Еден-цáрск'и сáн сопштáл вeчeрнo вpэмe oг'ин дa-нe-сe-свeтá нáкaдe. У-eднá бáбa сe-свeтeлo сeкoа вeчeр. Oнá имáлa тpи штeрки. И-eднá вeчeр цáрск'иe сáн oшeл пoд-цáмo дa-вídи штo рaбoтaт. Кa-сe-сeдeли тaкá пoчнáли дa-сe-дúмaа. Пpвaтa мoмá рeклá: "Дa-e-тaкoф цáрск'иe сáн дa-мe-зeмe, кe-мy-oблeнa вoјнáтa зa-eднá вeчeр". Дpúгaтa рeклá: "Дa-мe-зeмe мeнe, кe-мy-нáрaнa вoјнáтa c-eднá пoгáчa". A тpэтaтa тoгáј рeклá: "Дa-мe-зeмe мeнe, кe-мy-рoдa двe-дeцa, eднoтo мáшкo, eднoтo жeнскo. Жeнскoтo кe-íмa свeздá нa-глaвáтa, a-мáшкoтo кe-íмa мeсeц пoд-мíшкaтa". Тoгáј цáрск'иe сáн сe-oглacíл и рeкoл: "Aкo-мe-излáжeш, кe-тe-зáкoпaм живá дo-пoјaco пoт-скáрaтa и кoј кa-зaмíнe сe дa-пл'úвнe нa-тeбe. "Тoгáј цáрск'иe сáн зeмáл-јa зa-жeнá и-тáа нaвíстинa мy-рoдíлa двe-дeцa. Áрнo свeкрвaтa штoм-сe-рoдíли дeцáтa турíлa-гe ф-eднo сaндáчe и гe-фрлíлa вoф-eднá рeкa. Тáмo фaнáли-гe eднe-рeбaрe и-гe-чувáли двeтe дeцa, a мeстo дeцáтa свeкрвaтa пpи-снáатa турíлa двe кúтpиштa, пa-рeклá нa-сeнá-й: "Éлa, сáну, дa-вídиш штo нe-рoдíлa снáатa". Тoгáј цáрo зaкoпáл-јa пoт-скáрaтa и кoј кaквo мeнáл сe пл'úвáл. Пoслe нeкoлкy гoдинe дoшлo рeдa oшлe и тáа двe дeцa тáмo, áмa oнe нe-хтeлe дa-пл'úвнaт. A цáрo им-рeкoл: "Зáрe нe-знáeтe дeкa-сe-тúкa пл'úвa?" Тoгáј жeнскoтo дeтe рeклo: "Нíe нeкeмe дa-пл'úвнeмe, тoвá-e нáштa мáкa". Тoгáј цáрo вeдeл дeкa-íмa свeздá и-мeсeц и дeкa-сa-тáа нeгoвeтe дeцa. Вeднáш извaдíл цáрo цapíцaтa oд-зeмјáтa и јa-рaспитáл и рaзбpáл кaквo-e тoвá стaнáлo. Тoгáј пoлíл мáкa-мy кaтpán и јa-зaпaлíл.

Башта и син

Едѐн човѐк имáл-си едѐн сѐн. Кугá попораснáл повѐл-го нѐкаде да-го-úчи занаáт. Ка-си-одѝл по-пáте, додеáло-му-се, седнáл на-едѐн кáмен и-кугá седнáл рѐкол: "Ох!" Ф-товá врѐме искокнáл пред-нѐго едѐн друк човѐк (а товá бил гáволо) и-му-рѐкол: "Заштó ме-вѝкаш?" Тогáј човѐко му-рѐкол: "Јáс нѐ-те-вѝкам, тýку си-окнáх". А гáволо рекóл-му: "На-мѐне ѝмето-ми-е Ох". Тогáј гáволо го-питáл дѐка е-тргнáл сос-товá детѐ, а човѐко му-раскáжáл оти-искáл да-го-дадѐ нѐкаде на-занаáт. От-ка-се-разбрáли, гáволо му-рѐкол на-човѐко: "Дáј-го на-мѐне, јáс ќе-го-úча занаáт и ќе-го-чýвам еднá годѝна". И такá момчѐто ошлó зáедно сос-гáволо дóма.

Гáволо ѝмáл еднá штѐрка и еднá бáба. Кáштата му-билá пáна с-човѐчки кóжи. Минáло нѐколку врѐме и еден-дѐн штѐрката на-гáволо реклá на-момчѐто: "Тѝ сѐ да-вѝкаш "не-знáм", óти ако-се-наúчиш ќе-те-изѐде мóе баштá". В-еднá недѐлá гáволо и бáбата ошли на-црква, а-преди-товá реклѝ на-штѐрка-им да-закóле момчѐто да-го-испѐче и кугá се-врнат да-го-изѐдат. Онá му-кáжáла на-момчѐто каквá-е рáбóтата. Имáли еднá кýчка, заклáли-ја и ја-испѐкли и оставѝли-ја гóтовá за-ручóк. Тогáј момáта и момчѐто избегáли зáедно, а гáволо и бáбата дошли пóсле мáлку и почнáли да-јадáт, па-си-реклѝ óти-е нóгу слáтко месóто. Ф-товá врѐме гáволо видѐл óти ја-нѐма штѐрка-му и тргнáл да-ја-тáжи. Кугá видѐли момáта и момчѐто дѐка ќе-и-стигне гáволо, момчѐто се-преправило бостан, а момáта падáр. Тогáј гáволо ги-питáл: "А брѐ, падáр, нѐ-ле-заминаá момá и момчѐ от-тýка?" "Нѐ-са-заминаáли", рѐкол падáре. Тогáј гáволо се-врнáл дóма и сѐ ѝ-раскáжáл на-бáбата кадѐ одѝл, а онá му-реклá: "Падáре е-нáшата штѐрка, а бостáне момчѐто".

Истевник

Трите сестри

Имало еден цар. Искал ногу убава жена. Кренал по-еден пат и на-едно место видел у-една кашча дека се-свети. Ошел тамо и-куга видел през-цамо седели три сестри на-огнишчето и-прели. Најгулемата сестра рекла: "да-мога да-се-ожена на-ногу богато место". Средната сестра рекла: "Е-мари сестро, да-мога и-јас така да-се-ожена, ногу ќе-е-арно". А-најмаленката сестра рекла: "А-јас да-мога да-рода две машк'и деца". Куга чул това царо рекол: "Јас ќе-ги-зема и-трите сестри за-жени". Испратил еден негоф слуга и-он му-г'и-одвел. После таа најмаленката от-сестрите затруднела. Арно ама куга породила, бабицата се-договорила сос-не^хните сестри да-й-подметнат на-место-децата едно кутре и едно маче. И-подметнали едно кутре и-едно маче, а-децата г'и-турили фоф-една кошница со-смола измажана и-г'и-пуштили фоф-една река. Водата ка-г'и-носила, еден калуг'ер видел дека по-водата оди некакво валмо, пришел и-го-земал. Куга отворил фнотре, видел две деца машк'и. На-децата имало на-главичките преврзано по-едно шервенце и-на-това шервенце е-имало царска круна. Однег-г'и-децата у-манастире и-тамо г'и-чували. Царо от-ка-му-кажали, куга се-научил дека е-родила неговата жена куче и-маче, земал и-ја-турил пот-скарата. И-куга му-доодат госје, наредувал секој да-а-плува и-да-а-рка. Јадене и-давали само шчо-остане и-това толку колку да-е-жива. Арно ама-децата ка-пораснали, насекаде се-чуло дека у-едикој-си манастир има две машк'и деца ногу убави. И-царо решил да-г'и-повика на-гозба. И-еден ден куга требало д-идат, тове калуг'ер шчо-г'и-нашел им-дал тие крпчета и-им-рекол: "Куга к-идете у-царские двор, ќе-најдете една жена врзана пот-скарата, сите

а пл'уват и ркат, ама-в'ие немојте ни да-а-пл'увате ни да-а-ркате, оти-това ви-е-ма'ка". И-после това ќе-му-го-кажете на-царо. "Куга ошли децата дома, верно видели таа жена, и-не-хтели да-а-пл'уват, туку-земали сос-едни друг'и шервета и-и-отрили лицето, очите. Царо се-нал'утил, ама ништо не-им-рекол. И-на-гозбата децата само трајали. Царо рекол: "Оти в'ие, деца, нешто не-продумате?" И-тугај едното дете рекло: "Е-честит цару, таа жена шчо-е-доле врзана шчо-а-ркате и-пл'увате, таа ни-е-ма'ка, а-в'ие ни-сте-башча. Ако-искаш да-поверу'аш, ја-го твоето шервенце. Сос-това ни-са-били врзани главите куга сме-се-родили, ама нашче тети са-подметнали куче и-маче". Царо се-израдувал и-собрали-се сите заедно.

Мѣиски поседеники

Таки

Оѣцата и кокошката

Воѣ-елно време еден чорбациа чувал стока. Тогово време ојагнида-му-се една оѣца. У-близината на-оѣцата една кокошка сиеда едно јајце и минала покрај оѣцата и кукурикала. Гледа така на-гуломо и се-ѣалида на-оѣцата и викада: "што не-дојдем да-ви-пиш какво-сам убаво бело јајце сиеда?" Оѣцата и-одговорида прот-ко: "Ти си-сиеда јајце, па јас-сам ојагнида на-чорбациата едно бело јајце." А кокошката налутно одговорида: "А-а-а, кокош чини твоето јајце при-моето јајце?" Оѣцата одговорида: "ова мо-а-на работа, туку чорбациата ќе-процени кокош чини твоето јајце, а ко-ку моето јајце." Кокошката ошла лутна настрани, а оѣцата останида мирно да-си-чува своето јајце.

✱

Имадо еден човек нѣгу чорбациа, а имадо дѣти и не-маи да-го-ѣдат, ама имад нѣгу зли пцѣта. Три имад. Са не-смет да-прѣ-лат от-пцѣтата. Земали коси, бадѣи и рекли: "Дели Димо, прѣ-не от-три хисти пцѣта, ние не-смет лѣми човѣци, чие-сме кокошѣ, дѣлчѣ?" Он им-рекод: "Одѣте, нема-ги нѣх дома. Онѣ три дѣи и три нѣсти мѣч-ка гѣнат." Придѣли онѣ, врзали-го и покарали сурѣта (отѣтот). Ама сурѣта неѣе да-крѣне. Онѣ удри, она неѣе. "Путѣте-ли -- рекод Димо -- на-лѣсната рѣка малѣчкото прѣте да-засвѣре сос-мѣало и она ќе-крѣне." Онѣ му-путили малѣчкото прѣте, а он засвѣред: "Дѣка да-сте од-рѣт на-рѣт да-рѣнате, ја ојдох." Лугѣ дошли пцѣт та едното би-дави, другото би-дави, а канца пѣчи црѣвата их-мѣта.

Лесица и воденичар

Лесицата видела воденичаре дека лóви рíби. И она́ рекла:
"Јас ќе-се-напра́ бóлна, та-ќе-му-зéма рíбите". И она́ ошла, легнала на-
пáте и воденичаре ка-а-видел, мислил е-умрела и а-земал, качил-ја на-
кóне на-панагóн. И óн си-повел кóне за-потеглóто (важéто што-вóди кóне).
Лесицата станала и фрлала по-пáте рíби. И като-и-сé исфрлила от-кóша-
рето и тога́ј рипила и она́ от-кóне и собра́ла сé рíбите. А воденичаре
куга́ си-ошел дóма, извикал на-женáта-му: "Жéно, жéно, фрли кúрко пот-
пóдницата, нóса-ти нóф". И женáта-му соблékла кúрко и фрлила пот-пóд-
ницата и излékла да-растовáрат кóне. Куга́ видели - нéма ни-рíби ни-
лесица. Лесицата собра́ла рíбите, однéла-си-и дóма, нанижала и на-едíн
конéц и-закачила на-тавáне. И ошел вáко у-лесицата на-гóске. И óн рекол:
"Кúмо лéсо, шчó-е това́ на-тавáне заkáчено?" И она́ рекла: "Е-е, кúмо
вáче, това́-са рíби". "Откадé-ти-са, кúмо лéсо?" - вáко а-пíта. Она́ рекла:
"Наловíх-си пот-колóто". "А́јде, кúмо лéсо, да-ме-вóдиш и мéне". Лесицата
му-рекла: "Ќе-те-одведа". Одвела-го кон-воденицата и му-рекла: "Врзи
кúпо на-опáшката". И она́ си-врзала кóшничка. И вáко се-клумнал фоф-
водáта, напáнил-се кúпо вóда, и óн рекол: "Мáлe, кóлку-е тéшко". А ле-
сицата му-рекла: "Влечи, влечи, кúмо вáче, сé-са рíби". И она́ викнала:
"Воденичаре, воденичаре, вáк ти-вíје пот-колóто". Воденичаре правил
ручóк прженица, зарежал ручóко и ошел да-тéпа вáко. Лесицата флезнала,
изела прженицата и си-накашка́ла челóто от-прженицата. А вáко ка-г-отепáli,
откíнали-му-се опáшката и побегнал на-она́м по-пáте. Нашел лесицата на-
пáте и она́ се-преправи́ла бóлна, легнала на-пáте, и ÿ-рекол: "А́х, кúмо
лéсо, шчó ми-направи́ тíзе; ém ме-тепáа, ém ми-опáшката откíнаа". Она́
рекла: "Е, е, кúмо вáче, на-тéбе нíшчо нé-ти-направи́ја елe ти-е-главáта

здрáва, а вíди на-мéнека, течé-ми мóзоко. А́де да-ме-поно́сиш óти не-
мо́га да-о́да". И вáкó а-чушнáл да-а-но́си. И лесíцата вика́ла: "Бо́лен
здрáф но́си, бо́лен здрáф но́си". Вáкó ò-ре́кол: "Шчó дúмаш, кúмо лéсо?"
Она́ му-рекла́: "Ба́ам-си на-глава́та да-не́-ми-течé мóзоко".

С. Будинарци

Двете моми и вапире

Еден човек останал довец и имал само едно женско дете, Мара се-викало. За-това шчо-бил сиромаш и немало кој да-му работи, решил да-се-прежени. Нашел една млада довица од-некое друго село и ја-земал. Арно ама и од-неа си-одимал едно женско дете шчо-го-крстили Дара. Машчаата еле не-й-била алис шчерка а била ногу поубава од-Дара, ногу ја-мразила Мара и искала да-а-отрови. Ако-меси леп, на-Дара ќе-й-даде от-пченица, а на-Мара ќе-испече ф-пепело от-триците. Куга свари месо, на-Дара ќе-й-даде убаво месо, а на-Мара ќе-свари жаби. Мара немало на-кој да-се-жали. И башча й-одил се по-атаре на-машчаата и си-мачела бес-да-се-поплаче. Арно ама станувала се поубава и поубава. Башча-й имал и воденица и машчаата секугаш ја-гонила да-оди сама на-воденицата беки нешто ќе-ја-изеде. А Дара си-седела се дома и ништо не-работила, ама па не-била толку убава. Така и двете момички напанили по-шеснаесе години. Еднаш Дара ошла па на-воденица и неколку дена не-се-вршчала дома. Немало никуј да-донеси мливо и едвај поминувала сос-ядение. Тука си-чувала и едно малечко кученце и маченце с-кои си-играла и думала секугаш. За-них и залако од-устата си-го-давала. Една вечер немало вече шчо да-јаде и си-месила едно колаче от-пепел. Затворила-је воденицата и чекала да-се-испече колачетол, Куга се-испекло сос-сази на-очите зафанала да-јаде оти й-билó криво зашчо башча-й и маке-й не-ја-пушчаа дома, а е вече мома. Окулу неа се-вртели и кучето и мачето и они и-потерали да јадат. Тогáj-се ошче толку распакала и им-рекла: "Куче, маче, ни-јас не-мога да-го-јада, оти-е от-пепел, а не вие". Арно ама они и потерали па и она им-дала. После това сите легнали да-спијат. През-ношча дошел еден вапир на-таване и почнал да-вика: "Маро, шчерко, отвори-ми". Мара

се-уплаши́ла и и-пита́ла кúченцето и маче́нцето като на́йгуле́ми при́јател'е:
"Кúче, ма́че, ка-да-ре́ча?" О́ни ѝ-рекли́ да-му-рече́ да-ѝ-донесе́ ўба́ви папу́ци. О́на то́ва му-го-рекла́ и вапи́ре ѝ-доне́л папу́ци. По́сле то́ва ва-пи́ре ре́кол: "Ма́ро, донесо́х-ти папу́ци, о́твори-ми". Ма́ра па́ и-попита́ла кúчето и маче́то. О́ни ѝ-рекли́ да-му-рече́ да-ѝ-донесе́ ўба́ви фу́станіе. Вапи́ре ѝ-доне́л и фу́станіе. Се́ така́ го-испрашча́ли вапи́ре и о́н ја-напáни́л водени́цата се́ с-ўбава́ ру́ба. На-кра́е вапи́ре доше́л и па́ ре́кол: "Ма́ро шче́рко, о́твори, донесо́х-ти се́ шчо-ти-тре́бе за-мома́". О́на и-па́ попита́ла кúчето и маче́то, а о́ни ѝ-рекли́ да-ѝ-донесе́ ф-е́дно решчо́ во́да за-да-се-напи́е. О́на му-го-рекла́ и то́ва, и вапи́ре оше́л да-ја-сврши́ и та́а са́дна рабо́та. Укра́л е́дно решчо́ и оше́л на-река́та. Еле́ не-се́ сетил́ да-го-за́тне решчо́то оздо́ле, тама́н го-напáни и на́врви, вода́та и́стечи, а о́н се-па́ вр́ни. Мачи́л-се, мачи́л така́ и савна́ло. Тога́ј ве́че не-смеа́л да-се-вр́не фоф-водени́цата и се-изгуби́л не́каде. Утро́то Ма́ра нарача́ла по-не́кои чове́ци да-до́јде башча́-ѝ с-ко́лата за-да-и-ди́гне бага́ше. Башча́-ѝ куга́ доше́л, но́гу се-зачуди́л ка-го-е-то́ва спечали́ла. Ма́ра му-расправи́ла се́ по-те́нко. До́ма ја-пита́ла и ма́шчаата, а о́на и на-неа́ ѝ-рекла́ се́ ка-стана́ло. Тога́ј ма́шчаата и башча́-ѝ реши́ли ут́рата ве́чер да-ја-испра́тат на-водени́цата Да́ра и о́на да-си-испеча́ли ру́ба от-то́ве ўлаф вапи́р. Меси́ли-ѝ ўбава́ пога́ча от-пчени́ца, направи́ли-ѝ ўбаво́ яде́ње и ја-испрати́ли. Куга́ се-стевни́ло, Да́ра флезна́ла фоф-водени́цата и зема́ла да-вече́ра. О́кулу неа́ маче́то и кúчето се-врте́ли и тера́ли яде́ње. А́рно а́ма о́на еле́ си-е-науче́на да-не-да́ва, подритну-ва́ли и им-вика́ла: "Ни-ја́с не-са́м-се-наја́ла, а не́ на-ва́с да-да́м". Кúчето и маче́то ошли́ да-гло́даа от-колаче́то шчо-остана́ло од-Ма́ра. По́сле то́ва Да́ра си-легна́ла и го-чека́ла вапи́ре. Е́дно вре́ме през-ношча́, доше́л вапи́ре и зема́л да-ви́ка: "Да́ро, шче́рко, о́твори". Да́ра се-уплаши́ла и пита́ла кúчето и маче́то: "Кúче, ма́че, ка́ да-ре́ча?" А кúчето и маче́то-ѝ одговори́ли: "Са́маја́ла, са́ма кажува́ла". О́на се-налути́ла и зема́ла да-и-

тепа, а вапи́ре викна́л от-тава́не о́ще по́силно. Ку́чето и ма́че́то ви́дели
о́ти Да́ра ќе-и-уте́па и рекли́ да-му-рече́ на-вапи́ре да-си-отво́ри, врата́та
е-по́тпрена сос-сла́мка. Тога́ј Да́ра ра́досно изви́кала: "О́твори-си, вапи́ру,
врата́та е-по́тпрена сос-сла́мка". Вапи́ре спа́днал, отвори́л-ја врата́та и
фе́днага ја-изе́л Да́ра. Од-не́а разне́л де́лове насе́каде низ-водени́цата.
Утро́то ку́га дошли́ башча́ и ма́ке-и, ви́дели са́мо парче́та од-Да́ра и ме́сто
ру́ба ф-ко́лата и-собра́ли парче́тата да-и-зако́паа. Оттога́ј о́ни ја-засака́ли
Ма́ра о́ти нема́ли пове́че дру́го дете́.

Лошата снаа и свекоро

Едно време си-била една снаа,ама била нòгу лоша и мрзелива. Никугаш не-оди́ла на-рабòта.Куга́ нејните до́ма ќе-седнат да-јада́т, она́ еле ќе-си-нае рабòта,или па́ ќе-се-направи бо́лна и ќе-се-пре-прави о́ти не-може да-јаде́ за-да-ја-пожа́лат свекоро,свекрвата и момче́то.Шчòм о́ни к-идат на-рабòта,о́ни ќе-навали о́гине и ќе-тури ф-та́вата печес́ ја́јца, и ќе-си-руча са́ма.А́ денеска така́,а у́тре така́,на-свекоро му-стана́ла сумлива.Ка-мо́ш она́ да-не-јаде́, а се́ пове́че да-се-гои́, си-мисли́л свекоро.Затова́ реши́л една́ш да-ја-ва́рди,да-види шчò рабòти она́ до́ма куга́-са о́ни на-рабòта.

Една за́ран куга́ о́ни руча́ли,она́ па́ не-хтела́ да-јаде́.Навр-ви́ли сите на-рабòта за-да-ја-ослобòдат ка́то се́кугаш.Тогáј свекоро се-врна́л от-па́те и федна́га се-качи́л на-тава́не да-гледа́ отта́мо шчò рабòти снаа́-му.Она́ не-могла́ да-го-забеле́жи и ка́то се́која за́ран, и сега́ си-го-навали́ла о́гине,тури́ла та́вата на-не́го,флезна́ла ф-кире́ле,донела́ пèт ја́јца и и-тури́ла ф-та́вата.Пòсле това́ не́кој от-комши́ите и-викна́л не́што,она́ излезна́ла ма́лку вòнка.Ф-това́ време свекоро спадна́л от-тава́не,земал́ о́ште пèт ја́јца,строши́л-и ф-та́вата и федна́га па́ се-качи́л на-тава́не.Куга́ дошла́ снаата́ не-ни-забележи́-ла о́ти ф-та́вата има́ пове́че ја́јца и сите и-ипржи́ла.Пòсле това́ до-не́ла-си ле́п,седна́ла ф-пепело́ и зафа́нала да-јаде́.Ја́ла,ја́ла,а́рно а́ма де́сет ја́јца не-се́ ле́сно изи́жцаа.Изела́-и са́мо полови́н,Обидела́ да-јаде́ о́ште ма́лку,а́ма не-могла́.Тогáј си-подума́ла са́ма на-неа́: ми́ли бо́же,зла́тен бо́же,дали́-сам бо́лна,или ќе-се-разбо́ла?Се́кугаш пèт ја́јца ми-беа́ таман ма́нца,а сега́ не-мо́га ни-полови́на да-и-и́веда!Куга́ го-чу́л това́ свекоро,федна́га спадна́л от-тава́не и и-ре-кол:"Се́кугаш изи́жцаше по-пèт,а сега́ не-мо́жеш да-и́ведеш де́сет! Зна́чи затова́ ти не-мо́жеш за́ран да-јаде́ш с-на́с?Еле́-сме и ние чо-ве́ци,еле́ и ние рабòтíme,еле́ и ние и́скаме ја́јца!"Земал́ една́ зеле́-на остега́рка и и-се-степа́л е́дно уба́во.Оттога́ј снаата́ и-забори́ла

јајцата и почнала да-јаде сос-другите ф-каши. поре-сајаниа и
на-работа да-оди и нигаш повеќе не-се разболела.

Земан, Јован
Жељко, Бранко
"Тригун"

Воденичаре, Драпан и непослушното дете

Едана̀ш еде́н башча́ си-има́л са́л еде́н си́н. Од-ода́вна чека́л да-го-одме́ни ф-не́која рабо́та, ама дете́то не-го слуша́ло. Една̀ш башча́-му реши́л да-го-испра́ти на-водени́ца. Дете́то се-согласи́ло. Башча́-му му-готовари́л мага́рето сос-пчени́ца и оно́ наврви́ло. Куга́ тргна́ло, башча́-му му-реко́л: "Си́не, однеси-го мли́вото на-која́ иска́м водени́ца, са́мо не-мо́ј да-го-но́сиш на-драпа́нвата." Дете́то го-покара́ло мага́рето и по-пате́ си-мисли́ло зашчо́ башча́-му не́-му-да́ва да-иде́ на-драпа́нвата водени́ца. Реши́ло за-ина́т да-го-но́си ба́ш та́м. Куга́ стигна́ло до-волени́цата, о́мче оддале́ко почна́ло да-вика́: "Чи́чо драпа́не, која́-е тва́ата водени́ца?" Од-една́ водени́ца изле́гол еде́н ста́р чове́к и му-одговори́л: "Ела́, ела́, си́нко! Ба́ш си-ме нахдрапа́л." Дете́то се-зачу́дило на-ти́ја ду́ма от-това́ ста́р чове́к и го-покара́ло мага́рето кон-водени́цата. Воденича́ре му-помогна́л да-го-растовара́т мага́рето, врза́л-го мага́рето за-дире́ко пред-волени́цата и го-фне́л житото́ фне́три. Едне́ага го-тури́л да-се-меле́. Куга́ се-сомле́ло ма́лку бра́вно, воденича́ре заме́сил едно́ колаче́ ко́лку една́ погача́ и го-тури́л ф-пепело́ да-се-пече́. Дете́то гледа́ло шчо́ рабо́ти воденича́ре, ама ни́што не́-му-вика́ло. Ду́ру на-кра́е куга́ колаче́то билó ве́ќе испече́но ф-пепело́, попита́ло дете́то зашчо́ така́ пра́ви. Воденича́ре му-одговори́л о́ти сега́ не-се́днат се-надла́жуваа, и ко́ј не-ка́же погу́лема ла́жа, на-то́ве ке́-е и бра́ното и колаче́то. Дете́то рекло́ "а́рно". Седна́ли покра́е о́гине́ и зафана́ли му-абе́т. На́јпрво воденича́ре реко́л: "А́јде сега́ ти́, дете́, ка́жи не́коа от-тву́ите дете́нски ла́жи." -- "Не́, не́, пр́во ти́, чи́чо драпа́не, ти ка́жи не́коа от-тву́ите ста́рски ла́жи". Воденича́ре се-сложи́л и зафана́л да-ла́же: "Една̀ш ја́, куга́ бе́х ца́р, куга́ и-држе́х ти́ја пла́нини оку́лу на́с, има́хмe еде́н гу́лем еде́н сос-гу́леми ро́гове. На-едено́ ро́к ку́ковицата ку́каше, а на дру́гие пу́пуно́ко пу́паме́ и еде́н дру́к не-се́ слуша́а." Дете́то го-попита́ло воденича́ре дали́ има́ о́мче да-ла́же, ама он реко́л о́ти не́ма

повече. Тогај детето рекло: "Е сега, чичо Едранане, досега-те јас слушах, а отса ќе-ме-слушаш ти. Ти кажа сè лажа, а јас ќе-ти-кажа истина." И ја-зафанах неговата приказна: "Еднаш, куга се-жени тате за-мама, нашча црква остана бес-темјан. Чудија-се човеците и попо кој да-испратат од-госпот по-темјан и ми-се-нагледаа на-мене. Јас нчо да-права! Като најмалечок морах да-се-сложа. Земах-си од-дома една ортома и наврвех. За-побрже да-ода земах-си и едни чизми. Арно ама местото оддека човеците се-качуваа кон-госпот беше пано сос-трпе и човек никак не-можеше да-замине. Затоа се-собух бос и нис-трпето се-претрчех како по-тепција. Дојдох до-одреденото место и куга погледанх нагоре, видох дека над-нен небото е-расн пукано. Бех сигурен оти оттука е-вратата за-на-небото. Откачих-ја ортомата од-рамето и ја-фрлих нагоре од-еден крај. Видех оти-е за-малку куса и не-може да-се-закачи за-небото. Затоа ја-свих од-две и туку се-закачи за-крае. Фанах-се за-неа и зафанах да-се-качувам како по-скара. Куга стигнах на-небото, видех една гулема црква, а фот-неа се-слушаа песни. Терам од-некаде да-најда врата, а врата нема никаде. Затоа го-замолих свети Петар, кој пачо си-думаше ф-това време сос-един друк светија и он ме-префрли фнетри нис-еден пам. Видох дека-господ им-прки црква на-светиите. Куга заврши црквата, господ ме-виде и ме-покази сос-него. Ојдохме фот-олтаре и најнапрет ми-даде убаво да-се-најада и да-се-напија црно вино. После ме-пита зашто сам-домел, а јас му-каках сè ка-требе. Он ми-даде не-само тамјан, туку и крстена вода за куга ќе-се-рода јас да-не-му тераме па. Јас си-наврвех да-си-ода за-дол-ние свет и па ојдох каде вратата на-небото. Куга гледам на-долние свет, един човек си-ја-свалил ортомата и с-неја си-влече трпе. Најнапрет се-уплаших ка ќе-да-спадна. После се-сетих и зафанах да-скуба косме од-главата. Врзах едно влакно за-небото и зафанах да-спадам по-него. Таман дојдох на-крае, оскубах друго влакно и

го-врзях за-првото, и така скуби влакна и возуве едно за-друго спаднах до-половината. Тука ми-пристуде и реших да-навала огин. Собрах клечки наокуму и си-навалих. Куга се-нагрејав убаво, реших да-спадна на-земјата за-побрже, оти видех дека дома ме-чекаа сите прет-црквата. Арно ама, дур сега забележих дека немам повеќе влакна на-главата. Ф-тове момент однекаде долива еден пајак и се-фанав за-влакното до-мене. Јас го-накарав да-ми-помогне и он од-крае на-влакното до-земјата пушчи една паужина. Јас по-неа спаднах до-земјата. На-земјата беше ногу тешко и на-мене ми-се-припи ногу вода. Ојдох по-еден кладенец ф-една долчина и отка се-малку одчорих, легнав да-се-напија вода. После наврвех да-си-ода. Таман се-пооддалечих и дур сега усетих оти на-кладенецо сам-си-заборил главата. Фелнага се-врнав назад и куга видех -- на-мојата родена глава јади една лесица. Јас фанав еден чамак и ја-ударих. От-страх она побегна. Арно ама, куга побегна, си-ја-земах главата и ја-прочитах аврило него-вата приказка. Воденичаре го-слушав убаво и на-крае искал да-дознае што пишало ф-книшката и затоа попитал: "А што пишеле, бре дете, на-книшката, куга ја-прочита?" Детето се-насмејало и радосно одговорило: "Фоф-книшката пишеше: чичо Едрапан ногу да-не-гува оти детето го-надлага, ами нека му-и-даде брашното и колачето!"

Дуру тогај Едрапан воденичаре се-сетил оти детето е-лагало. Ногу искал да-не-поверува, ама немало ка тоа да-го-направи. Баи тогај и брашното се-е-домлело. Детето си-го-собравло, товарило-го на-мигарето и си-ошло дома. Куга го-питал баича-му на-чија воденица толку убаво и толку брже го-е-сомлело, детето му-е-кажало оти ошло право на-Едрапановата воденица. Баича-му се-изненадил и по-верувал оти има ногу итро дете. И оттогај секуга само детето си-одишло на-воденица.

Земнина - Јован Ковачевиќ, 1910 г.
 Роден е во 1880 г. во селото...

Будинарци

Циганино и млекото

Еден Циганин ошѐл на-некоа колиба и укрáл еден кúп млéко. Турíл-го кúпо ф-торбата, преврзáл-го озгóре, зéл една тојага и го-пре-метнáл през-рамото. Оде́еки-си тека́, мисли́л-си по-пáте сé шчо́ мо́же да-напра́ви од-млекото и ко́лку но́гу е-укрáл. Од-гуле́ма ра́дос дýр и са́м си-думáл на-глас: "Кугá ќе-сти́гна до́ма, на́јнапрет ќе-го-и́збија млекото. Од-мáтеницата ќе-свáра у́рда. У́рдата и маслóто ќе-и-про́дам и за-ни́х ќе-зéма не́колку коко́шки; коко́шките ќе-ми-снэ́сат ја́јца и од-ни́х ќе-и́зведа сé гуле́ми и ўбави пéтли. Кугá порáснат петли́те, ќе-и-про́дам и за-ни́х ќе-зéма но́гу па́ри. Сос-па́рите ќе-си-кúпа ўбави дрéи и е́дин о́ще по́убав ко́н. Ќе-се-облеча кáто-ца́рски си́н. Тога́ј ќе-го-ја́хна ко́не и го́рдо ќе-се-про́шета́м прет-ца́рские двóр. На-ца́мо ќе-седí ца́рската шче́рка и ќе-ме-гле́да. Тога́ј она́ си́гурно ќе-попи́та ко́ј-е това́, а ја́с ќе-ви́кна: "Ја́с-сам Рамада́н Циганино, бре́ј, бре́ј, ца́ре, и си́те ф-дво́ро. Тога́ј ца́рската шче́рка ќе-си-помисли ка-мо́ш да-сам-Циганин а то́лку ўбав и фе́днага ќе-ме-за-и́ска. Ја́с ќе-ја-по́тера́м от-ца́ро и он ќе-ми-ја-даде́ за-же́на. Така́ Рамада́н от-Циганин ќе-ста́не ца́рски зе́т. По́сле не́кое вре́ме ќе-си-оди́маме дете́нце, о́ще по́убаво и од-башча́-му и од-ма́ке-му. Това́ моé дете́ ќе-се-нау́чи да-оди и да-дúма. Дýр тога́ј ќе-за́стана пред-не́го, ќе-му-по́гледна ф-очи́те, ќе-ўдара с-раце́те и ќе-му-ре́ча: е́ла у-ме́не". Циганино иска́л да-пока́же ка-ке-да-изгле́да ўбаво кугá ќе-чу́кне с-раце́те. А́рно ама кúпо сос-млекото сосé тојагата падна́л зад-не́го и се-строши́л, а млекото истéкло. Циганино жа́лно погледна́л ф-парче́тата от-кúпо и си-ре́кол ф-ака́ло, а́ма па́ на-глас: "Ба́ре да-мо́жех да-се-на́јада ўбаво". Попцува́л по-цига́нски, макар и са́м не-е-знаја́л ко́ј пцу́ва и си-ошéл по-пáте на-она́м не́каде.

Лоф на вѣчета

Еден ден врѣчахмe-се сос-бѣте Ѓорѓи от-планината. Това бѣше некаде укулу Свети Еремиа. Таман спадахмe низ-Ѓрадишчето, чухмe некаде завија вѣци. Чули бѣхмe оти вѣко дѣка завиѣ тогај, на-това мѣсто ќе-се-окучи. Нас нѣ-фати самаре. Рѣшихмe да-чѣкамe. От-ка-поминаа неколку мѣсеци, чѣтири и-пол ле-бѣа, пѣт ле-бѣа, не-знам, ф-еден празник ојлѣхмe на-това мѣсто дѣка вѣѣја вѣците. А това мѣсто бѣше ф-еден лебѣк андак дѣка не-мош ни-пиле да-прелѣта. Душкахмe-се низ-рѣскето, куга глѣдаме тука-там по-малку вѣничка расфрлано. Чуу едни скѣли видѣхмe дупка, а пред-дупката и вѣкојѣднина. Знаехмe оти са-тука некаде. Бѣте останѣ пред-дупката сос-пушката ф-раце, а јѣзе зѣх една врѣка и флѣгох фнѣтри. Чух некаде квичѣт вѣчѣта. Одих се по-гласѣ на-вѣчѣтата и и-најдѣх. Ошче не-бѣа ни-прогледнали. Собрах-и ф-една врѣка и излѣгох. За-наш касмѣт старѣте вѣци и-немаше. Ка-и-преброихмe, испаднаа ѣсем. Кажуваа оти вѣко по-едно крил на-друго мѣсто, сигурно ^{са-}били дѣвет. Сос-гулѣм страх спадахмe доле ф-рѣката. Сирачувае-се вѣке. Однесохмe на-Ѓумското и ни-плѣтија по-ѣсем ил'адарки на-вѣчѣ. Еден офчѣр гарантѣ видѣл старѣте вѣци ка-се-тркалали по-ливаите, страшно завивѣли. Дифѣина, ама и они знаат шчо-е мака.

Ламја

Имѣло некое врѣме едни цар и една царица. Они имѣли ногу убѣава шчѣрка. Ф-тове грат дѣка живеѣл царѣ сос-царицата, доодѣна ед една страшна ламја на-чѣшмата. Секоја вѣчер јѣла по-една мома. Дошлѣ рѣт и на-цѣровата шчѣрка. Ошлѣ на-вѣда и почнѣла да-плѣче. Ф-това врѣме довел некој ловѣија да-пиѣ вѣда на-чѣшмата. Почнѣл да-а-пита момѣта зашчо плѣче и она му-кажѣла каквѣ-е рабѣтата и шчо

бела ја-снашла. Ловцијата ѝ-рекол да-не-се-бои оти он ќе-ја-утепа. Тóве ловција имал лаф, вак и куче. Седнал на-челмата и зачекнал. Куга се-појавила ламјата, страшно забучело и момата па заплакала. Ловцијата ѝ-рекол да-не-плаче, он ќе-ја-спаси. Ловцијата сакнал лаво, вакó и кучето; девет-пари пукнал и ја-утепал ламјата. Ламјата имала девет глави. Ловцијата ѝ-рекол на-момата да-си-оди дома. Она му-дала прстено оти ја-спасил. Он пресекол јазиците од главите, турил-и ф-торбата и си-ошел. Куга си-ошла дома момата, царó и царицата нóгу се-израдували. Момата им-раскажала сè за-ловцијата. Ама баволо да-и-најде главите, зеел-и и ошел право при-царó да-каже оти он ја-спасил шчерка-му. Царó му-ја-дал неговата шчерка за-жена. Дошло време за-свадба. Поканили свáтове. На-свадбата дошел и ловцијата, седнал најнакрае. Невестата дошла да-цалива рака на-кумó и на-свáтовете. Дошло рет и на-ловцијата. Куга подал раката да-му-ја-цалне невестата, она си-го-познала прстено. Тогáј ловцијата рекол на-царó оти он ја-спасил шчерка-му и оти главите шчо-и-донел баволо са без-јазици. Царó наредил да-го-запалат баволо жиџ да-изгори, а ловцијата го-зеел за-зет.

3.

Итрата баба

Едén дедо и една ф-една колиба ф-некоја планина. Дедото одил на-лоф. Првие дэн нишчо не-фанал. Стóрие дэн па нишчо. Ама на-третие пат утепал заак. Дедото го-суредил заако и го-дал на-бабата да-го-сфари. Па ошел Бабата го-сфарила заако и една по-една сите дропки изела. От-ка-изела месото, турила ф-котлето да-се-вари една сфинска подлога. Куга дошел дедото, потерал на-бабата ручок. Бабата му-турила ф-една паница чорба сос-сфинска подлога. Дедото сфатил каква била работата, грабнал паницата и ја-треснал од-главата на-бабата.

Сираче

Некој офчар имал гулемо стадо офци. Фоф-неговото стадо имало една офца убава, рудована и млечна сос-ногу убаво шаренко јагненце. Дошли тргофци да-купуваа јагнишча. Офчаре ја-продај и најарната офца -- маката на-шареното јагне. Јагнето цала нош блеало, ама мака не-нашло. Заранта, куга флегол офчаре нето му-рекло: "Бате-ле, бате Стојане, три нати стадо преброих, мојата мака не-најдех; дали-ја ваци грабнаа или од-болес умрела?" Офчаре му-рекол: "Нити-ја ваци грабнали, нити од-болес умрела, туку јазе ја-продадох; за-тебе оставих до-девет маки. Јагнето му-рекло: "Вациите да-ти-изедат доветте, куга ми-нема мојата кротко да-ми-застане, слатко да-си-се-нацизам."

Три сестри

Некое време живеала некоја мака сос-три шчерки. Они били ногу сиромаси. Сестрите живеали фоф-една одаа, а мака-им ф-друга. Ношке седели до-никое време и прели вана. Едно време царо наредил да-се-седи ношке повече од-осем саато. Една вечер поминал помошник на-царо покрај кашчата на-сестрите. Куга видел светлината од-одаата, ошел под-цамо да-чуе шчо си-думаа трите сестри.

Најгулемата сестра рекла: "Да-го-зема министерские син, ќе-му-рода близнаци." Втората сестра рекла: "Да-ме-земе сино на-трговено, новете ќе-му-мија, водата ќе-пиа." Најмаленката сестра рекла: "Да-ме-земе царские син, ќе-му-рода две деца, машко и женско. На-машкото на-челото ќе-има снце, а на-женското на-челото -- месечина." От-ка-чул желбите на-трите сестри, он ошел при-царо и му-кажл се. Царо наредил да-и-доведат сестрите. Куга и-питал царо до-куга са-седели, они си-мачели, нишчо не-продумали. Некое време најстарата сестра признала оти са-седели повече од-осем часо.

Царо́ и-пита́л шчо́ работи́ли. Тога́ј сестра́та кажа́ла се́ по-ре́т за-ни́ж-
ните же́лби. Царо́ им-испа́нил ни́жните же́лби. За него́ви́е си́н ја-зе́л
на́јмаленката сестра́. Прно́ а́ма дошло́ вре́ме ца́рские си́н да-оди во́ј-
ни́к. Же́ната му-би́ла тру́дна. По-не́кое вре́ме ца́рската сна́а, на́јмале́н-
ката сестра́, роди́ла. Роди́ла две́ де́ца -- едно́то ма́шко, а друго́то же́н-
ско. На-че́лото на-ма́шкото има́ло са́нце, а на-же́нското месечи́на.
Пе́јните две́ се́стри од-завидля́к ќе-пукна́ли би́ли. Зе́мали де́цата,
тури́ли-и ф-една́ ко́њница и и-пушчи́ли да-пли́ваа низ-река́та. А фо́ф-
лу́лката тури́ли ку́тре и ма́че. Куга́ дош́ел царо́ да-ви́ди де́цата, ви́нел
ку́тре и ма́че. Нареди́л да-ја-зако́паа до-полови́на фо́ф-зе́мјата, да-ја-
пече́ са́нцето и да-ја-плу́ваа му́хите.

По-не́кое вре́ме дош́ел-си од-во́јска́ ца́рские си́н. Ош́ол да-ја-
ви́ди и чу́л два́ гласа ка-пла́чат. Ко́њницата сос-де́цата се-удри́ла
од-не́кој ка́мен и ја-исфрли́ло сос-де́цата на-брего́. За-гуле́мо чу́до
ви́нел-оти на-ма́шкото дете́ са́нце грее́, а на-же́нското месечи́на. Он
и-зе́л де́цата и и-изгледа́л...

Замитов Јован Купчакски :

1) 4 Купчакски

Смојмирово

Сино а тера мајка си

Една невеста и едно момче оженили-се и били богати и си-одимали едно дете машко. И пошто били богати, она никугам не-одила на-полето. Не-знаала ни-нивјето деџа-им-са. По-едно време му-текнало на-момчето: "Ајде, жено, ќе-те-кача на-колата и ќе-те-прошетам да-ти-кажа нивјето", и тргнали по-полето и одили додека одили. На-едно место прите-рало детето водичка и он си-има сат за-вода. "Тука седете у-колата, јас ќе-ида да-ви-донеса вода". Като-ошел да-им-донесе вода, куга-се-врнал детето нашел там, жената немало. И он погледал, поодил од-валта во валта да-не-ја-нешто дивчина однело. Викал, немало-ја. Земал детенцето и си-ошел дома. И си-живеал. Решил, ако-се-ожени, ја ќе-го-гледа детето, ја неке, а така ќе-си-гледа детето, ќе-си-преживее.

Прекарало-се даго време, детето заодило на-школо, пораснало, прекарало школата, и куга било осемнаес години, станало и рекло: "Дали сам имал мајка или не, и ако-сам-имал каде-е мојата мајка?" "Не-е пакос, синко, да-знаеш за-твојата мајка. Имал-си, ама и јас не-знам каде-е". Детето пошто-му-е-било тешко за-мајка-му-имало една близу комшика стара - и станало и ошло при-неа и рекло: "Мари бабо, ти-си комшика, знаеш-ли ти имал-ле-сам мајка и знаеш-ли каде-е?" Рекла старата: "Знам, синко, ама не-смеа да-ти-кажа, немој да-ме-окажеш". Детето се-заклело зашто нема да-ја-окаже, само да-му-каже, и таа му-раскажала. "Кога си-било ти мало половин година мајка-ти и татко-ти ошли на-полето соседна кола. Татко-ти ошел да-налие вода, да-донесе, и кат-се-врнал не-ја нашел, само тебе те-нашел. И се-врнал дома и досега така-си-е, никаде не-са ја-нашли ни жива ни умрела". Детето си-ошло дома и си-легнало. Утрото куга станало, рекло на-татко-му: "Татко, ти не-кажуваш дека-е мојата мајка, ама јас сонувах дека-е мојата мајка и куга е-загинала, него ти не-си-ја-нашел ни жива ни умрела. Јас ќе-ода да-ја-терам".

"Немој, бре-сінко, ако-сме-без-неја останали, а сега и бес-тебе-ле?"

"Не, ке-ода да-ја-тэрам", и така тргнал. Минало даго време, го-сретнала една стара колиба да-ношчева. Имало там, ф-таа колиба, еден стар човек, кој го-попитал каде ке-оди. А он му-рекол: "Ке-ода некаде мајка да-тэрам". Рекол-му старио: "Немој да-одиш оттука на-тамо, оти кој е-заминал от-тука се е-загинал". Арно ама момчето тоа барэ не-слушало и тргнало сабале и одило шчо-одишло даго време и стигнало на-пладнина во-едно место пусто, нишчо немало тамо, само една трла и двамина офчаре дека мајзат офците. И оди при-них и и-пита: "Шчо праите вие тука та-се-е-запустело? Салте вие-сте тука ф-това поле и ф-таа гора?" И они изви-кале одеднаш: "Ах момчѐмце, ке-загинеш, вршче-се надсаде!" А оно им-вика: "Кажете, сами-сте тука или имате и друзи свѐт при-вас?" "Није-сме тука двујца, за-офчаре нѐ-е-земал змео, а има деветнаес години една жена е-довѐл тука и си-ја-чува за-жена дома". "Ами дооди-ли она тука?" "Дооди на-сека пладнина и на-сека сутрина да-односи млекото да-го-поц."

Сега ошче малку да-причѐкаш ке-дојде, ако-искаш да-ја-видиш! След-малку дошла жената и он кат-ја-видѐл од-далеко. Имал слика од-мајка-му кат-била дома и млада и ја-носил у-него и извадил сликата и погледнал ф-оф-сликата, и па погледнал ф-оф-жената, и се-уверил оти-е-това неговата мајка. И ја-тргнал настрана од-офчареото, ѝ-дал сликата и рекол: "Чија-е таа слика, можеш-ле да-ја-познаеш?" Она рекла: "Моја-е-сликата, ама ти ке-ми-кажеш од-дека-ти-е." Детето ѝ-рекло: "Е мори-мајко, јазе-сам твоѐ син шчо-ме-остави на-пловин година и дојдех да-те-тэрам и по-сликата те-познах оти-си-тизе." "А бре-сінко, не-можеш ти да-дојдеш тамо, оти ке-те-изѐде змео, ти тука ке-се-криеш." Рекло-ѝ момчето: "Ке-те-заборча нешто, јас тука ке-се-крија, а ти тоа да-го-учиниш шчо-ке-да-те-заборча. Ке-змео да-ти-каже дека-му-е силата и срцето, та утре ке-дојдеш и ке-ми-обадиш." Жената си-опла-вечерта, однѐла млекото и като-си-легнали, таа го-замолила: "Е, станáја-вече деветнаесе години от-ка сме-се-собрали, а ти на-мене не-си-се

поверил да-кажеш дека-е твојата сила и твојето срце, а јажека сич-
ко ти-правам ~~што~~ ми-наредив. Тогатј рекол змео: "Не-требеше да-ти-
се-каже, ама ајде, ќе-ти-кажа. Има еден цар ф-тао и ф-тао дрвја дека
живее и близу до-него едно езеро и ф-ф-езерето има една дива сви-
ња, и ^{ф-ф-}свињата има зајак и ф-ф-зајакот има пингар, и ф-ф-пингаро
јајце; и додека се-това јајце не-строги, јас негу да-умра". Ената
заповнила сичко што-и-кажал змео и ошла утрото по-змео, извикала
настрана сино-и, му-расправила сичко. Он не-са-реши да-са-оди дома, и
право ојде при-дворено на-тове цар. Като-бил изморен од-лажк пот,
приседнал боже да-почине, ама му-се-прикремало и полегнал да-преспи,
а тове цар што-бил ф-тове дворец имал само една шчерка и една се-
на, друго ништо. Арно-ама ф-тове мах излегли шкулати во-вонче и ви-
дела едно момче дека-спије на-нијно двор и кат-го-видела арно-а се-
надвад врнала и рекла на-царо: "Ех честит цару, та-ајде како сре-
ка е-дошла на-дворо за-нашта шчерка и станал царо а он го-видел и
на-него му-се-аресал како-на-жената-му; и рекол на-царо-у да-каже
на-шчерка-си и она да-го-види и да-не-смеат да-го-разбучат додека
си-сам не-стане; ама немој да-го-испунчат, а да-го-спие, а да-го-спие,
там да-са-едната. И они селели тамо. И ка-сецели, па-што време ста-
нало момчето и како станало навикали-го дома ф-коницата. Царови-го
наранили и му-обидили ~~што~~ мислат, бти са-го-беницата во-дворе
зет. И он се-согласил и направил свадба. Грвата вечер се-предарило,
на-фтората кога заспала невестата, излегол от-каде неја и ошел пре-
во на-езерето и загазил, и излегла дивата свиня и почини да-се-
борат. И кат-се-борили, рекла дивата свиня: "Е море царски зету, та-е-
тука змео, та-да-го-вида, ќе-те-фрла ф-ф-облаците и ќе-те-распреа
на-деведесэ и девет парчиња". "Е море свиню, та-е-тука црската
шчерка, да-ми-подаде една чема вода да-се-налија и да-дозеде два
загара и два славера, та тогај јас ќе-ти-кажа." И се-пудил и си-
ошел он, та-си-легнал при-невестата; она усетила бти голена уиче
порано, ама не-хрела да-му-каже, мачела-си.

Заранта кажала на-татко-и:"Тој твој зет, татко, штом усети
оти заспа, исчезне от-каде мене, не-знам каде оди". Татко-и ја-итро
поучил:"Ти, ќерко, кат-загине от-каде тебе, да-дојдеш да-ме-скорнеш
и да-последиме по-неговата трага и ќе-разбереме дека оди". Така и
направили. Шчом излегол царскио зет и тргнали по-него кришум да-
го-не-загубат каде ќе-иде. И кат-видели дека се-сопрел на-езерето
и се-укрили близу до-езерето и чекали да-видат шчо ќе-да-би
Като загази на-езерето зето, и па излегла дивата свиња, и па се-
заборили, и па-рекла дивата свиња:"Е, царски зету, да-е-тука змео,
самте с-око да-го-вида, ќе-те-распрсна". А он рекол:"Е, свињо, да-е-
тува царската шчерка, да-ми-подаде ~~една чеша вода~~ една чеша вода, и
да-доведе два загара, и да-донесе два славера. И тија като-чули,
тргна-си докато не-е-тргнал он да-ја-затече дека спије она дома.
И утрата вечер кат-си-легнали, он малку почекал и па станал, и они
прибрали сичко шчо-чули од-неговата уста и ошли по-сам него и стиг-
нали на-езерето и се-укрили. Додека св-били они, там седели и като-
се-уморили, рекла дивата свиња:"Ќе-те-распрсна, ако-се-подаде змео
дури до-облаците". А царскио зет:"Е, море свињо, да-е-тука шчерка-
та на-царо да-ми-подаде една чеша вода и да-доведе два загара и
два славера и да-ми-дојде силата, ќе-те-фрла до-облаците". Феднага
дооди царовата шчерка и му-донеси вода и кат-се-напила, ја-распр-
снува на-ногу парчиња, и излази од-него еден зајак и пушчија фед-
нага загарето и фанаа зајак, заколуваа зајак, излази цингаро,
пушчаа славерите и фанаа цингаро. Го-заколуваа цингаро и извадија
јајцето. Другото уништи, а јајцето тури ф-појасо и тргнал па на-пат
при-мајка-му. Нашел-ја-е на-бачилото и ја-попитал:"Жив-ле-е ошче
змео?" Извадил-је јајцето и го-скршил, и змео умрел; и си-повел
мајка-му. И земал железната прачка шчо-ја-кажал змео на-мајка-му
и ударал на-секи камен по-еднаш. Това станали стока, ногу повече
нарот, шчото пливнало по-земјата. Кат-разбрали кој-е нијно спасител,
извикали:"Ние ќе-те-туриме цар!" И он си-одвел мајка-му дома и
судејќо си-изведоа.

Трујца братја и сестра им

Трујца братја си-имали една сестра и ја-ожешили далеко. Еднаш најстариот брат ошел Куга ошел там одмах свекоро рекол: "Снао, заколи една кокошка и меси баница оти-е свато еднаш дошел." Снаата заклала кокошка и месила баница и седнале да-јадат. Свекоро и свекрвата веднага почнале да-јадат, а снаата приносила. Таман седнала свекоро извикал: "Снао, некој вика вонка, иди виш кој вика." Ошла она да-види кој вика, ама никој немало и се-врнала и па седнала, ама свекоро па викнал: "Снао, нешто лае кучето, иди виш зашто лае." Снаата па ошла да-види зашто лае кучето и па се-врнала, оти вонка никој немало и седнала да-јаде. Штом па почнала да-јаде свекоро рекол: "Снао, диге софрата, јас и бабата се-најадохме, а сигурно и свато се-е-најал." Брат-и видел каква-е работата и си-ошел дома и си-расправил на-друзите братја. Решил да-иде и да-види средниот брат каква-е работата сос-сестра-му. Куга ошел там исто така свекоро и-рекол на-снаата да-меси баница и заколе кокошка. Снаата се това зготвила и седнале да-јадат. Свекоро па ја-прашчал снаата да-види кој има вонка и таман почнала да-јаде, и-рекол да-ја-дига софрата, оти са-се-најале, а таа па си-останала гладна. И тове брат си-ошел и он расправил што се-догодило каде сестра-му. Најмалечкиот брат бил најербап. И рекол оти он ќе-иде да-види ка-е и што-е каде сестра-му. Куга ошел там, свекоро и-рекол на-снаата: "Снао, заколи кокошка и меси баница оти е-дошел свато и тебе добро да-го-пречекаме." Снаата заклала кокошка, месила баница и седнале да-јадат. Снаата приносила и свекоро ја попрашчал да-види кој има вонка, и таман седнала да-јаде, свекоро рекол: "Снао, диге софрата, јас и бабата се-најадохме, а сигурно и свато се-е-најал!" Арно ама брат-и рекол: "Јас-сам са почнал да-јада, а сестра-ми не-е- ни-почнала!" И така си-останале да-јадат и изели се кокошката и баницата, а

свекоро и свекрвара си-останали гладни. Легнали-си, ама гласен

ѣкотлето и ќе-апнеме така от-котлето. "Свекрвата тура вода да-

сваата: "Е море свао, живјасах" -- и соблекол кошулата и ја-ѣрил
ѣ-котлето и рекол: нека-се-попари. Свекрвата му-кажала на-свекоро ш
што станало, а он и-рекол да-земе квасецо от-квасичарнико и да-
го-испече ѣ-пепело. Свекрвата го-умесила и го-турила да-се-пече
ама свато земал една прачка и рекол: "Татко-ми били три братја и та
така поделили имото на-три дела" -- и така сос-прачката се го-
разнел квасецо. Свекрвата не-успеала ништо да-апне и на му-рекла
на-свекоро оти-е ногу гладна. а он и-рекол: "Иди в-градината и апни
некое перо прас, ќе-ти-помине." Свекрвата ошла в-градината и поч-
нала да-ѣине и да-гаѣа прас. Свато излезнал и почнал да-вика; "Оа,
оа, стопанице, ќе-изедеш празо на-свато, и земал една остегарица
и почнал да-ја-удри и ја-пребил от-котек. Ошел при-свато и му-ре-
кол: "Ела, свате, не-ми-се-спие и излегних малку в-градината, а там ед
една крава да-ти-изеде празо и земах една остегарица и ја-пребих
с - котек", а свато преапал устата оти знаал кој бил вонка.

Торги Прошански

Вѣко и лесицата

Вѣко и лесицата били гулѣми пријатели. И лесицата викала на-вѣко:

-- Еј, кумо вѣче, да-знаеш колку-е-страшен човекo!

А вѣко:

-- А, страшен-е! Мен не-ме-е-страх.

-- Не-те-е, не-те-е, от не-го-знаеш.

-- Е па куга ќе-ми-го-кажеш да-го-вида?

-- Стој - рекла лесицата - јас ќе-те-одведа да-го-видиш.

Чекала да-заврне снѣк и му-рекла:

-- Ајде са, кумо вѣче, д-идем да-видиш колку-е-страшен човекo.

Ошли, скрили-се ѿ-некое брекче на-пате и чекали да-замина човекo. Поминало некое дете малѣчко, вѣко рекол:

-- Това-ле-е човекo, страшни човек?

-- Не-е, не-е. Това-е б-дешчи човек.

После поминал некој стар човек сос-тојашка. Па рекол в-ко:

-- Това-ле-е страшни човек?

-- И това не-е. Това-е бивши човек, остарел човек.

Е, најпосле ето оздоле дека иде млат човек сос-пушка, сос-загар и рекла:

-- Ето, това-е страшни човек. Ама јас ќе-бегам, не-смеа да-го-дочекам.

Е, беге ти, јас ќе-го-дочекам.

И чекал вѣко, дошел човекo спроти вѣко, в-ко рипил на-човекo. Арно ама човекo сос-пушката бо-у-у-у, та-по-в-ко, по-лицето на-вѣко и вѣко спаднал да-не-го-дави, не-смеал. После се-загнал вѣко да-стигне лесицата. Трчи, трчи по-пате, лесицата се-обрнала и рекла:

-- Шчо-е, кумо-вѣче, шчо-бегам?

-- Е, остави-се, кумо-лисо, ногу-е-страшен-бил човекo.

-- Е, оти, шчо-ти направи?

-- Јас - вика - рипих да-то-дава, ама он духна през-една тојага па-ми-посипа лицето се-градушки.

Улав вѣко, он мисли градушка-е това шчо-пада од-небо́то, од-облаците, а оно́ е-било сачми. И вѣче не-смеал вѣко да-рипа на-човѣка.

Знаеши ли Гайдиско Шехтманович (фр 1971) и
Жулиана Рендзевска, с. Шехтманов

Имáли-си еднѝ свѣт еднѝ машкѝ детѣ. Башчá-му ѡшче ка-билѝ малѣнко детѣтѝ ѡшѣл в-другá државá и ѝ-рѣкол на-женáта-му: "Јас ќе-стáна цар, а ти кугá порáсне петнаесет години детѣтѝ испрати-го каде мене, áма сос-кѡсав чѡвѣк нѝкак да-не-праи муабѣт." Кугá направѝло петнаесет години детѣтѝ, ма́ка-му го-испрати́ла и му-кажáла шѡ-е-рѣкол башчá-му да-не-дѹма сос-кѡсáф чѡвѣк. Детѣтѝ се-спремáло и тргнáло. Оди́ло, оди́ло по-пáте и сретнáло едѣн кѡсав чѡвѣк и чѡвѣко му-рѣкол "добардѣн, синко". А онѝ не-хтѣло да-му-продѹма, поно́о́наму е-пá сретнáл друк кѡсáф чѡвѣк и на-не́го не-му продѹмáл, а кугá видѣл и те́дт, помисли́л мо́ш сѝте тѹка са-кѡси и му-продѹмáл. Кѡсавѝе чѡвѣк го-питáл каде ќе-ѡди, а момчѣтѝ реклѝ тáм и тáм, "тáм-е тáтѝ цар па-ке-и́да каде не́го." Кѡсавѝе чѡвѣк тогáш му-рѣкол: "Ај и јас да-дојда сос-тебе накаде тáа државá." И момчѣтѝ се-сложи́ло. Оди́ли, оди́ли и стигнáли до-едѣн излак, а им-се-пи́ло но́гу во́да. Кѡсавѝе чѡвѣк му-рѣкол: "Ај јас ќе-на́права еднѝ потѝно, пу́шчи-ме мене прѡво фѡф-излако, јас ќе-се-на́пиа, ти ќе-ме-извлѣмеш, а по́сле пá јас те́п ќе-те-пу́шча да-се-напи́еш во́да." Момчѣтѝ го-пушчи́я ло фѡв-излако, кѡсавѝе се-напи́л и пá го-извлѣ́кол. Арно áма сега и кѡсавѝе го-пропушчи́л момчѣтѝ фѡв-излако, и момчѣтѝ се-напи́ло, áма кѡсавѝе чѡвѣк не-хтѣл да-го-извади. Момчѣтѝ почнáло да-му-се-мо́-ли да-го-извади, а он рѣкол: "Не́ку да-те-изва́да; ќе-те-изва́да сáмо ако-се-закáнеш и да-му-речѣш на-башчá-ти де́ка јас-сам-му син на-царѝ, ако-не́ ќе-те-у́дава." И онѝ, детѣтѝ се-заклѣ́ло и то́ве го-изва́ди́л. И пá си-тргнáли да-ѡдат. Кугá стигнáли, и царѝ кугá и-видѣл, но́гу се-израдува́л и ѡдма му-ѡшли очѝте фѡф-синѝ-му-си, ѡти-би́л но́гу уба́ф и тогáј кѡсавѝе рѣкол: "Тáтко, јас-сам-ти син, а товá момчѣ го-најде́х по-пáте и го-дове́дох тѹка." Царѝ рѣкол áко неká-го тѹка, ќе-ни-е-слугá, áко си-имáл но́гу слѹги, рѣкол неká-го и не́го.

Дошло време царо ослепел, се-разболел и ослепел. Имало вода лековита каде некоја планина, това било вода шо-лекува, ама водата ја-чувала ламја. И испратили-го детето баш да-му-донесе вода, а на-царо не-му-се свидело и му-било мака оти-баш оно да-иде. Тргнало детето по-водата и куга дошло до-планината, ламјата куга приручила и оно от-страх бутнало водата, таа вода била фоф-пишенце и ја-истурило водата. Куга ја-истурил водата фоф-това време и ламјата прогледнала оти и она била корава, и требало некој да-го-истури това шише и да-прогледне ламјата. Детето се-здрвило од-ламјата, и она му-рекла: "Немој, бре-чедо, да-се-плашиш и да-бегаш од-мене, знаеш ли ти шо добро ми-направи, деџа јас прогледнах." И му-дала вода и му-рекла "куга ќе-ти-притреbam само викни, јас ќе-ти-помогнам." И детето си-ошло, даа-му вода на-царо и он прогледнал и още повеќе го-заискал. Арно ама ^{што} ова време била-си некоа царска шчерка ^ф-не-која друга држава и кој ка-иде царски син по-неа, не-се врашчал, туку загинувал, умираше. И косавие човек мислил дека там момчето можело да-умре и наредил да-го-испратат него да-ја-доведе шчерката на-царя за-него. Момчето тргнало, а на-царо па му-било ногу криво, зашто баш това дете да-го-изберат, ама си-па рекол, е-па нека иде да-видиме шо ќе-направи. Детето земало девет камили и девет тобара жито и тргнало. Куга на-пате испречила-му-се цело мрџкино царство, немали шо да-јадат и момчето не-можело да-помине. Тогаш се-сетило за-житото шо-го-носило сос-него, фрлил-им-го житото, мрџките се-најали и се-тргнале от-пате. Тогаш една мрџка се-изделила, ошла каде него и му-рекла: "На-ти едно крилце од-мене, па-куга ќе-ти-^{ри}потребе наша помош, ти само трзни-го ^с - некаде и ние ќе-дојдеме да-ти-помогнеме." А момчето рекло: "Ајде ќе-го-зема крилцето, ама вие-сте ногу мелечки шо можете да-ми-помогнете?" И си-ошел. Продолжил по-пате и куга гледа едно орлино царство застана на-пате и не-можел да-помине. Тогаш момчето исекол-и камилите и им-го-расфрлал месото. Они се-најали и царо на-орлите му-

рекол: "На-ти, бре-синко, едно крило, ке-ти-потребе. Куга-си воф-не-вола само фпални-го крилото, и ние ке-ти-помогнеме." Земал-го крилото и заминал. Оди́л, оди́л и стигна́л до едно море. Куга́ видел фов-водата една малечка рибичка прета, прета фов-водата и плаче. Он се-наведна́л, извадил-ја от-каде камено дека се-била заглавила. И залети ма́ка-му на рибичката и му-рекла: "На земи од-мене една перка па ако-ти-потребе помош викни-ме." И така сос-се това момчето стигнал фов-таа држава и до-таа царска шчерка. Царо́ го-викнал каде него и му-рекол: "Ке-ти-ја-дам шчерка-ми, ама само под-услов ако-ми-испаниш три каула. Првие каул - да-ми-го-докараш зајак шо-ми-е-избегал фов-гората." Момчето ошло воф-гората, ама зајак фата-ле-се, мачило-се, мачило, и тогај му-тегнало за-орлите, викнало-и прлите, они дошли и му-собрали не-само тове зајак туку и четири други. Куга́ си-докара́л, царо́ се-почудил и му-рекол: "Ама јас имам и друк каул. От-седем товари различно жито искам се посебно да-ми-изделиш на купове дека-е ичимен, па рш, па пченица и това само за-една вечер." Момчето си-мислило шо да-направи, само това толку ногу жито зрнце по-зрнце не-може да-се-издели. Мислило, мислило и туку едно време сетило-се за-крилцето од-мрафката и куга́ има ше да-види - дошли цело мраф-кино царство и го-избрали за-една вечер житото се збнце по-зрнце. Мрафките му-рекли ако-има друга невожа само да-и-викне. Арно ама царо́ па не-а дава шчерка-му. Мислил-си шо човек е тове, фана зајаките избра житото, ама сам това не-може да-го-направи и ке-го-утепа, и му-рекол: "Јас ке-го-фрла мое прстен фов-морето, па ти ако-го-најдеш јас ке-ти-ја-дам шчерката." И го-фрлил. Ошло момчето каде морето, седнало-си и си-размислувало. Во-тове момент дошла рибата и му-рекла шо го-мачи. Он ѝ-кажал дека царо́ е-наредил да-му-се-најде прстено шо-го-е-фрлил фов-водата. Рибата му-рекла: "Не-се-нерви́ре, ти ми-го-спаси детето и јас ке-ти-го-данеса прстено." И рибата ошла фов-морето и по-некое време врнала-се сос-прстено на-царо́ и му-го-дала на-

момчето. Момчето сос-прстено ошел право каде царо и царо куга го-
видел немало веке шо да-праши и му-ја-дал шчерката и бил ногу
лутен. Оти бил лутен на-шчерката ништо не-и-дал и царицата од-ма-
ка целата руба ја-изнела на-терасата. Момчето и царската шчерка
ка си-вјаали на-коне, она почнала да-плаче и он ја-питал зашто пла-
че, а она му-рекла за-рубата. Момчето и-викнало орлите и рубата
едно по-едно се а-пренели. Шчерката на-царо била ногу среќна оти
земала такоф храбар јунак. Арно ама момчето и-кажало дека не-е
она за-него туку за-сино-му на-царо, а дека-е оно слуга там. Она
почнала да-плаче и да-му-вика дека никугаш нема од-него да-се-
раздели. И момчето а-ногу заискал и куга стигнали каде царо ко-
савие човек се-ногу зачудил. Тогаш момчето викнал царо и му-рекол
"Татко, јас-сам-ти син, а не тове косавие, ама он ќе-ме-удавеше
и затоа се-договорихме така." Куга го-чул това, царо наредил ко-
савие човек да-го-изгорат, а он со-сино-му и снаа-му живеали-си
арно.

С. Крстич.

Знаете ли, моето дете, еден мислител
и историк Гоце Делчев.

Трите сестри

Некое време нoгу oдaвнa cи-бил eдeн цap. Бил-cи млат и не-
oжeнeн и им-рeкoл нa-нeгoвитe cлyги дa-oдaт пo-цeлa зeмja и дa-мy-
нaйдaт нaјapнa, нaјпaмeтнa и нaјyбaвa жeнa. Oдилe нa-тyкa, нa-пoнaм
cлyгитe, aмa нe-мoжeли дa-нaйдaт. Eдeн cлyгa eдeн дeн oшeл фoв-eднo
ceлo кaдe шo-живeали caмo cиpoмaшни cвeт. Кyгa cтигнaл тaм, фoф-cитe
кaшчи нe-ce cвeтилo, oти билo дoцнa, aмa фoв-eднa кaшчa видeл дeкa
ce-cвeти. Oшeл нa-кoшe нa-тaa кaшчa и кyгa видeл пpeз-цaмo, нoгу ce-
пoчyдил. Сeдeли oкoлy oгнишчeтo тpи yбaви мoми, кoјa oт-кoјa пoуyбaвa.
Пpeли и cи-пpикaжyвaли. Тoвa били тpи cecтpи yбaви, aмa нoгу cиpo-
мaшни. И cлyгaтa cи-мислил шo дa-пpavi, дaли дa-cи-oди или дa-и-
види. И тaкa и нaпpавил, виснaл дo-цaмo и и-cлyшaл. Кa-cи-пpикaжyвaли
eднaтa peклa: "E-e-e дa-мe-зeмe мeнe цapo, coc-eднa пaницa бpaшнo
цeлa вoјcкa кe-мy-нaрaнa." Фтopaтa peклa: "E-мoрe, мeн дa-мe-зeмe,
coc-eднa кaдeлa нaпpeдeнo цeлa вoјcкa кe-мy-ja-oблeчa." И cа дoшлo
peт и нa-нaјмaлeчкaтa, нaјyбaвaтa. Тaa мaчeлa, мaчeлa и eднo вpeмe
peклa: "Eј мoрe, мeнe дa-мe-зeмe цapo, jaс-пa кe-мy-poдa двe дeцa,
eднo мaшкo и eднo жeнcкo и тoвa coc-звeздa; мaшкoтo кe-имa звeздa
нa-гpaдитe, a-жeнcкoтo нa-чeлoтo и нaј-кe-ca-yбaви нa-cвeтo."
Cлyгaтa нoгу ce-зачyдил oт-тoвa шo-гo-чyл и пoчнaл дa-вapкa шo пo-
бpжe дa-cтигнe кaдe цapo и дa-мy-кaжe шo-e-видeл и чyл. Кyгa цapo
гo-чyл шo мy-кaжaл cлyгaтa и oн ce-нoгу зaчyдил и рeкoл дa-мy-ja-
дoвeдaт нaјмaлeнкaтa и им-рeкoл дeкa зa-нeа кe-ce-oжeни. И тaкa
ja-дoвeли нaјмaлeнкaтa oт-cecтpитe дa-мy- e-жeнa нa-цapo. Apнo-aмa
цapo oдмa oшeл фoв-вoјнa и ja-ocтaвил, и пoдeкa бил тaм, oнa зa-
тpyднeлa и мy-poдилa cтвapнo шчepкa и cин близнaци coc-звeздa, мaш-
кoтo имaлo нa-гpaдит

кaдe цapo живeали и cecтpитe нa-цapицaтa и oни кyгa чyли дeкa ceс-
тpa-им cтвapнo poдилa дeцa coc-звeздa, пoчнaли дa-зaвидyвaа и дa-
кpoјaт плaн шo-дa-нaпpавaт. Кyгa

видцики зeмaли-и лeцaтa, излeпили eднa кoвницa coc-смoлa, тyрили

му-родила невестата, наредил да-ја-закопаа до-половина фов-губре и секој да-ја-плува и рка по-неа, а сестрите-и останали дома каде царо.И така царицата со-години била закопана фов-губрето и плува-на от-секој шо-ке-помине.

Кошницата сос-децата одила,одила по-реката и се-задржала : каде еден мос.И там имало една воденичка.Фов-воденичката живеал еден старец и куга-ја-видел кошницата, рекол-си:"Ако-е добро кон-мене, а ако-е лошо нека си-оди по-пате." И кошницата се-заустави-ла.И куга ошел човеко,има шо-да-види - две маленки дечички ногу убави.И куга им-видел звездите,ногу се-зачудил.Мислил-си шо да-им-направи, дали да-и-пушчи да-одат по-реката или да-си-и-земе. И смилувал-се на-тие убави деца и си-и-земал.Арно-ама тове човек са-си-мислил шо да-прави,оти тове живеал само од-едно грозде гроз-јенце и това-му само падало од-небото и од-молитвата.Утрото куга станал и куга видел наместо едно грозде грозје од-небото паднали три грозденца.Децата од-ден на-ден са-раснале и пораснале ногу убави.Старецо и-ногу засакал и еден ден го-викнал малкото дете и му-рекол дека он е-стар и ќе-умре, и куга останат сами,му-ре-кол,никаде да-не-оди без-молитвата.И така старецо му-ја-дал мо-литвата.Фов-това време била прочуена една убавица,викали-ја Гурѓелиз Орѓана.Таа била ногу убава, светела како месечина и била ногу далеку,имала замок на-една планина и живеала там.Детето му-рекло на-старецо дека иска там да-оди.И старецо му-рекол секогаш да-оди сос-молитвата и да-ја-чита.Детето тргнало,одило,одило,и куга пред-него две планини испречили-се,никак да-помине.Оно ја-прочитало молитвата и поминало.После па одило,одило,куга па на-ишло на-некаква препрека.Испречили-се пред-него толкави гулеми дрва, и дрваре ^{дека} и-сekli. И они почнале да-викаа "дај да-го-

исечеме." Он ја-прочита́л моли́твата и па́ помина́л. На-кра́јо, пре́д да-
сти́гне до-Гурѓели́з Ордана виде́л една́ жена́ ка-мете́ фурната сос-
ко́смето и си-помисли́л да́гоко́са а́ма кратко́ума и ѝ-реко́л "О́ти, ба́бо,
метеш́ фурната сос-ко́смето?" А она́ му-одговори́ла: "А со-шо́, бре-си́нко?"
Он ѝ-направи́л една́ метла́ и ѝ-ја-да́л метла́та. Оди́ло, оди́ло па́к мом-
че́то, и куга́ погледна́ло го́ре на-планина́та се-све́ти и се́ди уба́вата
Гурѓели́з Ордана. Момче́то ка-а-виде́ло то́лку уба́ва, забори́ло на-мо-
ли́твата и ре́кло: "Добарде́н, Гурѓели́з Ордано!" А она́ му-рекла́ "Мра́-
мор до-коле́на." И момче́то се-здрви́л до-коле́ната. Момче́то па́ рекло́:
"Добарде́н, Гурѓели́з Ордано!" А она́ му-одговори́ла "Мра́мор до-поја́со!"
И момче́то се-здрви́ло до-поја́со. То́гаш се-сети́ло за-моли́твата, прочи-
та́ло-ја и па́ ѝ-рекло́ "Добарде́н, Гурѓели́з Ордано!" И она́ рекла́ "дал-
ти бо́г добро́" и стана́ла от-сто́ло. И ф-това́ момен́т момче́то
ја-зема́ло и ја-качи́ло на-ко́не и си-тргна́ли да-си-о́дат до́ма каде́
момче́то. По-пате́ куга́ оди́ли и стигна́ли до-фурната, ^{и жетна́та,} све́то почна́ли
да-ви́каа "изгори, изгори-си", а она́ рекла́ "не́ку да-и-изгора, он
ми-ја-направи́ метла́та" и и-пушчи́ла. И по́сле и дру́гите пре́преки и
помина́ли сос-моли́твата. По-пате́ Гурѓели́з Ордана му-кажа́ла ма́ка-му
де́ка-е-зако́пана фов-губре. Он оше́л та́м и куга́ виде́л, си́те ја-плу́ваа.
Пита́л шо́-е-направи́ла. И момче́то на́место да-а-плу́вне, оше́л до-не́а,
испра́л-ја сос-шерве́то шо-го-носи́л, тури́л-го до-не́а и ја-цали́нал.
Тога́ј слуга́та му-реко́л "плу́вни-ја, шо́-а-цали́ваш", а момче́то му-
рекло́: "Ни́кој до-сега́ не́-си-е-наплува́л ма́ка-му, па́ ни-ја́с не́ку да-
ја-на́плувам," и си-оше́л. Слуга́та трча́ше оше́л каде́ царо́ и му-ка-
жал де́ка еде́н но́гу личен јуна́к реко́л "де́ка ни́кој досе́га не́-си-е-
наплува́л ма́ка-му, па́ и-ја́с не́ку". Царо́ но́гу се-зачуди́л и нареди́л да-
го-на́јдат то́ве личен јуна́к и да-го-дове́дат до́ма каде́ не́го на-ве-
че́ро. И куга́ дош́ли на-вече́ро, а дош́ли Гурѓели́з Ордана, и-бра́то и-
сестра́та. Прине́ли-се за-јаде́ње и царо́ реко́л "а́јде да-вече́раме".
Тога́ј момче́то рекло́: "Ја́с не́ку да-вече́рам се́ доде́ка не́-ја-дове́дете

и жената шо-е-закопана в-губрето. "Царо рекол: "Е само това не-може; знаете-ле она шо-е-направила, какоф срам ми-е-донела ф-кашчи, и таа заслужува цел живот да-а-плуваа и да-и-се-смеат. "Арно-ама момчето па не-хтеало да-вечера и царо му-рекол на-еден от-слугите да-иде да-ја-доведе таа жена. Куга дошла, сите почнали да-се-гадуваа од-неа и тогаш момчето рекло: "Са мога да-јада, тука-е и мама." И земал раскопчал-си кошулата и имало шо да-видат: на-градите на-момчето светела една звезда. После ошел и до-сестра-му, дигнал-и космето, и на-неа се-показала истата звезда на-челото. Тогаш царо се-расплакал и си-и-земал сите каде него, жената-му па да-си-е-царица, Гургелиз Ордана си-ја-земал за-снаа за-сино-му, за-момчето, и шчерка-му, која била ногу убава. Сите после си-среќно живеали, а сестрите и на-царицата царо наредил да-и-изгонат в-некоја друга држава.

Благоевградско

Лешко

Три сестри

Једно време имало три сестри. Они били нóгу сиромáси, и си-живели са́ми ф-једна́ кáшта. Цáро, кáто апикасáл, кe-лáмбата им-горí сeка нóш, рeкол по-цáлио грáт нíкаде да-не-горí лáмба (вíдело). Да-гí-не-вíди цáро, кe-им-гóри нóшкa вíделото, онí запишíли уубаво врáтницата на-кáштата, за-да-не-и-апикасá цáро. Амá-што: "óстро шíло ф тóрба не-седí" кажúват старíте; апикасáл-гí цáро, дeка нóшкa горáт вíдело. Ошeл през-ноштá при-нíхната врáта на-кáштата и гí-слушáл какфó врeват. Нáјстарата сестрá кажáла: "Да-je-такóф цáро да-ме-пúшти да-флeзна, та-да-се нáјам кафíто мánци íскам и да-се-óжена за-ахчíјата". Дрúгата реклá: "Акó ме-пúшти цáро да-флeзна, јá па кe-зeма од-азнáта тóку пáри, кóку мóга да-дíгна, и пóсле кe-се-óжена за-азнатáре". Трeтата, кáто нáјитра, реклá: "Јá па нeку ни-азнатáре, ни-ахчíјата, амí íскам да-зeма цáро и кe-му-рóда три дeца: сáнце, свeздá и мeсечинка". Кáто ислушáл товá, ошeл-си цáро. На-сарантá пратíл измикарeто да-вíкат момíте ф-палáто. Нáјнапреш довeли нáјстарата; распитáл-ја цáро какфó je-говорíла през-ноштá. Онá му-реклá: "Јáзека говорíх: да-ми-je-да-флeзна фoф-палáто при-ахчíјата; да-се-нáјам какфíто мánци íскам и да-се-óжена за-нeго". Тогáј цáро рeкал да-ја-одвeдат при-ахчíјата и да-ја-вeнчат за-нeго". Вика́ли и фтóрата; и нeја питáл какфó e-врeвила през-ноштá. Онá се-поотимáла мáлку да-не-кáже, па-најпóсле кажáла: "Врeвíх: да-флeзна при-азнáта на-цáро, да-си-зeма кóку íскам пáри и да-се-óжена за-азнатáре". Цáро рeкол и нeја да-одвeдат при-азнатáре и да-ја-вeнчат за-нeго. Нáјпосле повика́ли трeтата момá. И онá се-нóгу отимáла да-не-кáже, амá кáто вíдeла мáлку зóр, кажáла сос-гулeм срáм: "Врeвíх: да-зeма цáро, да-се-óжена за-нeго и да-му-рóда три дeца: сáнце, свeздá и мeсечинка". Венчáл-се цáро сос-нeја, и слeт-нeкоку мeсеци пошлá

тру́дна сос-са́нцето. Ф-това́ време, куга́ доо́ждало да-се-ро́ди дете́то, ца́ро оше́л на-би́тка; о́н порача́л на-ма́ка-си да-ва́рди жена́та-му. Тога́ј ма́ка-му рекла́: "А́рно, си́нко, да-ја-ва́рда, ако́ ро́ди са́нце; ами́ ако́ ро́ди не́које ку́тре?" О́н ѝ-реко́л: "Какфо́то и да-ро́ди, ти да-ја-ва́рдиш". Тога́ј дури́ кренáл ца́ро на-би́тка. По́сле жена́та на-ца́ро роди́ла са́нце. Ма́ка-му зема́ла са́нцето, тури́ла-го ф-једна́ ко́шница и го-фра́лила фоф-морéто; при-снаа́-си тури́ла једно́ ку́тре наместо́ дете́то - са́нце. Куга́ си-доше́л ца́ро од-би́тката виде́л ке́ прет-жена́-му има́ ку́тре наместо́ са́нце. Ца́ро не́ се-разлу́тил на-жена́-си, о́ти ја-но́гу милува́л. Фра́леното де́те - са́нцето - го-наше́л једен ге́мици́ја и го-дои́л сос-ко́з'о мле́ко при-ма́ка-си, до-де́ка порасна́ло.

Слет-годи́на пошла́ тру́дна па́ цари́цата - сос-ме́сечинката. Куга́ дошло́ време да-се-ро́ди дете́то, ца́ро па́ оше́л на-би́тка и реко́л на-ма́ка си да-ва́рди па́ а́рно цари́цата. "А́рно, си́нко - ре́кла ба́бата - ке-ја-ва́рда ако-ро́ди ме́сечинка, ами́ ако́ ро́ди не́које маче́?!" - "Какфо́то и да-ро́ди, да-ја-ва́рдиш ти́ у́баво", реко́л ца́ро. Цари́цата роди́ла ме́сечинка; ама́ ба́бата ја-тури́ла фоф-једна ко́шница и фра́лила фоф-морéто, а при-ни́ја остаи́ла едно́ маче́. Това́ дете́ - ме́сечинката - го-наше́л па́ то́ве ге́мици́ја и го-одве́л при-ма́ка-си да-го-исчу́ва. Като́ си-доше́л ца́ро од-би́тката, виде́л ке-при-цари́-цата стои́ једно́ маче́, а не́ ме́сечинка - дете́. Па́ ни́што не-докондиса́л ца́ро на-цари́цата, о́ти ја-но́гу милува́л.

На́покон пошла́ тру́дна цари́цата сос-тре́тото дете́ - свезда́та. Ца́ро па́ оше́л на-би́тка, ба́ш куга́то да-ро́ди жена́-му. Па-зара́чал на-ма́ка-си да-ва́рди цари́цата. Она́ му-рекла́: "Ке-ја-ва́рда, си́нко, ако-ро́ди свезда́, ами́ ако́ ро́ди не́које зми́че, тога́ј какфо́ ке-праа́ ја?!" Ма́ка-му фра́лила и свезда́та у-морéто, като́ ја-тури́ла ф-једна ко́шница, а при-снаа́ си-тури́ла едно́ зми́че. Фра́леното дете́ - свезда́ - наше́л па́ су́штије ге́мици́ја и го-одне́л на-ма́ка-си да-го-чу́ва. Куга́ си-доше́л ца́ро од-би́тката, виде́л ке-при-жена́-му седи́ зми́че, а не́ свезда́. Тога́ј ца́ро но́гу се-разлу́тил и реко́л на-

измикаре́то-си: "Ни́што ѝ (на ца́рицата) не-прае́те, а одведе́те-ја при-
ахчи́јата и ја-зако́пајте до-ши́ата у́земи, а ахчи́јата да-ѝ-да́ва од-поми́јата".
Ба́ш тога́ј ца́ро ре́кол: "Се́кој, ко́ј фли́за фоф-пала́то, да-мина́ва покра́ј не́ја
и да-ја-плу́ва".

Деца́та, што-били́ фра́лени фоф-морéто од-ма́ка-му на-ца́ро, и
изгле́дани од-ма́ка-му на-ге́миџи́ата, ка́то порасна́ли, зели́ да-пи́тат ба́бата
да-ка́же ко́ј им-је-башта́. Ка́то ја-запита́ло са́нцето: "Де́ка-је башта́-ми?",
она́ му-рекла́: "Не-знам, о́ти си-на́јден". О́ште не́коку па́ти ја-попитува́ло
и она́ се́ му-така́ одговорува́ла. Ама́ најпосле, ка́то-ја-зорледиса́ло, кажа́ла-
му (на са́нцето), ќе-им-је-башта́ ца́ро, ама́ са-фра́лени фоф-морéто од-ба́ба-
им. Тога́ј са́нцето зема́ло дру́гије-си бра́т (ме́сечинката) и сестра́-си (свез-
да́та) и крена́ли да-те́раа башта́-си по-земја́та. Ка́то оди́ли, оди́ли, ошли́
фоф-једна́ га́аста го́ра. Остай́ли сестра́-си фоф-једна́ пешту́ра, а они́
(бра́тјата и) ошли́ да-те́паа пи́лишта по-гора́та за-да-се-ра́нат. Ка́то оди́ли
се́ки де́н по-ло́ф, погоди́ло-се, ќе-једен де́н и ца́ро доше́л на-ло́ф у-та́ја
го́ра. Ца́ро, ка́то гледа́л ка-те́пат и ме́рат пи́лиштата, но́гу се-чуди́л на-
ни́хното јуна́стфо и у́бос. По́сле се-алаштиса́ли сос-ца́ро.

Лешко

Имал једен цар тројца синове. У-дворо си-имал једна јабалка, којато раждала сека година по-три златни јабак'и. Куга дошло време да-зрејат, дооѓало нешто, та-г'и-откраднувало. Затова царо рекол на-синовето-си по-ред да-вардат јабак'ите. Најнапрет најгулемије син ошел да-варди јабак'ите. Чекал, чекал до-некоје време, па-заспал; тогај дошла ламјата и обрала јабаката. На-фтората година ошел да-варди јабаката стредније син, ама и он, като старије, не-можел да-изварди ламјата. Дошло време на-најмалечк'ије (син) да-варди јабаката. Башта-му му-рекол: "Онија ми-синове са-појак'и јунаци от-тебе, та-не-можеа да-извардат ламјата, та-ти-ле ќе-довардиш јабаката!?" Тогај он се-помолил на-башта-си да-го-пушти д-иде да-варди јабаката; он го-пуштил. Ф-това време, кугато вардил јабаката, през-ношта дошла једна страшна и гулема зверка, и зафанала да-бере јабак'ите. Тогај он фрџил сос-пушката по-сверката и од-неја паднало једно перо, Баш тогај му-изгаснала ламбата, та-не-можел да-види какфó-је перото и от-какфó нешто-је. Феднага он ошел да-запали ламбата от-тове оѓин, што-се-сфеткал од-далечна планина. Като одил по-пате кам-оѓине, ф-тевнината сретнал једна стара баба; при-неја имало и бела и црџа ваџа. Като пришел до-сам неја, рекол-и: "Добро-вечер, бабо!" И она му-одговорила: "Дал-ти Бок добро, синко!" Тогај она се-заврџела накаде него и му-кажала: "Ако не-беше ми-рекол "бабо", јазе ќех да-те-удава." А он и одврџнал така: "И ти, ако ми-не-беше рекла "синко" и јазека ќех да-те-удава." После он ја-попита: "Бабо, какфó рабóтиш с-таја ваџа?", а она му-одговорила: "Јазека-сам, синко, ден и нош. Ако ткаја црџната ваџа, станува "нош"; а ако ткаја белата -- "ден". Тогај он и-кажал: "Бабо, ти ткај црџната ваџа, додека се-не-врџа при-тебе." После кренал да-оди да-запали ламбата от-тове оѓин, што-се-сфетел насрџта. Како одил, одил, стигнал при-оѓине, дека

имало тријесе души ајдуци. Като ги-видел, рекол-им: "Добро-вечер-ви дружина!" "Дал-ти Бог добро, јуначе!" му-одговорили они. Они го-попитали од-дека иде и на-каде к-иде. Тогај он седнал и им-расправил сичко до-шушка за-патувањето-си. Тогај и они му-расправили, ќе-са-били шестотини ајдуци и терали колај ка-да-је-да-убијат царо. За-това сичките били избити, а останали салте тријесе души. Тогај он им-кажал: "И ја ќе-ви-сам-другар, та-да-убијем царо." И они кандисали да-им-падџе другар. После кренали д-идат при-сарајето на-царо; като не-можли да-флезнат прес-вратите, рекли да-флезнат прес-оцако ф-сарајето. Он им-станал като главатар и набил алки по-видо на-сараје и като се-искачил озгоре на-сараје, рекол-им: "Ајдете једен по-једен елате при-мене." Като се-качували једен по-једен, секи ка-дојде при-него, фанувал-го и го-бутал од-другата страна прес-сараје та-наземи. И така сичките тријесе души утепал с-леснотија. После сам се-спуштил низ-оцако; флезнал фнетре ф-палато (сараје) и застанал прет-једна одаја и видел прес-једна дупка ќе-фоф-таја одаја спије царо. Остайл-го намира него, и ошел понаонам до-друга одаја; ф-неја видел једна нооогу-убава мома. Отфорил полека вратата; флезнал при-неја; фанал-ја за-раката, и и-извадил прастено на-којто имало написано името-и. Турил прастено ф-цебо и рекол: "Тове прастен ќе-биде за-постарије ми-брат." Флезнал ф-друга одаја; там видел ногу поубава мома от-правата; отфорил вратата, флезнал внетре при-неја, земал-и прастено с-потписо и и-рекол: "Тове (п)растен) ќе-биде за-помладије ми-брат." Куга флезнал фоф-третата одаја, там видел најубавата и најарната мома. Извадил-и прастено, като флезнал при-неја, и си-рекол: "Тове прастен ќе-биде за-мене." Напокон излезол от-сараје прес-оцако на-вонка. После ошел при-бабата и и-кажал веќе да-ткџе белата вана. Куга савнало, ошел-си дома и не-кажал што праил през-ношта, а салте им-рекол ќе-довардил јабаката. Царо саранта, като се-разбудил, видел ќе-прет-палато

паднали тријесе души убијени -- ајдуци. Тогај и момите по-рѣт
кажали, кѣ кѣ-им-нѣма прѣстенѣто. Тогај сичките се-зачудили. Зафа-
нал цѣро да-тѣра кој је-напраил това нѣшто, като остаил стѣлни-
ната-си. Одил од-грат на-грат и во-једна година дрѣжал меана
(у сѣки грат) и сѣкој муштерија накарувал да-прикаже по-једна
приказна. Гѣл замѣн, гѣт замѣн дошло рѣда и момѣто да-дѣјде на-
таја меана. Куга го-накарал нацијата (цѣро) да-му-прикажува, онѣ
зафанѣло да-му-раскажува сичко по-рѣт какѣо напраило през-једна
вѣчер. Најпосле извадило и прѣстенѣто и ги-подало на-анциата и
му-рекло: "Тѣве на-најстарије ми-брат, това на-стрѣдније, а тѣве
најубавије на-мѣне." Тогај дури цѣро се-искажал кѣ он-је самије
цѣр, и кѣ тија прѣстѣне са-на-нѣговите штерки. После момѣто да-
ло прѣстенѣто на-цѣро да-ги-дадѣ на-сестрите-му. Цѣро им-ги-дал
и па си-станѣл цѣр; изженил синовѣто и штерките-си, и на-најмалѣч-
кије -- момѣто, јунако -- дал највѣке имѣт, пари и му-углѣвил
наубавата мома ф-цѣлије сѣтѣ. Дошло вѣме да-го-жѣни. Тогај бѣш,
като се-прошетувѣл цѣро ф-градината, уапѣла-го (цѣро) једна л'ута
змија и умрѣл за-једѣн дѣн, като остаил стѣлнината на-најмалѣч-
кије-си-син.

Земенил Христо Видишкови на 4-ти. Новември 1898
-вр 1898 (Служу XX, 1007, с. 24-25)

Петрич

Брат и сестра

Едно време имало един брат и една сесра. Брато бил помалечок, сесрата поголема. Они се-слушали ного. Ке-каже брато: "Сесро, срамота-е да-ти-кажа, веруам да-не-ми-потапкаш думата". Таа кажала: "Кажи, брато, шро-ти-е". Кажува: "Да-се-оженеш ти понапреш, нашта кашта ке-се-растуре. Дај-ми рет јас да-се-оженам". "Братко, што не-сам-те-прослушала та-и-това да-не-те-прослушам. Ожени-се!" И он се-оженува. Тиа-се па имат брато и сесрата. Отимал брато машко дете. Била снаата ного звер. За-да-мош да-ги-раздели, отишла на-дуќано, пушнала бочвите да-течат (маж бил крчмар). Сесра-мо спала, тешко спала. Снаата оде на-дуќано и кажува: "Да-доиш да-видиш сесра-ти полудела, шб-е-наприла". "Ако е-наприла, нека-е. На-сесра досега не-сам-прегрешил и сега нема да-прегрешам". Таа се-врашта на-дома. Имали девит коња ергелета, исклала ги и оде на-дуќано. "Да-доиш да-видиш сесра-ти, девит коња ергелета, се ги-искла". А тој кажува: "Ако исколе, нека исколе. Досега не-и-сам-прегрешил и сега нема да-и-прегрешам". Заколова-си машкото дете и кажува: "Ела да-виши, и машкото дете ти-закла". Довада-си брато на-дома, сесра-мо оште спие. Сабужда-га брато, кажува: "Стани, сесро, к-иим на-бајро", и таа станува, тргнува сас-него. "Ама-сам нешто заспала, брато". Ошли до-една гора голема. Кажал-и брато: "Сесро, виното пушна да-истече, прости-ти. Коњето като закла прости-ти. Детето като закла не-мога да-ти-проста". "Не-сам, братко, јас, не-сам". "Не, ти-си!" "Не-сам јас. Ако-сам јас това направила, на-онио баир ке-се-здае црква. Вратата ке-е-отворена. Като к-иим до-неа ке-се-затворе. Ако-не-сам-го-наприла това, ке-се-отворе". Здала-се црква. Вратата затворена. Ошли до-вратата, отвори-ла-се и он казал: "Не-мош, клетва сам-дал. Ако-не-те-закола, требува раките да-ти-отцеча". Зима отрежова-и раките, та-от-рамената. Таа сидела уф-една пештера и там трева пасла. К-иде царскио син на-лоф. Кучето мо-оди-

ло се уф-таа пештера и се си-лае.Царскио син к-иде да-виде,нешто лае това куче.Отива и што да-виде—една мома ного убава,ама бис-раки.Момата от-убавина (дека стрјала) светела.Царскио син и-ка-жүве:"Зимам-те за-жена"."Как ке-ме-земеш ти за-жена.Как ке-ме-земеш като раки немам,не-мога да-рабо́та".Он кажал:"Ке-те-ра́нам на-уста́та".Таа кранува сас-него.Отка́рова-га на-до́ма и ма́јка-мо како га-видела,ако била бис-раки,ного била убава,она га-не-дала, на-уста́та га-ранила.

Дошло рет ке-о-викат војник.Жената останала тешка.Имало еднн војник до-жаро одил и от-царо до-ма́јка-мо жената дока́ровал.Дошло рет родила жената.Детето било сас-златно космѐнце,на-че-лото-мо са́нце грее.Ма́јка-мо напише писмо да-знае сино́-и.Дават писмото на-војнико да-го-отка́ра.Војнико на-сре́т како проче́това го-фа́рла таа книга,напишова друга: жената-ти роди ма́че.Отка́ро-ва-мо-го.Тој проче́това.Имал-си мило к м-жената,напишува друго писмѐнце:"Куче,маче,да-а-гледаш оште поубаво".Војнико пак на-сре́д како отво́рова писмото,проче́това-го.Фа́рла това писмо,напишува друго.Кажүва:"Мале,да-пра́иш шо-да-пра́иш да-гледам да-га-изго́ниш".И ма́јка-мо шо да-прае,се-зачүдена била.Видела това снаата и ке-а-пита:"Зашто,ма́јко,такá си-зачүдена?"Она кажала:"Такá!". "Не, ке-ми-ка́иш.Ако не-ме-са́ка сино́-ти,кажи-ми".И тогај таа кажала: "Има писмо и пише такá и-такá". "Задени-ми детето,тури-ми два пишника на-рамената лап". Свекървата ем пла́че,ем заде́ва детето, тури-и два пишника лап,Одила по-пато и отту́к гризне,отту́к гриз-ни,рашила-се.Ошла до-едно кајна́че,препи́ло-и-се во́да.Кажала:"Ох, Бо́же,как да-се-наве́дам да-се-напи́а".Да-се-наведе детето ке-па́дне — нема раки да-го-фа́не.Одало-и-се глас:"Поле́нка,поле́нка ле́гни до-кајна́ко,то́пни-си де́сното ра́мо,ки-ти-ни́кне ра́ка.Се́тне ле́вото ра́мо и дру́га ра́ка ке-ти-ни́кне".Таа навела-се,топна́ла де́сното ра́мо,ни́к-нала-и ра́ка,топна́ла ле́вото ра́мо — ни́кнала-и ра́ка.Разде́ва-си де-

тето, надојова-го. От сѣнцето главичката мо-изгорела. Станала от-там, тр гнала на по-пако. Ке-срешне едно офчар. "Чичо, намаш-ли една коджичка да-напраа на-дитето шапчичка." Тоа офчар дава-и една кожа. Сошива-мо шапчичка и тр гнува по-пако.

Мажо-и си-довада от-војниклако. "Дека-е мојата жена?- кажува на-мајка-си. "Негле ми-пиша ти јас да-га-изгона?" - Неле на-мене писмо дошло - маќе роди́ла. Јас пишах да-а-гледаш арно". Он кажува: "Шо направи тоа војник!" Фашта, заколџова-го. Трѣгнува жената да-а-тера. Одил, одил, ошел до-човано, "Абе, чичо, не-виде-ле оттук една жена да-мине бис-раки?" "Помина, ала сас-раки беше и сас-дитенце. Дадох-и кожа да-напрае шапчичка на-детенцето и замина". И тој по-неа трѣгнува.

жената ошла уф-момино-си грат при-брато и у-крачмата. "А бе, бајчо, мога-ле тук да-преноштувам?" "Може".

Пристига и мажо-и у-братовата кашта. "А бе, братко, не-дојде-ле некоја жена бис-раки?" Он кажал: "Има една жена, ама сас-раки и малечко дете." Царо кажал: "Не-може-ле да-га-вида?" Искарџова-га брат-и, видува-га. "Таа-е мојта жена." И тогај она кажала: "Братко, не-ме-познаваш?" Сас-брат-и живи се-прегърнали, мртви се-разделили.

Теглилата на Петко

Имало некуаш еден сел'анин на име Петко. Он бил ногу беден и имал само еден вол. Еднач забрале-се тамошните чирбаџии, пови-кале Петко и му-казале: -- Абе Петко, зашто-ти-е само еден вол, сос-него ни-мош да-ореш, ни-мош кола да-караш, само да-го-раниш и да-му-праиш масраф. Ај да-се-уберем да-го-испечем и да-го-изедем. Петко видел не-видел, като немало што да-каже, согласил-се и за-клаал вола. Раздал-го на-селото спорет тајфата кој колку мош да-изеде.

Дошло пролет за-орање. Петко чека днеска, чека утре да-му-орат, никој неке. Останал таа година без-оране. Сфршил житото Петко и на-другата година товарил кожата на-вола и га-закараал на-пазар за-да-а-продава. Зимал-си и врејки за-жито. Кренал ногу досна на-пазар. Кожата като била товарена на-магарто и била ногу исанала, като закачала по-дрмките и каминто силно дркала. Като минал Петко прес-едно тесно место, тамо имало ногу дрми и кожата повече дркала. Това било близо до-еден крстопак, а на-него имало кумити, си-делели парите. Като чули дека нешто ломоти по-пако, помислили че-и-гонат, остили парите и прснали да-бегат. И Петко ка-си-врвел по-пако нашеел парите, збира-и оф-врејките и се-врашта ф-кашти. Като стигнал ф-селото, попитали-го некои: "Што караш, бре-Петко?" А Петко рекал: "Пари, пари". "Е, што откара на-пазар, та-караш товар пари" - рекли-му они. "Од-вола кожата откарах" - отговорил он. Като чули това и тиа еден по-еден си-исклали воловето да-си-купат с-кожите-им пари. Отнесват-и на-пазар, арно ама купувачето не-им дали повече от-това што-им-се-погага. И што ке-на-праат на-Петко вечерта, слет като се-врнали от-пазар? Согласили-се сите да-идат да-се-исерат прет-вратата на-Петко, оти и-е-

излажал да-си-продават волóвето. На-утрóто,като станал Пётко, не-мош да-си отвори вратата.Најпиши́н óди жената-му да-отвори и като видела извикала: "Брее,што-е това чудо?!" Пётко се-сетил каква-е работата и казал на-жена-си да-му-даде вре́жки и да-ги-збэрат.Збрали-си и па и-откара́л на-паза́р.Врвёл,врвёл,натве-черта́ замркна́л на-едén а́н.Ф-то́ве а́н имало но́гу сви́не.Като зёл да-растовара́ Пётко,дошёл анци́јата да-му-коинира,ама Пётко му-река́л:"Немо́ј тизе фата́ј,óти таа сто́ка е-ца́рска,и има печате, та да-не-расипеш не́кој печат." Растовари́л Пётко са́м и ости́л вре́жките на-до́лнио ета́ш,а óн се-качи́л на-го́рнио.Прес-вечерта́ като подуши́ли сви́нето гомна́та,расипали си́чко.Като станал на-утрината анци́ята што да-види, сви́нето ни́што не-остиле.Като видёл Пётко, фанал-се за-глава́та:"Што́ ќе-праа саа; как ќе-кажа на-ца́ро.Јас ќе-ида на-уку́мато и ќе-му-кажа óти-сам-и до-ту́ка докара́л,та-óн што́ иска не́ка ти-праи." Анци́ята му-се-помоли́л да-не-óди при-уку́мато, а óн ќе-му-даде но́ви вре́жки и ќе-и-напу́ни сос-па́ри.Като ту́ра па́рите оф-вре́жките и пи́та Пётко дали да-ту́ра о́ште, а óн му-отвра́шта:"Ту́рај,ту́рај о́ште!"Слёт като му-натап-ка́л вре́жките с-па́ри,Пётко си-кренал.Като си-дошёл ф-селóто па го-запита́ли сел'ането:"Што́ кара́ш,Пётко?"Óн им-отврнал че-па́ри кара.Слёт като се-научили от-што́ и-е-зёл тиа па́ри и óни напри́ли това.Като си-ошёл до́ма Пётко,накара́л жена-си да-и́де да-те́ра от-по́по ку́тело за-да-прека́рат па́рите што-е-докара́л.Потера́ла Пётко-вата жена́ ку́тело от-по́по и óн га-запита́л:"Зашто́-ви ку́тело,мори́?" А óна му-кажала че-Пётко е-докара́л па́ри и ќе-и-преме́рат да-ви́дат ко́лку-са.По́по кажал на-попади́јата да-ту́ри на-дно́то ма́лку катра́н да-види дали́ ни́стина ќе-ме́рат па́ри.Като врнали ку́тело, на-дно́то се-би́ла залепи́ла една́ жа́тица и по́по се-уверил че-ни́сти-на Пётко е-мери́л па́ри.По́по кажал на-сел'ането че-Пётко за-гом-на́та е-докара́л едén това́р па́ри.Кажа́л-им си́те да-збэрат го́мна и да-и-отка́рат на-паза́р.Откара́ли гомна́га на-паза́р.Ко́ј как и-

попита што продават, они кажуваа: "Гомна!" Кој как-си-бркнел ра-
ката оф-врејките и като га-искарва, ударвал-им по-една плесница.
На-враќање решиа Петко да-тепат, оти он и-накара да-си-иско-
л'ат воловето, а саа да-и-бијат зарат него. Петко си-знаел че
ке-и-бијат и затоа забегал. Като бегал Петко, ето-ти насрешта
еден офчар и запита Петко зашто бега: "Зашто бегаш, чичо?" А он
му-отврна: "Бегам оти ме-гонат. Искат да-ми-даат поповата ќерка,
а јас га-неку, та-за тоа ме-гонат. Ако-га-искаш, дај твоето кепе
на-мене, а ти бегај отука нана и понана кажи че-га-искаш и они
нема да-те-биат. Като го-достигнали, зафанаа да-го-биат, а он
река: "Искам-га, искам-га поповата ќерка!" Фанаа-го и го-фрлиа
оф-водата и се-врнала оф-селото. Утрината што станала, вишла Пет-
ко да-кара еден бил'ук офци. Попитаа-го: "А бе ти, Петко, одека
идеш, еле-те-сношти фрли^х ме оф-водата, а ти караш саа офци?" А
он им-отговори: "Фрли^х те-ме, ама беше ногу плитко и малку иска-
рах, ако-ме-бе^х те фрлиа понадлоко, ке-искарах ем повеќе, ем по-
црни." Тугај сичките сел'ане ошли да-ловат офци оф-реката. Нафр-
лаа-се мажето, а жените гледаа от-крајо. Најнапкун се-фрлил
и попо. Като пропадна оф-водата, шапката му-плимнала отгоре. Ќерка
му като стојала на-крајо, като вишла шапката на-татко-и че-
плимнала помислила че-е-фанаа црна офца, развивала-се: "И бели,
и бели, татко, искарај, немој само црни!" Така се-издавиа сите
маже от-Петковото село, а он си-живее и саа там и е-ногу арен
човек.

Завршил: Милија Г. Василев

и Милија Василев

Цар Сјулман, јуда и кукумјавка

Куга Турците земјата земаа, цар Сјулман станa цар, и стотина години цар биде. Он судеше на-л'удето, а пупунeцо на-животните. Цар Сјулман имаше едaн сaн, на-јудата аресал ќерка-и да-ја-земе цару за-сина. Царо на-јудата говори: "Јудо, твојта ќерка ке-га-дадеш на-мен за-снаа? И ти-кажувам да-ја-дадеш со-арно!" Дочула-ја на-јудата ќерка-и и на-царо говори: "Аресуваш-ли-ме за-снаа, цару? Ако ме-аресуваш, ела што-ке-ти-кажувам: дали можеш да-уфанеш, от-пилци кокале да-собереш, да-направиш една кула?" Еле е-царска рака дага, на-пупунeцо на-чаушо обер прати, да-собере дивјачо и пилците. Пупунeцо сичките ги-е-поканил, и сичките са-издошли, садe кукумјавката не-дошла. Најозаде кукумјавката поканил: "Ела, кукумјавко, царо те-вика!" И она му-жалко говореше: "Иди-си ти, да-вида есапо, и ас ке-дојда". Триш ја-повика, она не-дојде. На-четвртио пат с л'утина ојде. Ка-ја-виде царо, л'уто фана да-и-вреви. Кукумјавката му-милно говореше: "Имах-си едно есапче, та си-го-есап чиних". И царо ја-попита, што есап било. - "Е, като питаш, царју, ке-ти-кажа: есап чиних по-твојта зeмја, колку женски, колку машки има". Царо каза: "Повече-са машки". Отде знаеш, колку са-женски и колку машки?" А кукумјавката каза: "Повече-са женски. Атар да-ти-не-остане, царо, ка-кајдиса да-расипеш за-една жена толку животни? Нали-ти-е-царштината у-раката, фати ќерка на-јудата, венчај-ја за-сино-ти?" Тогaј царо малко е-мислил, ногу се-чудил на-кукумјавката што бакшиш да-даде и решил: пилците навечерно сами да-одат кум-неја и тја да-суди на-пилците. Тогaј царо на-син-си казал: "Иди, сину, кажи на-јудата, да-даде ќерка-и за-снаа на-мене: ако не ти-ја-дава, оцети-и главата!" И така царо земал ќерка-и ем за-жена на-син-му, ем за-снаа на-нему.

Разлошко

Долно Драглишта

Сватосване

Ф-село Дóлни Дра́глишта, Разло́шко, ергéнето се-же́наа ут 17-22 годи́на. До́е-ле на-та́а во́зрас мумче́то, ма́ка-му и башта́-му зе́маа да-му-поддúмкуваа, ке-е-вре́ме ве́ки да-гу-уже́наа. Ут-ти́а поддúмкувания ма́ката и башта́та разбе́ра на-како́в ака́л е-сино́-им. Аку ви́даа, ке-сино́-им е-ско́нен на-това́, соби́раа-се еде́н де́н и си-поду́маа за-това́: ма́ката и башта́та предла́гаа на-сино́-им за-та́а, за-она́а мума́ и то́ј, ако му-е-пу-во́лата, удгува́ре-им: "Е у́баво". Кату са-сугла́саа ве́ки да-и́скаа не́коа мома́, пра́штаа една́ жена́ у-мо́мине да-ви́ди на-како́в ака́л-са́ па-ти́а. Пра́штането на-таква́а жена́ ут-страна́ на-мо́мкове се-кажу́ва пра́штане згодати́ци - "прати́хме згодати́ци". Кату иде́ жена́та у-и́збраната мума́, кажу́ва на-мо́мини́а башта́ и ма́ка: "Ја-са́м душла́ з) годати́ци (от-еди́ ка́де-си) да-и́скам ште́рка-ви... (името ѝ) за... (името на-момче́то). Ви́е какво́ ми́слите: ке-ни-а-даде́те-ле, е́ли неке́те? - Пупи́тајте-се, па ми-каже́те: да-дбе́ме-ле с ниша́ь, е́ли немо́ј". Мо́мини́а башта́ и ма́ка, кату си-пуду́маа са́ми, пувику́ваа на́страна ште́рка-им, та-а-пи́таа, и́ска-ле ди́е (за еди́ кое си момче) и́ле не́ке. Тја́ удгува́ре: "и́скам" е́ли "не́ку, па-ви́е глеа́јте". Ако ма́ката, башта́та и ште́рката се-согла́саа за-та́а ме́шка (от дете́ е допратено), удговáraа на-жена́та: "Дојде́те, добре́ дошли́! Ни́е не сме и вре́дни за-това́ ме́сто, ама е́ле не-са́-милува́ли, та-и́скаа, добре́ дошли́". Аку-ле ма́ката, башта́та, па и мома́та не́ка тава́ ме́сто, удговáraа на-жена́та: "Мума́та-ни е о́ште ма́лка, не́-е за-жене́не, чеи́з не-и́-сме приготви́ли" и дру́ги такви́а, ут-кои́то жена́та разбе́ре, ке-не-си-да́ваа мума́та на-тава́ ме́сто и си-ути́ва.

Банско

шоми вампирки

Имало три моми. Та никој и не-знајал ке-са-вампирки. Едно момче зело една́та. Седнаа да-ручаа, река-и: "де, нева́сто, ручеј!" Ти-ја рече: "Мене ми-се-не-јаде". Та земе еглата и си-забучи едно костуре и пове́ке не-јаде. Седнаа да-вече́раа, па и-река: де, нева́сто, вече́реј!" Тија рече: "Ах, мене ми-се-не-вече́ре .та па си-забучи с-еглата една троа от-шуплата, ако-са-напри́ли шупла. па ма́ка-му рекла: "Бре, ма́ици, таа твојата нева́ста не-мо́же да-живи така без-јасте: без-јасте се-не-живи; е́ми зе́ми а-по́варди ти, да-не-е да-ста-нува нош́ка да-јаде́ нашчо".

Легна́ли-си. тој се-наприл заспа́л. Ка́де страт но́ш то́ку се-рекло: "мари́ј, а́јда!" и тија полечка се-измушнала, та-изла́зла. и тој полечка стана́л, та след-ни́х'.

Ти́а отишли в-до́лната цр́ква. Имало е́ден чо́вак зако́пан през-дене. навартáли-се и го-иза́ли се. момче́то си-дошло по́знапра́ди. лег-на́ло-си. дошла-си и тија. легнала-си.

Утре́то зели да-ручаа. Свека́рвата па рекла: "де, нева́сто, ручеј Па тија: "А, мене ми-се-не-ру́че". Тој река́л: "Стига а-ка́нис, ма́мо: не́ј и-е-по́бла́го умра́ли љу́де да-јаде". и тија кату-ри́пи, та-гра́бне во́да ф-една́ зе́лена пани́ца и го-попрáскала, та-рекла: "Куче да-па́д-неш!" Тој падна́л куче. Та́ тија грабнала едно да́рво, та-удри́ла, уд-ри́ла, та-го-испа́дила. ска́сала-му опа́шката. То́ отишло ка́де касáпни-ца́та да-оби́ра ко́е ко́кале, ко́е.

Остана́ла-си тија ф-ка́ чи. скара́ли-се нашчо з-двáте и-дру́шки. Отишли двáте и-дру́шки да-си-купаа ла́п на-фу́рнета. дали па́ри на-фурунциа́та, па тој им-ва́рна́л една́та па́ра и река́л: "Ло́ша-е, не-чи́ни Ти́а рекли: "Убава́-е, убава, зе́ми-а". тој река́л: "И на-тава́ куче ту́ка да-а-даде́ш, и то́ ке-рече́ ло́ша-е". та рукна́л: "куч-ку́-у-уч!" и му-да́л па́рите да-и-брои. То́ броило, броило, ага́ дошло до-ло́шата па́ра, то́ку а-терна́ло с-нога́та. Фурунциа́та река́л: "Е, ви́да́хте-ле,

ка-а-лоша?" Па тиа зели ~~ф~~-една зелена паница вода, та-рекли: "Та-ва куче, кату-е толкова итро, не-знае-се да-не-е човак". Попраќали-го с-онаа вода и рекли: "ако-си-куче, куче да-си-си; ако-си човак, човак да-станеш". И то току станало човак, ма бес-цицирига, оти му-била откаската опашката.

Тој кажал кџе-е-паднал куче. Па тиа двате, като и-билó јат на-неговата, оти се били карали, дали-му една ^{зелена} паница вода, та-му-рекли: "На-ти таа паница вода, та-си-иди у-вас и а-попраќај, та наречи шчо-искаш да-стане, и тија ке-стане." Тој зел паницата, та-си-отишел у-них', та а-попраќал и нарекал: "Кобила да-паиеш!" Та паднала кобила. турил-и еден самар, та-влачил камене с-неа; влачил, влачил, та-си-зградил кашча кату-сарај. Па-тија умрала.

Зелена паница вода
Попраќајте ја
(Свети Јован, 1818, 1871)

Коскити
цудовна
судбина

Банско

Кражба на пастрѣма

Имáло двамина ајдúци. Та им-рѣкал дру́к: "Вар , и ја́ ке-до́жда да-ви-сам другáр".

- Ма́ не-úмеш да-крадѣш, та те-не-кем.

- Кату ви́е ка́-крадѣте, така́ и ја́ ке-кра́да: ја́ фно́го úмем да-кра́да.

- Е, áжда к-íдем по-горáта да-на́јдем на́каде на́кое да́рво, де́то ма́ти пи́ле, та ако-мо́жеш да-украдѣш ја́јцата ка́ си ма́ти пи́лето, да-те-не-уца́ти то́, ке-те-зѣмам с-на́с, áко-ле не́, не-кем-те.

- Áжда, рѣка́л то́ј.

Отишли́ по-горáта. На-една́ ма́шка нашла́ едно́ да́рво, де́то едно́ пи́ле си-матíло ја́јцица, та-се-качи́л да-и-украдѣ. Па од-они́а еде́н се-качи́л полѣчка след-не́го. Оне бра́кне полѣчка, изму́шне едно́ јејце́, да-го-не-уца́ти пи́лето, ту́ри-го в-це́бо. И дру́зиа, шо-се́ би́л качи́л след-не́го, бра́кне-му полѣчка в-це́бо, изму́шне јејце́то. Оне извади́л пѣчес ја́јца и и-турáл в-це́бо, па-дру́зија едно́ и сла́зъл. Дру́зиа сла́зъл пред-не́го. Рекли́-му: "Е́, ка́м ја́јцата?" То́ј си-бра́кнал в-це́бо и наше́л саде́ едно́ јејце́. Рѣка́л: "Бре́, ја́ извади́х по́веке ја́јца, каде́-са?" Рекли́-му: "Не-úмеш, не-úмеш да-крадѣш: не-кем-те. Ви́ш ка́-и-украдо́јме ни́е от-тебе́, та-не-не-усети́".

То́ј си-отише́л на́каде по-полѣто. Па тиа́ отишли́ у-ни́х, та-рекли́ на-невáстата: "Невáсто, каде́-е на́шиа побра́тим?" Тиа́ рекла́: "По-полѣто-е". Тиа́ си-отишли́. Па човáко си-доше́л, та-рѣка́л на-женáта: "Доожа́-ле на́кој да-ме-тра́си?"

- Доожа́а твои́те побра́тиме, та́ кату-им-кажа́х, ке-си-по-полѣто, отидо́а-си.

Има́ли ф-ка́шчи на́качена па́стрѣма, о́ти били́ закла́ли еде́н во́л.

- Ми-флази́а-ле ф-ка́шчи, мари́?

- Флази́а, ма си-барже изла́зоа.

- Ако си-барже излѣзли, тѣа ке-дојдаа ношчѣска да-украда пастрѣмата, ѣми зѣми да-а-скриѣм. И тија зела, та а-собрала ф-една каца на-потѣно и а-покрила одгоре с-една абѣ.

През-ношчѣ отишли онѣа двамина да-украда пастрѣмата. Агалѣ-а нѣма ф-кашчи. Женѣта и мажѣ били заспали. Едѣни од-онѣа речѣ: "Мјау-у-у, алис като-кѣтка. Па-женѣта се-разбутила, та-река: "ѡ-ѡ-ѡ, мјаучѣјте, мјаучѣјте, к'а-а-најдете! Затава а-сам-скрила ја ф-кацата на-потѣно, та а-сам-покрила с-абѣта". След-мѣлко се-разбудил и човѣко. Тѣј сонен ја-попитал: "Мари жѣно, шо-бѣрбѣреше најшо па-ти?"

- Кѣтки бѣа дошли да-јада пастрѣма, па-ја им-викам: ѡ-ѡ-ѡ, ка-а-најдете. Затава а-сам-скрила на-потѣно ф-кацата под-абѣта...

- Ё-е-е, проклѣта да-си. Ми ти им-ја си-кажала, мари, дѣка-е. Тава не-са били кѣтки, мари пушчино, тава са-били онѣа, шо-са доожали днѣска. Стѣни запали бѣрина д-ѣдем на-потѣно да-видим.

Тија запалили бѣрина. Ага отишли на-потѣно, кам-пастрѣма! Тѣј отишел да-и-траси. тишел в-гората; току и-набарал на-една машка, дѣка са-наклали ѣгин, та-си-пекѣ пастрѣма и си-дѣмаа. Едѣно рѣкал: "Варѣ,

- Од-нишо, рѣкал тѣј.

- Мѣне ме-е-садѣ од-вак страх.

Па ѣне шчо-ѣ-гонил да-си-зѣме пастрѣмата, вијнал алис кату-вак: Ау-у-у! Тѣа трѣтили пастрѣмата и ѣсвет. Тѣј си-крѣкнал врѣтишѣто с-пастрѣмата, та кѣх-домѣ.

Онѣа се-досѣтили и рекли: "Тава не-бѣше вак, брѣ, тава ѣне не-е-гонил да-си-зѣме пастрѣмата. Тѣрчи да-тѣрчим да-го-пресрѣшнем".

Оттѣрчѣли и го-преварили. Флѣзли у-них, та-нашли на-разбѣе едѣн клашник од-женѣта. Едѣно го-облѣкал, татѣ флѣзал ф-пѣдникѣ, та-забрѣл волѣвето да-и-кара на вода. Па-ѣне с-пастрѣмата го-срешнал, та-ф-тѣвнинѣта му-се-

починило, ке-е-жена-му, та-рекал: Каде-си забрала па-ти, жено, воловето настрѣт нош?" Па тој му-одговорил шепнешком: "Заборила бах да-и-карам на-вода, та-сега и-карам". И тој току-рекал: "На тебе пастрѣмата, носи-си -а ках-дома, па ја ке-откарам воловето на-вода". Зел оне вратишчето с-пастрѣмата и усвет.

Докарал-си човако воловето од-вода. Рекал на-жената: "Верѣ, дека наместѣ пастрѣмата?"

- Која пастрѣма, човаче?
- Ми-таа пастрѣма, шчо-ти дадох да-си-а-донесеш.
- Ја не-се-сам ни-поклашчала од-одеро, па-тој шо-ми-дума!
- Бре, проклети да-са, па ме-излагаа!

Поповото козарче

Дадо Го́спок го-бола́л зап.Едно́ дете́ му-дало́ темја́н,та муорздравáл забó.Дадо Го́спок иска́л да-му-се-отплати,та-го-попи-тал шó иска да-му-даде́.То́ рекло́: "Искам едно́ кавáлче; ага́ засви-ре с-не́го,си́чко да-се-рази́гра". Дадо Го́спок му-дал таква́ кавáл-че.

Отишло́ детето́ ф-едно́ село́. Еде́н по́п го-оцани́л да-му-пасе́ кози́те.То́ отка́ра кози́те код-на́кое студено́ кладенче,оста́ј и да-попаса́,па-то́ свáli чантата,одлупи за́струго и изеде́ пърже-ните ја́јца,сирене́то и дро́пките,нацо́ка-се студена́ вода,тату́ кату́ надуе оно́ва кавáлче и о́ниа ко́зи кату́ тру́снаа оно́ва оро́ -- ца́л де́н играа. Вечерта́ се-ва́рнаа мрѣ́тви гла́дни.По́по се-чу́ди: "Оти,бре́ момче́,не́-са на́пасени кози́те? Е́а ка́-се са-прелупи́ли кату́ пра́зна ву́л'а".

- Па́са-и,бре-да́до,па́са.Се́ по-зеле́ни дра́мки и-ка́рам.

По́по си-река́л: "Не́ка к-и́да да-по́варде,шо-ле́ рабо́ти тава́ дете́ с-тиа ко́зи".Отише́л по́по,де́то било́ детето́ с-кози́те,и се-скри́л в-дра́мките.Дете́то свали́ло чантата,наја́ло-се и наду́ло ка-ва́лчето.Та́ кату́-се-рази́паа о́ниа ко́зи,та́ кату́-се-рази́па о́не по́п в-дра́мките,та-се-фу́ка,та-бра́да, и ко́сме и дре́шето́-му,та-остана́л в-дра́мките го́л голо́пар без-бра́да.

Вапир

Собрали-се моми ф-една воденица. Та била воденичарка една стара баба. Тија била јако суримашка. Една мома донесла мас, една -- дърва, една -- тепциа, една -- врѣшник, една -- брашно, една -- сирене, та-си-наприли шупла да-вечераа. Таман' ја-испекли, току се-почукало на-вартата. Помислили ке-е-момче. Па одеро на-бабицата бил на-магарици. Бабицата току тернала тепциата под-одеро, та-отворила. Ага видала, ага ле не-е момче, ми е-вапир. Момите прели, прели, па-тој току рекъл: "Ајдате да-вечераме, моми". Па тиа рекли: "Ајда, ма-нема шчо". Па тој рекъл: "Ја ке-ви-донеса вече́ре".

Отишел да-донесе. В-гробишчата имало закопан човак през-дене. Ископал-го, та-го-однесъл, катү кѣ-си-е облачен, да-го-изеда. А тиа току излазъл-ле тој, запрета́ли с-пепел огине, та-си-легнали. Тајали-се, тајали, не-отворили. Па петлите попали. И тој току восправил човако до-вартата, та-се-стопил. Тиа станали ф-утринта, отворили вартата, тому пухнал умръл човак ф-одајата. Исплашили-се фно́го, та-накои от-страх' умра́ли.

Гоцеледчевско

Делчево

Проклета маштеха

Бо^а дн^уо вр'ам'а х'имало адн^а маш'т'еха, мн^уого била проклета. Х'имала си дв'е м^уомеч'ета -- адн^уото зауарено а дру-
гото дувед'ено. Зауареното м^уомеч'а бил^уо мн^уого хубаво, п^уо-ху-
баво от н'ех'ин^уото. Та адн^а утарна му дала мал'ко л'абец и гу
испадила ф гората. Г^уоркото м^уомеч'а ходило, ход'ило п^уо адн^а
п^ат'ич'ка и нашл^уо адн^уо клад'ен'ч'а, седнало, пило. Ам^а там са
саб'ирали самовилит'е. Ага -- са разбоило м^уомеч'ето, ч'уло как
си вр'ев'ет самовилит'е. Адн^ата рекла: "Мн^уого-а л^уош'е маш'-
т'ехата-х'и на т^уа м^уомеч'а, зат^уа-а куца. Ам^а да-земе н'акој
мал'ко уод'ица от т^уа клад'енч'а, да-са прекарсти и да ом^ие
ног'ит'е-х'и, к'е про^уод'и". А другата самовила рекла: "За-^уот'и-
а мн^уого л^уош'е, зат^уа х'и турих сач'ка ф д'есното уоко дон^уо
ок'урав'ее. Ам^а н'акој само да дун'е, к'е излазе сач'ката". М^уо-
меч'ето сл^уш'ало, сл^уш'ало, па-га си отиш'ли самовилит'е, зема-ло
ад'ин' лис оп-лапен, завило гу на-ч'еш'е, нап^алнило гу у^уода и
пош'л^уо при маш'т'ехата-х'и. Т'а гу вид'ела отдалеко и фатала
да-рука и да му са-кара, та ч'и цалото село са сабрало. Ам^а м^уо-
меч'ет'о зело та ом^ило ног'ите-х'и с уодата и дунало ф ок^уо-
то-х'и и нас ж'ена отадн^ач' озрав'ала.

У уода и шат си зачало.

Гармен

Мара и Калина

Адна маштеа имала две кёрки. Една доведена, а друга заварена. Еднач та пуснала завареницата Мара да иде геч на Уоденица. Мара взела едно петлѐнце и едно кóтенце, натоварила чувалето на магарето и отшла на оденица. През нашта накој порукал на вратата: "Девојко, јела мене отвори". А та рекла: "Дај нишан да ти отворам". Тој запита: "Тај девојка какъв нишан иска? А та отворнала: "Тај девојка иска невастинска руба". Тој отшл и донесал рубара. Тога пак рекл: "Девојко, јела мене отвори". Та му казала: "Тај девојка иска нишан царски папуце". Тој пак отшл и донесал и папуце, та пак не отвара. Тој ја запита: "Какво иска оште тај девојка". Та рекла: "Тај девојка иска предрки и вѐзен рченик". Тој и това донесал. Та пак не отвара. Тој пак ја запита: "Тај девојка какво иска?". Та отворнала: "Тај девојка иска вѐзена прика и златно копче". Тој отшл и това донесал и рекл: "Девојко, јела мене отвори че ми се јаде човешто месо". Та му рекла: "Докарај ми един бал кон и ште те пусна". Тој докарал коња. Га процвилал коња та бутнала кóтетот и цифнала петлѐто. Кóтетот макнуло, петлѐто искукуригало и човакот се загубил. Тога девојката отворила вратата, товарила приката и човалето с брашно, облекла невастинската руба и трагнала за село. Всички казвали:

„Мома Мара си иде
на бал кон невеста.“

Тога маштеата пуснала и својата кёрка. През нашта пак се почукало на вратата. Калина рекла: "Кој (х)лопа по туј време?" А карокондора рекл: "Девојко, јела мене отвори". Калина отворнала:

„Старче магарче, със клѐчка е запѐто,

видала само дрейте и въз каменето

Заденци: Le Kommande co 3.

С. Терюбов

Од гоцелелчевскиот (неврокопскиот) речник

бивалица: и за да се уверите че фсичката причина на изгубе-
нието е било зил'ата, за то прочетете нашета Истóрия
(бивалица) и тога ште познаите.

бабаја: Да ти доведе ли една жена Еврејка де то бизае за да ти
исхрани тва дете?

битва: нишѣ'ане долу на земја'та: сѣ'нки кѣ'вги и битви лѣ'уде с
лѣ'уде.

вѣлен: И е́то ти сѣ вра́шта по́ пъ́те но́зи та́рговец си́лен и вѣ́лен
с ко́н'а си ка́то усѣ́тил че́ му́ не́ма ки́си́ята зае́дно с
па́ри́те.

в'ана: ... кога́ по́стет, ста́нуват нав'асени, или напра́вет ли́цето́ си
да́ в'ани, за́ да́ ги́ ви́дет л'уде́то.

вретиште: дај му бара¹ и вретиште за да си отнесе житото.

вѣз: Согрешиха нѣзи л'уде дѣто б'аха вѣз времѣто на Ноѣ.

грехо́вам са: ка́жи ми сега́ по́т ко́е да́рво ги́ си ви́дел оти са́
грехо́вали.

дечинки: Тога ште виждаме нези майки дечинки.

дозвол'авам: и катѣ му дозволиха, тој сѣ покачи на едно високо
м'асто и хми приказа следојущето слово.

другоч: ... еднач на Халдеите, другоч на Вавилонците, и другоч на Асирјаните.

зани́чам са: ... то́ј са́ устраи́, зане́чи са, са́ запр'а́ та́ ч'а́кше
да́ прени́кни и да́ заминé учи́телá му.

зорна: ... Владиците и съществениците, дѣто б'аха зорните и сфир-
ките на свѣта Дух.

кложнавам: нѣк го јахна една бѣлест, што то ногите и бѣтовѣто му
сѣ пишѣн надѣха, сѣтне изгниха и клѣкнаха ѣрве.

кубиште: А Пилата заповеда да фърлет главата на сфеті Лонгін
така без честио ванка от града ф едно губре (кубиште)
медво: ... најсетне го распели на кърст медво двамина харамии.
месечини: ... които иска да излекова боедин б'асен, които страда
на месечини.

малва са: зашто се малвите и плачите; грижиш се и молвиш се за
много работи; но оште и до ден днешнии са молваше и
пазише като достоен и милостиф Татко вашето зраве.
нахадам са: та ожени и фтората си керка, като са нахадал, чи нози
които му натакмил за двете му керки, без друго ке са
грижи и за трет'ата.

овчинка: Вайка едноч пратил един пратенник (илчиа) до овцето,
които хми думал: о овчинки мирни!

расход: и слет тва един ден' сфеті Евстатиа, изл'ал с жената си
и с децата си на разход.

расип: там ф това место царе стоеше не само уморен, но и горчиво
разжелен за гол'амия му хал и расип.

рукам: глас на Господа, които ште да рукни фс'ака родена до
тога ч'ув'ашта душе.

селар: да излега по селата доно го најда, но и там ште виде
фсичките лажи по селарето, нема го најда.

сипалиште: ф този гол'ам бирикет, де то ти го е пратил Госпот, ти
напални си старите житници, и старите сadowe и сипа-
лишта.

чед: Тога царе го запита да си кажи в'арата, името и жедта; ... же
жеда ми от образа ми са познава; ... От този род, от
този жет, и от тази карф; нези л'уде макар че беа
с тајфи и от разни жедове; но најпосле падна нози
царцки чед.

Секретное дело

Судовая : 47